

DİNİ RİSALELER

Akıl-Din veya Din-Bilim İlişkisi yahut Kurâni Kerîm, Bütün İlimleri İhtiva Etmektedir ya da İslam Dini Sadece Kurâni Kerim'den Mi İbarettir?	3
Allah İçin Yaptığımız Her Şey, Aslında Kendimiz İçindir	5
Kurâni Kerîm'i ve Hadisi Şerifleri Anlamak ile Her Meseleye Kurâni Kerîm'den veya Hadisi Şeriflerden Delil Aramak Farklı Şeylerdir	7
Bahane Üretmek, Cehenneme Doğru Kürek Çekmektir	10
En Büyük Bela, Hakikati Görememektir.....	13
“Sen ve Rabbin Gidin Savaşın” Demenin Farklı Tezahürleri	15
Dünyaya Değer Vermemek ve Verilen Nimetin Değerini Bilmemek ya da İfrat-Tefrit Dengesi	17
Ehli Sünnet'e Çağrı: Ehli Sünnet Olmak İnsaf, İtidal ve Adalet Sahibi Olmaktır	21
Ehli Sünnet Olmak İle Ehli Sünnet Görünmek Farklı Şeylerdir	24
Dünya Sevgisi ya da Gam ve Emel	27
Hesap, Ayrıntılıdır Yani Zerre Kadar İyilik Veya Kötülüğün Hesabı ve Karşılığı Vardır	30
Mevlâ, Hidayeti İsteyip Hak Edene İhsan Eder	32
İhlâs; Kul İle Rabbi Arasındadır Yoksa Dindar Görünmeye Çalışmak ya da Dindarlığına Fazla Vurgu Yapmak Değildir	35
Din-Devlet, İman-Amel ve Dînî-İslâmî tartışmaları	38
İman, Nifak ve Tekfir	41
İmtihan, Nimettir; Nimetin İse İmtihanı Vardır ya da Külfet Artınca Nimet; Nimet Artınca da Külfet Artar	43
Kadere Tabi Olmak, Gelecek Endişesi Taşımak ve Yanlış Yapmaktan Korkmak	45
Tüm Mesele Kendimizi Kurtarmak Değil Midir?	47
Kıyameti Beklemek ya da Bazı Kavimleri Helake Götüren Sebepler.....	49
Ceza da mükafat ta Hem Dünyada Hem Ahirettedir; Maddi ve Manevi Karşılık Ayrı Şeylerdir	52
Namaz Kötülükten Uzak Tutar Lakin Kötülükleri Meşru Kılmaz	55
Kulluk ve Oruç	58

İnsanın Yaratılışındaki Hikmet.....	58
İnsana Yüklenen Sorumlulukların Karşılığı.....	58
Genel Olarak İbadetlerin Hikmeti	59
Orucun Kul Üzerindeki Etkileri	61
Ölmeden Önce Ölmek veya Sahip Olduğu Her Şeyden Vazgeçip Her Halini Değiştirebilmek	63
Mesele Nasıl Öldüğümüzdür.....	65
Ölmek, Son ya da Başlangıç Değil; Hayata Olduğu Yerden Devam Etmektir	68
Bütün Peygamberler, Üç Temel Esası Emretmişlerdir.....	70
Put ve Putlaştırmak.....	73
Seçilmişlik: İman, Takva ve Amel İledir	76
Semâvî veya İlahî Kitaplar Meselesi ya da Tek Gerçek Dinin İslâm Olduğu İnancına Yönelik Tartışmalar	79
Ehli Kitap Kavramı	79
Suhuf (Yani Sayfalar).....	80
Tevrât ve Zebur	81
İncil.....	81
Önceki Kitaplar Niye Tahrif Edilmiştir.....	82
Önceki Kitapların Hükümü Nedir?	82
Kurânı Kerîm'in Diğer Kitaplara Üstünlükleri Nelerdir?	83
Şükür! Sadece Elimizdeki Güzel Şeylere Değil Başımıza Gelmeyen Kötü Şeylere de Şükür!	85
Tahrife Dair: Hiçbir Kavim, Açıkta Tahrif Yaptığını İfade veya Kabul Etmiş Değildir	88
Tevbe, Günah İşlemek İçin Bahane Değildir	90
Tevhid, Özgürlük; Şirk İse Köleliktir.....	93
Toplumsal Algı, Hakikatin Ölçüsü Değildir	95
Yalnızlık, Mevlâ İle Beraber Olmak; Acizlik İse Mevlâ'ya İltica Etmektir	98
Nasıl Yaşıyoruz?	101
Dinde Zorlama Yok Mudur?	103

Akıl-Din veya Din-Bilim İlişkisi yahut Kurâni Kerîm, Bütün İlimleri İhtiva Etmektedir ya da İslam Dini Sadece Kurâni Kerim'den Mi İbarettir?

1. Akıl; her zaman kendi başına bilgi üretemese de önüne konulan bilginin doğru-yanlış ya da faydalı ve zararlı olduğunu ayırt edebilir.
2. Fakat akıl her zaman sağlıklı çalışmayabilir. Bunun birkaç engeli vardır:
 - Sağlık engelleri.
 - Ahlâki engeller yani hevâ ve nefis.
 - Bilgiye dayalı engeller yani çevre ve eğitim.
 - Unutmak ve hata etmek. Bu engellerden kurtulan akla “akli selîm” diyoruz. Fakat hata ve unutkanlık, insanoğlu için her zaman geçerli olan bir durumdur.
3. Bu durumda “akıl”:
 - Sahih din ile batıl dini ayırır. Eğer aklımız yani şüphe ve tefekkür olmasa idi her insanın, doğduğu toplumun inancı üzere kalması meşru olurdu. Yani akıl, yanlış inançta olan birinin bu inancın yanlış olduğunu anlayacak kudrettedir. Aksi halde imtihan, mümkün olmazdı.
 - İslam'ı akıl ile bilir ve kabul ederiz. Yani akıl; irade ve bilgi kabiliyetidir.
 - Yine akıl sayesinde İslam'ı anlar ve uygularız. Yani akıl, eylemi de yöneten melekedir de aynı zamanda.
4. Peki “din” niye vardır ve gereklidir?
 - Birincisi; insan aklının üretme imkanı olmayan bazı bilgiler, vahiy ile insanlığa öğretilir. Akıl da bu ana bilgilerden yola çıkarak ve bu ana yöntemlere bağlı kalarak bilgi üretir ve uygular.
 - İkinci olarak din; insana ulvi gayeler verir. Mesela akıl, yoldaki bir dikenin kaldırmanın doğru ve faydalı olduğunu bilir ama yine de insan; “bunu her zaman ben niye yapayım?” ya da “bu yoldan zaten falan geçiyor, bırakayım da ayağına batsın” gibi düşüncelere sahip olabilir. İşte din, bu noktada aslolanın herkesin kendi amel defteri olduğu ve herkesin kendine yakışanı yapması gerektiğini bildirir.
5. Peki Kurâni Kerim'de bütün ilimler bulunur mu?

- Eğer bu ifade ile bilginin ilkeleri yani temel bilgi ve yöntemler kastediliyor ise; yukarıda da ifade ettiğimiz gibi din; akla bazı temel bilgiler ve yöntemler verir. Bu durumda temel kaideleri bilen birinin ayrıntıları da bilmesinin mümkün olduğu çıkarımına dayanarak bütün bilgilerin Kurânı Kerim’de olduğunu (önceki ifadede kastedilen şekliyle) söylemek yanlış olmaz.
- Ama bu demek değildir ki atomun yapısı ya da bazı modern bilgi veya deneyler, Kurânı Kerim’de vardır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi dinin temel hükümlerini, yine dinin koyduğu ana metotlara da riayet ederek araştırmak, anlamak ve geliştirmek; insanın vazifesidir. Bu durumda çalışmadan ve üretmeden, “Kurânı Kerim’de bütün bilgiler zaten mevcuttur. Şu halde biz Müslümanlar, her şeyi biliyor ve kontrol ediyoruz” demek; biraz kendini avutmak ama aslında tembellik ve acizlik ifadesidir.
- Özetle Kurânı Kerim; bir bilim kitabı değildir ama içinde bazı bilgilerin olması da doğaldır. Ayrıca Kurânı Kerim’de bulunan bazı tarihi bilgilerin de gerçek olduğunu kabul ederiz. Fakat Kurânı Kerim, en temelde, **“Hidâyet Kitabı”** yani **“Rehber”**dir. Yani özet ifadeyle **“İnsanın kullanım kılavuzu ve aklın çalışma prensiplerini içerir”** diyebiliriz. Zira O, insan aklına hitap eder ve insana, nefis ve şeytan karşısında yol göstermek için gönderilmiştir.

6. Son olarak İslam Dininin sadece Kurânı Kerim’den olmadığını ifade etmek gerekiyor. Burada özellikle, O’nun şârihi ve uygulayıcı olan Efendimiz SAV’in rolünü ifade ve kabul etmek icap ediyor. Nasıl ki biz klasik bir eseri anlamak için o eseri yazanın diğer eserleri ile öğrencileri ya da takipçilerinin yorum ve aktarımlarından istifade ediyor isek; İslam’ı anlamak için de vahyin birinci derece muhatabı olan Fahri Kâinât Efendimiz’e başvurmak zorundayız. Kurânı Kerim’in, İslam dininin tek kaynağı olmadığını ifade etmek, Kurânı Kerim’de bütün bilgiler mevcut mu sorusunu biraz daha ikinci plana itiyor zaten.

Allah İçin Yaptığımız Her Şey, Aslında Kendimiz İçindir

Dünyada doğru yoldan sapmamanın yolu, Allah'ın hidayet vermesidir. Allah Teâlâ ise niyet ve salih amele göre hidayet verir. Mahşerde bizi kurtaracak olan da yine iman ve niyettir. İman ve niyetin göstergesi ve bedeli ise yine salih ameldir.

Salih amele dair önceki yazılarımızda değinmiştik ki Allah için bir şeyler yapmak ve sadakai cariye de salih amele dahildir.

Peki nedir Allah için bir şeyler yapmak? Bu soruya günümüzde çoğumlukla “Allah için ibadet ediyorum” cevabı verilmektedir.

Oysa ibadetleri, Allah'ın emri olduğu için yapıyoruz. Yani bunun bir pazarlığı yok. İbadet bir lüks de değildir. Belki nafil ibadetleri, Allah için yaptığımız şeylerden kabul edebiliriz. Ama bu da aslında bir başlangıçtır.

1. Zira insanın asıl vazifesi, imardır. Ayrıca Mevlâ, “*Allah’a yardım ederseniz, O da size yardım eder.*”¹ buyurmaktadır. Efendimiz SAV de Allah'ın yardımını, kulun yardımında olma şartına bağlamıştır.
2. Allah'ın yardımını ise değişik şekillerde anlamak mümkündür:
 - Hidayet verme,
 - Hidayet üzere devamlı eyleme,
 - Güzellik verme,
 - Beladan koruma,
 - Hesapta kolaylık,
 - Af ve mağfiret.
3. Ama Allah'ın mümine dünyadaki en büyük nimeti, iman üzere ve beladan emin olmaktır. İnsan tabii ki sıkıntı çeker ama beterin beteri vardır. Bela, hastalık ya da aile fertleri ile imtihan olabileceği gibi hakikati görememek de beladır. Toplumsal huzursuzluk, kargaşa ve güvensizlik de yine beladır. Ferdin manevi buhran içinde olması da yine en sık görülen belalardandır.
4. Peki Allah'a yardım etmek nedir?
 - Allah Teâlâ'ya yardımın ilk anlamı, Allah'ın dinine yardım etmek yani dinin hükümlerini muhafaza ve savunmadır.

¹ Muhammed, 7.

- İkinci anlam ise, kullara yardım etmektir.
5. İnsanlara yardım etmek nedir peki?
- İnsanlara yapacağımız ilk yardım, maddi olan yani onların can güvenliğini sağlamak ve geçimlerini temin etmelerine destek olmaktır.
 - Ama insanlara asıl yardım, onların dünyada huzur; ahirette de kurtuluşa ermeleri için çalışmak yani manevi olarak insanlara yardım etmektir. Buna ise tebliğ, davet ve cihat diyoruz.
6. Şu halde insanlara yardım etmeyi terk ya da ihmal edersek; Allah'ın yardımını üzerimizden çekilir. Bunun ise bazı sonuçları vardır:
- Allah, yardımını çektiği kulun doğru işlerine destek olmaz. Bu durumda da yaptığımız işlerden netice ve bereket hasıl olmaz.
 - Yine böyle bir durumda Mevlâ, kulun yanlış işlerini de düzeltmez ki Allah muhafaza böyle bir durumda kul, her yaptığı işi doğru hatta Allah'ın emri zanneder.
 - Neticede kul, hidayetten mahrum kalır ve bunun artık dönüşü de yoktur.
 - Allah'ın yardım etmediği kul, kendini yalnız ve huzursuz hisseder.
 - Huzursuz ve yalnız kimse, hata eder; hataları etmeye devam eder ve hataları katlanır.
 - Yine böyle kimse güzel işler yapamaz.
7. Güya biz başkalarını kurtarmak için çalıştığımızı zannediyoruz. Oysa aslında kendimiz için hayır işler yapıyoruz. Yani kendimizi kurtarmak ve muhafaza etmek için.
8. İslam ve Müslümanlar için bir şey yapmadığımızda kaybeden de biz oluyoruz. Yoksa biz çalışmıyoruz diye batıl ve zulüm, galip gelecek değildir. Biz çalışıyoruz diye de hak ve adalet hakim olacak da değildir. Bütün bunlar, Mevlâ'nın takdiri iledir. Zira hidayet de bela-nimet de kaderde yazılmıştır.
9. Yani bizim yapıp ettiklerimiz, başkalarından çok bizim kaderimizi etkiliyor.

Özetle şayet içimizde bir huzursuzluk varsa ya da bir şeylerin eksik ya da yanlış olduğunu düşünüyor isek hayatımızda; amellerimize bakmalıyız acaba neyi eksik veya yanlış yapıyoruz diye.

Ve unutmamak gerekiyor ki, doğru bildiğini yapmamak ve plansız hareket etmek; kula hata olarak yeter.

Kurâni Kerîm’i ve Hadisi Şerifleri Anlamak ile Her Meseleye Kurâni Kerîm’den veya Hadisi Şeriflerden Delil Aramak Farklı Şeylerdir

İslam dini, hayatın bütün alanlarını kuşatmaktadır ve bu yüzden de hemen her mesele ile alakalı bir hüküm beyan etmiştir. Fakat her meseledeki hükmün mahiyet ve kapsamı, aynı değildir. İslam dininin, meseleler karşısındaki tavırları çeşitlilik arz etmektedir:

- Bazı meseleler ile alakalı ayrıntılı ve kesin hükümler vardır. İman ve ibadet konuları ile miras ve nikah bahisleri gibi.
- Diğer meselelerin çoğu ile alakalı olarak genel hükümler vazedilmiştir. Adil olmak, ölçülü olmak, yalan söylememek gibi. Fakat bunların ayrıntıları, içtihadı bırakılmıştır.
- Bazı meseleler hakkında ise ayrıntı ya da genel hüküm koyulmamış fakat usul ve yöntem gösterilmiştir. Mesela birçok işte Müslümanların maslahatının gözetilmesi gibi.
- Bunun haricindeki meseleler ise mübah görülmüş yani emir ya da yasak şeklinde bir hüküm beyan edilmemiştir.

Buna göre:

1. İslam dininin, dışarda tuttuğu her hangi bir alandan söz edilemez. Yani hayatın her alanı, insanın da bir bütün olması gözönüne alındığında, İslam dininin hükümlerinin dışında olamaz.
2. Fakat her meselede aynı derecede delil aramak yanlıştır. Yani bir başka ifade ile yaptığımız her işe, doğrudan ayet ve hadisi şeriflerden aynı kat’ilikte delil bulunamaz.
3. Bu durumda içtihat ile elde edilen sonuçlar nihai değildir. Yani bir başka ifade ile kimse içtihadı açık meseleler yüzünden tekfir veya tenkit edilemez; İslam dininin dışında tutulamaz.
4. Kurâni Kerîm’i okumak, anlamak, öğretmek ve ayetler üzerinde tefekkür etmek farzdır ve de ibadettir. Ayrıca namazdaki huşûnun ilk şartı da ayetleri anlamak ve bu ayetler üzerinde tefekkürdür.
5. Kurâni Kerîm, her okunduğunda insana farklı bilgiler ve anlamlar ilham etmektedir (bkz. Tâhâ Suresi 113. Ayeti kerimenin meali ve tefsiri). Bu durumda halis niyetle ve insaf ile ayeti kerimeler tilavet edildiğinde, illa ki zihnimizdeki problemlere

çözüm ve dertlerimize deva bulacağız. Buradaki dertlerden kasıt, manevi ve fikri meselelerimizdir. Zira Kurânı Kerîm, hem hidayet hem de şifadır. Hidayet, rehber ve delil demektir. Şifa ise devam ve çözümdür.

6. Fakat Kurânı Kerîm'i anlamak ve tefsir etmek ile zaten zihnimizde olanlara delil aramak farklı şeylerdir. Bir başka ifade ile Kurânı Kerîm'in ne emir buyurduğu ile bizim ona ne söyletmek istediğimiz, aynı şeyler değildir.

7. Bu yüzden her içtihada ve özellikle de her bilimsel teoriye, Kurânı Kerîm veya hadisi şeriflerden delil aramak uygun değildir. Özellikle bazı bilimsel verileri, ayeti kerimelerin gerçek anlamları olarak görmek, bu bilimsel verilere karşı çıkanları tenkit ve hatta tekfir etmek ya da değişen bu bilimsel veriler yüzünden ayeti kerimelerin güvenilirliğini zedelemek gibi farklı sakıncaları ihtiva etmektedir.

8. Burada özellikle de yerli yersiz, tüm görüşlerimizi ayet veya hadisle destekleme tavrını sakıncalı ve hatta yanlış bulduğumuzu ifade etmek istiyoruz. Böyle bir tavır, herkesin, yanlış ya da doğru, tüm görüşlerine dini bir referans bularak kendini haklı muhalifi de din dışı gösterme gibi tehlikeli bir duruma sonuca sebep olmaktadır. O yüzden her meselede olduğu gibi ayet ve hadisleri referans gösterme meselesinde de itidal esastır.

9. Özellikle ehliyesiz ve ilmi titizlikten uzak kimselerin, hadisi şerifleri gelişigüzel her meselede kullanmalarının cahillik ya da ihanet olduğu hususunu belirtmek istiyoruz. Her delil bulma, bir içtihattır. İçtihat ise bir sistem ve usule göre olur. Aksi bir durum içtihat değil, cahilliktir.

10. İnternetin geneli; İslam dini ile alakalı meselelerde ve hatta birçok kritik meselede, bir araştırma ve öğrenme yeri değildir. Tabi ki burada klasik kaynaklar veya güvendiğimiz/bildiğimiz kişi ve kurumlar müstesnadır. Genel olarak internet, İslam dini ile alakalı meselelerde, zaten bildiğimiz bilgilere kısa sürede ulaşmak için bir vesile olabilir. Fakat kopyala/yapıştır mantığı ile fetva, hadis ve tercüme diye birçok bilgi, doğruluğu araştırılmadan paylaşılmaktadır.

11. Son olarak her meselenin ve özellikle de içtihada dayalı meselelerin, medya üzerinden, İslam dini gibi sunulmasının sakıncalı olduğunu ifade etmek istiyoruz. Özellikle da halkımızın farklı anlayış, eğitim düzeyi, örf ve ilgi alanlarına sahip olduğu da dikkate alındığında; halkımıza öncelikli olarak ihtiyacı olanın verilmesi hikmete daha uygundur.

12. Zira Ayeti kerimede, insanların bilgi düzeylerinin üç türlü olduğu ifade edilmiştir:

- **Hikmet** ehli yani meselenin uzmanı kişiler.
- **Nasihah** ve ögüte ihtiyacı olan kimseler yani mesele ile alakalı yeterli bilgisi olmayan kişiler.
- **Mücadele** ile meseleleri kavrayabilenler yani fıtratı itiraza uygun olan ya da meseleye muhalif olanlar².

13. Bu ayeti kerimenin ifade ettiği bir başka anlam ise (fetva ve ilim ile alakalı diğer hadisi şerifleri de okumakta fayda var) **dini konuların da tıp ve diğer alanlar gibi bir uzmanlık alanı olduğudur**. Yani dini meseleler, herkesi ilgilendiriyor diye her önüne gelenin fetva ve karar hakkı yoktur. Nasıl ki hepimizi ilgilendiren hukuk ve maliye alanlarında uzman kişiler yetkili ise İslam ve hatta tarih ve siyaset konularında da uzmanlığa dikkat etmek ve haddini bilmek icap ediyor.

² Bkz. Nahl Suresi, 125.ayeti kerime.

Bahane Üretmek, Cehenneme Doğru Kürek Çekmektir

Menzil, ebedi hayat yani ahiret.

Dünya, tarla.

Ebedi hayata giden iki köprü var. Ölüm ve Sırat. İkisinden de korkuyoruz.

Bu hayatı kazanmak için yegane sermayemiz ise ömrümüz.

Ömrümüzü heba ettiğimiz yani ebedi saadete kavuşmaya engel iki şey var önümüzde: Hevamız yani rahatımız ve zevklerimiz ile bir de hiç bitmeyen bahanelerimiz.

Bu yazımızda menzile varmamıza engel olan bahanelerin aslında sadece duygusal/psikolojik ve sanal olduğu, Mevlâ'nın insana yol göstererek bu bahanelerle başedebilme kabiliyeti verdiği; işte bundan dolayı da hata ve eksikliklerimiz için hiçbir bahanenin kabul edilmeyeceğinden bahsetmek istiyoruz.

1. **İblis'i şeytan yapan bahane üretmek; Hz. Adem'i insan yapan ise tevbe etmektir.** Şeytan; "Ben zaten iyi bir kul idim. Sen Adem'i aramıza sokarak benim isyan etmeme sebep oldun" diyerek kendini haklı çıkarmaya çalışmıştır.³
2. **Hata ve eksikliklerimize ilk bulduğumuz bahane "şeytana uymak"tır.** Oysa şeytan, bize zorla bir şey yaptırmaz. Sadece vesvese verir yani aklımıza bazı düşünceler sokar. Biz de bunlara ilgi duyup karar veririz. Ve şeytan, insanlara zorla bir şey yaptırmadığını söyleyerek kendini müdafaa etmekte⁴ hatta ilahlık iddiasında bulunan Firavun'dan bile "ben isyan ettim ama ilahlık iddia etmedim zira Allah'tan korkarım" diyerek uzak durmaktadır.⁵
3. **Bir başka bahanemiz ise "bilmemek" ya da "bilmediğini bilmemek"tir.** Oysa Mevla, akıl vermediği⁶ ve peygamber göndermediği hiç kimseyi mesul tutmamıştır.⁷
4. **Cahilliğin bir başka çeşidi de "anne babamızdan böyle gördük" ya da "herkes böyle yapıyor" demektir.** Oysa Allah Teâlâ bize, her gördüğümüzü taklit etmeyecek beceri yani iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış ve hak-batılı ayıracak akıl ihsan etmiştir.⁸ Peygamberden zalim, zalimden ise peygamber doğmuştur. İki yaşındaki bir çocuğun

³ Hicr, 39.

⁴ İbrahim, 22.

⁵ Haşr, 16.

⁶ A'râf, 172.

⁷ İsrâ, 15.

⁸ A'râf, 172.

kendine yararlı ve zararlı olan bir kısım şeyleri ayırt edebilmesi ve anne-babasına rağmen tercihte bulunması, insanın hakikati ayırt edebileceğine örnektir.

5. **Bir başka bahanemiz ise “çevre ya da mahalle baskısı”dır.** Yani insanların iltifat ve eleştirilerine ya da hakaretlerine aldırış etmektir.⁹ Oysa gerçekten Allah’a iman edenler ve gerçekten Allah’tan yardım isteyenler; hak bildikleri yolda kendi anne babalarına karşı dahi dik durabilmelidirler. Buna misal olarak da İbrahim AS’ın babası ile mücadelesi verilebilir.

6. **Emeğimizin karşılığını görememek ya da umduğunu bulamamak veyahut da kendisini başarısız kabul etmek de bir başka bahanedir.** Yunus AS; tebliğinin karşılığını göremediği yani kendisini başarısız gördüğü için kavmini terketmiş yani mücadeleden vazgeçmiş; bunun neticesinde de ilahi cezaya muhatap olmuştur.¹⁰ **“Ben dava için çok hizmet ettim ama kıymetim bilinmedi, harcandım ve kullanıldım”** ya da **“falan adam Müslüman ama yaptıklarına bak”** gibi bahaneler acizlik ya da tembellik ifadesidir.

7. Bir başka bahanemiz ise **“biz mazlumuz, elimizden ne gelir”**¹¹ ya da **“biz büyüklerimize uyduk”** demektir. Oysa herkes kendi hesabını verecektir. Firavun’un adamları, **“Biz Firavun’dan korkup Musa ile savaştık”** bahanesi ile **“Ya Rabbi! Bizi bunlar yoldan çıkardı. Sen bunlara kat kat azap et”** demişler fakat **“Herkes kendi ettiğinin azabı vardır”** ilahi ihtarını ile muhatap olmuşlardır.¹²

8. **Hastalık, meşguliyet, boş işlerle uğraşmak, çoluk çocuk ve ailemiz, mal ve makamımız; bizi ilahi vazifeyi yerine getirmekten alıkoyan diğer mazeretlerdir.** Ve Allah, Eyyûb AS’ı örnek vererek hastalığın, hiçbir emri yerine getirmeye engel olmadığı¹³, çocuklarımızın ve eşlerimizin bize düşman olabileceği¹⁴ ve mallarımızın da bizi Allah yolundan alıkoyabileceği¹⁵ konusunda ihtar etmiştir. Dünya hayatı, kuru hayal ve boş işlerle bizi aldatmaktadır.¹⁶

9. **Ölümü uzak görmek, insanı yanıltan bir diğer şeydir.**¹⁷ Şu anda hayatta olduğumuz için ölümün uzak olduğunu zannediyoruz. Allah Teâlâ, bela vermekte acele etmediği için hatalarımızı anlayamıyoruz veya sorumluluklarımızı erteleyip duruyoruz. **Oysa ölüm hep**

⁹ Mâide, 54.

¹⁰ Kalem, 48.

¹¹ Nisâ, 97.

¹² Araf, 38.

¹³ Enbiyâ, 83.

¹⁴ Fetih, 11.

¹⁵ Teğâbün, 14

¹⁶ A’râf, 51.; Müddessir, 45.

¹⁷ Kâf, 19.

beklenmedik bir anda ve aniden gelecek¹⁸ “işlerimiz hep yarım kalacak” yani Azrail AS, işlerimizi tamamlamamız için bize ek süre vermeyecektir.

10. **İnsanın ürettiği bir başka bahane, kendini eksik görmesidir.** Yani bir başka ifade ile; **“Bizim de Ebubekir RA gibi kalbimiz samimi olsaydı” ya da “Ömer RA gibi adil ve cesur, Osman RA gibi iffetli ve Ali RA gibi alim olsaydık neler yapardık”** demektir. Oysa böyle düşünenleri Allah Teâlâ, lanetlemiştir.¹⁹ Zira bütün insanlar, aynı ruh ve bedene sahiptir.²⁰ Çevre ve terbiyeleri insanları etkileyebilir ama her şeye nihayetinde karar veren biziz.²¹ Peygamberlerin çoğu yetimdir ve hayatlarının belli bir bölümünde bizim anladığımız anlamda basit işlerle (çoğunluğu çobanlık yaparak) meşgul olmuşlardır. Ama onlar bu olumsuz şartlarda bile düzgün bir psikoloji ve sağlam bir şahsiyet sahibi olabilmeyi başarabilmişlerdir.

¹⁸ Zümer, 55.

¹⁹ Bakara, 88

²⁰ Hucurât, 13.

²¹ Şems, 8.

En Büyük Bela, Hakikati Görememektir

Her meselede itidal ve insaf sahibi olmak gerektiğini değişik zamanlarda vurgulamıştık. Bir başka ifade ile doğru tekdir fakat yanlış, her zaman doğrunun tam karşısındaki değildir; yanlış, doğru haricindeki her şeydir.

Doğru ise; vakaya, şartlara, zamana, kişiye ve usule uygun olandır. Yani her zaman vakaya uygun olan doğru değildir. Zira bazen vakaya uygun olan şeyler, kişiye ya da şartlara uygun olmayabilir.

Tekraren vurguluyoruz ki yanlışın iki ucu vardır: İfrat ve tefrit. Ayrıca zamanı, kişiyi ve şartları dikkate almamak da yanlışın sebebiyet verebilir.

Peki bütün bunları hangi amaçla söylüyoruz? Bu yazımızda yine zaman ve zemini karıştırılan bir mesele üzerinde durmak istiyoruz: **“Beterin beteri vardır”** veya **“ya bundan daha kötüsü olursa?”**

1. “Beterin beteri vardır” sözü; sağlık, huzur ve dünya nimeti gibi meselelerde geçerlidir. Bir başka ifade ile bazen dünyada sıkıntı ve zorluk çekeriz. Ya da başımıza bazı olaylar gelir. İşte bu durumda “ya sağlığımızı da kaybedersek”, “ya da daha büyük belalar gelseydi” diye düşünerek Allah’a şükreder ve daha kötüsünden bizi muhafaza etmesi için dua ederiz.
2. Fakat bazen bu duruş, ahlaki ve dini bazı meselelerde ya suiistimal edilmekte ya da yanlış anlaşılmaktadır. Örneğin namaz kıldığı halde ticarete hile yapan birine; **“en azından namaz kılıyor; ya namaz kılmayan bir tüccara rastlasaydık”** diye teselli olamayız. Zira ticarete hile, birçok peygamberin (Allah’ın selamı üzerlerine olsun ve Allah bizi de onların yolundan ayırmasın) savaş ilan ettiği bir husustur ve de batıl bir iştir. Batılın daha iyisi ya da daha hafifi olmaz. Daha hafifi tercih etmek sadece maslahat meselesinde iki zarardan en azını seçme hususunda olur. Yoksa İslam düşmanlığını ya da batılın, azı-çoğu, daha iyisi-daha kötüsü olamaz. İnsanın yolu ya haktır ya da batıldır. Bir insan ya zalimdir ya da adildir. Veyahut da mazlumdur. Yoksa zulüm olan bir yerde tarafsız ya da ortayol bir insan olamaz. Duruş ve inanç da böyledir. Hayat tarzı da ya meşru ya da gayri meşrudur. **“Gayri meşru ama diğer gayri meşrulardan daha iyi ve İslam’a daha yakın”** şeklinde tarif edilebilecek bir hayat tarzı yoktur. Tüm ahlaki, siyasi ve ilmi durumlarda da tutum böyle olmalıdır.

İlmi meselelerde bir insan ya haktan yana olur ya da batıldan yana. Asla tarafsız olamaz. Bunun tek istinası, bilmemek ve hata etmektir.

3. Bazen zalim ve asi toplumlara, Allah'ın niye bela vermediğini düşünür ve belki de bilmeden isyan ederiz. Fakat aslında Allah, belayı vermiştir ama biz göremeyiz. Bela, bazen rahmettir. Yani bela hem günahlarımıza kefarete hem de gerçeği görmemize vesile olabilir. İşte başımıza gelen bu tür belalar, aslında kötü değildir. Kötü olan, bu belaları gör/e/memek ve bu belalardan ibret al/a/mamaktır.

4. Bugün zalim ve asi toplumlara verilen en büyük bela; korku, huzursuzluk, güvensizlik, yalnızlık, mutsuzluk ve tatminsizliktir. Bunlara “**manevi bela**” diyoruz. Maddi belaları görmek kolaydır ama bu belaları görmek ve anlamak daha zordur. Maddi belalara karşı tedbir almak da kolaydır. Ama fark edilmesi ve çözümlemesi zor olduğu için manevi belaların üstesinden gelebilmek güçtür.

5. Zalim ve asi toplumlara ve insanlara verilen bir diğer büyük bela da “hakikati” görememektir. Bazen nice zalim insanlara rastlarız. Zenginlik, sağlık ve huzur içine yaşadıklarını görürüz. Oysa bu insanların basiretleri bağlanmıştır. Hatalarını fark edemez ve göremezler. İşte bunlar, Allah'ın kalplerini mühürledikleri kimselerdir. Allah, bu tür insanlara doğru yolu göstermez artık. Bunların başına çoğu zaman bir bela da gelmez. Böylece hatalarını düzeltemeden felakete doğru sürüklenip giderler.

6. Yani özetle zalim, kafir ve asi kimseler için bela isteriz aslında ama Allah zaten bunların belasını vermiştir. Bunlar kendilerini dünyada ve ahirette kurtaracak şeyleri anlayamaz ve göremezler. Kendilerini hem dünyada hem de ahirette felakete götürecek şeyleri yaparlar. İbret almazlar. Kendilerine nasihat eden de olmaz artık. Olsa da bunlar nasihat dinlemezler. Böylece hem dünyada cezalarını çekerler hem de ebedi felakete sürüklenirler.

Şimdi;

- Ebedi felakete doğru hızla gitmekten,
- Başına gelen belalardan ibret almamaktan,
- Batılı, hakka yakın olan ve olmayan olarak tasnif edip hakka yakın batılı hak zannetmekten,
- Yanlışın karşısındaki yanlışları da sırf yanlış karşı diye doğru zannetmekten; yani doğrunun tek olduğunu ama yanlışın çeşitli olduğunu anlamamaktan,
- Zamanı ve zemini dikkate almadan her doğru bildiğini yapmayı hikmet ve salih amel zannetmekten daha büyük bir bela acaba ne olabilir?

“Sen ve Rabbin Gidin Savaşın” Demenin Farklı Tezahürleri

Maide Suresi, 24. Ayeti kerime. Ayeti hepimiz biliyoruz ama genelde ilk anlamıyla üzerinde durduğumuz ve “böyle söz mü olur” diyerek bazen de şaşırduğumuz bir olay bu.

Tabi ki ayeti kerimenin ilk ve zahiri anlamını kabul ediyoruz. Fakat buradaki hükmün altında ince anlamlar ve tenkit edilen ahlaki bir tutum olduğunu da hatırlatmak icap ediyor.

Aşağıda örnek olarak sunduğumuz bazı tutum, söz ve fiillerin de, aslında yukarda Musa AS’a yapılmış olan itirazla aynı hükümde olduğunu gözden kaçırmamalıyız. Zira burada her ne kadar savaş örnek verilse de; aslında böylesi tutumlar, hayatın her alanında kerih görülmüş ve hatta menedilmiş şeylerdendir.

1. Gereği yapılmamış her türlü duanın, “sen ve Rabbin gidin savaşın” itirazından farkı, keyfiyet olarak değil de sadece kemiyet olarak değil midir? Dua, bedel ve gerek ister. Aksi halde dua değil emir veya sipariş olur. Af, mağfiret ve hayrı isteme ile bazı ahlaki tutumlar haricinde, peygamberlerin, dünyaya taalluk eden çok az duasının olduğunu daha önce hatırlatmış idik. Zira sayılan hususları talep etmek, Mevlâ ve Efendimiz’in emridir. Onun haricindeki hususlarda dua etmek için önce güç nispetinde gereğini yapmak, imanı sağlam tutmak, sabretmek ve ibadetleri hakkıyla ifa etmek icap ediyor.
2. Yetki ve ilim sahibi kimselerin, üzerine düşeni yapmak yerine, tenkit veya tavsiyede bulunmaları da yine yukarıdaki ayeti kerimede menedilen ahlaki tutuma dahildir. Zira kılıcın da kalemin de ve hatta paranın da bir gereği vardır. Her nimetin hamdi, gereğini yerine getirmek iledir. Makamın hakkı, hüküm ve fiil iledir. İlmin hakkı, hakikati söylemek ve savunmaktır; yoksa üzölmek veya sevinmek değil. Paranın hakkı ise helalinden işletmek ve infak etmektir. **Makam sahibine dert yapmak, ilim sahibine ağlamak, para sahibine de dua etmek** (kastımız, infak etmesi gereken yerde “Allah nasip etsin” veya “inşallah ihtiyacımız giderilir” kabilinden cümlelerdir) **yakışmaz**.
3. Babalık, hocalık ve diğer tüm büyüklük ve makamlar için de aynı durum geçerlidir. Bu tür sorumlulukların gereğini yapmak, “yapamıyorsam giderim” demek değildir. Gitmek, acizliğin kesinleştiği ya da makamın makam sahibine galip geldiği son noktada olur. Onun haricinde “bildiği ile amel etmemek” ve “sorumluluktan

kaçmak” ile herhangi bir vacibi terketmek arasında mesuliyet bakımından bir fark yoktur.

4. Yani özetle her türlü nimette esas mesele; **“haketmek veya haketmemek değil hakkını vermek veya vermemektir.”**

...

Tabi ki inanç anlamında, hâşâ, materyalist ya da seküler olamayız. Lakin;

- Ahiret yanında dünya için de çalışıyoruz. Yani biraz dünyevi/seküleriz. Yani melek değiliz. Ruhban da değiliz.
- Dünyadan istifade ediyoruz. Yani biraz materyalist ve menfaatçiyiz.
- Ahirette kendimizi kurtarmak ve Allah’ın rızasına nail olmak için çalışıyoruz. Bu anlamda benciliz.
- Rasyonalistiz. Yani aklımızla hareket ediyoruz.

Ama buradaki;

- Dünyevilikten kasıt, Allah’ın helallerinden istifade etmek ve yeryüzünün mirasçısı olmak,
- Menfaatten kasıt, hem kendimizin hem de insanlar başta olmak üzere tüm mahlukatın, dünya ve ahiret maslahatını gözetmek,
- Bencilikte kasıt ise, önce kendimizi madden ve manen ıslah ederek daha sonra üzerimize düşen diğer sorumlulukları ifa etmek,
- Rasyonellik ile kastımız ile duygularımızı öldürmek değil ama duygularımızı kontrol etmek; yani aklımızı duygularımıza değil duygularımızı aklımızın emrine vermektir. Zira insan, akıl sahibi olduğu için sorumludur ve diğer canlılardan farkı da budur. Aklımız ile şeriatin hükümlerini anlar, dünyayı imar eder; yine aklımız ile nefsimiz ve şeytanla mücadele ederiz.

Dünyaya Değer Vermemek ve Verilen Nimetin Değerini Bilmemek ya da İfrat-Tefrit Dengesi

Dünyanın yerilmesi, dünyanın değersiz oluşu, dünya malına tamah etmemek, makam ve mal hırsının kerih görülmesi ile alakalı İslam dininin temel kaynakları olan Kurânı Kerîm ve Sünneti Seniyye’de bir sürü ikaz ve kaidelerin olduğu bilinmektedir. İnsanın, davranışlarında aşırıya gitmesine geleneğimizde **ifrat** adı verilmektedir. Fakat aşırılık, tek yönlü olmayıp ifratın karşılığı olan ve yine bir çeşit aşırılık olarak kabul edilen **tefrit** bulunmaktadır. Somut örneklerle ifade etmek gerekirse; gereğinden fazla yemek ifrat, fakat diğer taraftan sağlığı tehlikeye sokacak kadar az yemekte tefrittir.

Aynı şekilde Allah Teâlâ ve Resülü Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından yasaklanan şeylerin peşinde koşmak ifrat; helallerden yüz çevirmek ise tefrit olarak kabul edilmiştir.

Dünya için ahiretten fazla çalışmak nasıl men edilmiş ise; dünya hayatının ihmal edilmesi de aynı şekilde men edilmiştir. Bu anlamda bazı örnekler ve deliller ışığında Müslümanları, acizane, dünya ile doğru ilişki kurma hususunda düşünmeye davet etmekteyiz:

1. İnsanın birinci vazifesi yeryüzünü madden, manen ve siyaseten imar etmektir. **“Allah sizi topraktan yaratmış ve size yeryüzünü imar etmeyi emretmiştir.”**²² ayeti kerimesi bu hakikati en güzel şekilde ifade etmektedir.
2. Yer yüzünün gerçek varisi müminlerdir. **“Allah Teala, Zikir (Levhi Mahfuz yada Tevrat’tan) sonra Zebur’da da “Yer yüzünün mülk ve idaresinin salih kullara verileceğini” vadedmiştir.”**²³ ayeti kerimesi ile ifade edilen bu husus, Müslümanlara sorumluluk yüklemektedir. Buna göre dünyadaki tüm zulümler, ahirette müminlerden sorulacaktır.
3. Haramı helal kılmak nasıl vebal ise helalin haram kılınması da aynı şekilde vebaldir. Tahrir suresinde Allah Teala, Allah’ın helal kıldığı şeylerden uzak durmanın müminlere yakışmayacağı ifade buyurulmuştur: **“Ey Peygamber! Eşlerini razı etmek için, Allah Teala tarafından sana helal kılınan şeyi, sen nasıl kendine yasak ediyorsun?”**²⁴

²² Hûd, 61.

²³ Enbiya, 105.

²⁴ Tahrir, 1.

4. Dünya nimetleri, Allah Teala'nın insanlara hediyesidir. Allah Teala'nın bu nimetlerinden uzak durmak, Allah Teala'nın ikramlarını geri çevirmek ve Allah'ın nimetlerinden kendini müstağni görmek olup; asla bir kula yakışmaz. **“Nefsâni arzulara; yani kadınlara, evlada, altın gümüş gibi eşyalara, değerli ve asil atlara, hayvanlara, toprak arazi ve ürünlere ve diğer mallara karşı ilgi duymak insanlara güzel gösterilmiş ve helal kılınmıştır. Bunlar dünya hayatının nimetleridir. Ancak unutmamak gerekir ki en güzel nimetler, Allah Teala'nın yanında ve rızasındadır.”**²⁵ Bu yüzden Peygamber Efendimiz, evlenmeyenlerin sünnetini terketmiş olacağını, sünnetini terkedenin kendi ümmetinden olmadığını, ümmetinden olmayanlara ise şefaet etmeyeceğini ifade etmişler²⁶; **“Dünyada bana kadın, güzle koku ve namaz sevdirdi”** buyurmuşlardır.²⁷

5. Dünya nimetleri, hem Allah Teala'nın bize bir ikramı hem de İslam'a hizmet etmek için bize sunulmuş bire fırsat ve imtihan vesilesidir. Bu yüzden Efendimiz (SAV); **“Güçlü mümin, zayıf müminden hayırlıdır. Her ne kadar ikisinde de hayır da olsa”** buyurmaktadır.²⁸ Bu yüzden küfre karşı güçlü ve onurlu olmak farz kılınmıştır. Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Uhud savaşında eline bir kılıç alarak **“Bu kılıcın hakkını kim verecek”** diye sormuş. Ebu Dücâne Radyellâhu Anh gelip kılıcı alarak bu kılıcın hakkını sormuş; Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem ise şöyle buyurmuşlardır: **“Bu kılıcın hakkı, eğilip bükülünceye kadar onunla düşmanın üstüne yürümen ve bu kılıçla Müslümanlara karşı savaşmamandır.”** Bu olayın devamında; düşman üzerine gururla yürüyen Ebu Dücâne Radyellâhu Anh'ı işaret eden Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından; düşmana karşı güç gösterisinde bulunmak caiz kılınmıştır.²⁹ Bize verilen mal ve makam birer imtihandır. İsrâf da haram kılınmıştır. Yani bir başka ifade ile meşru bir gerekçe olmadığı sürece bir müminin kendisine verilen mal ve makamdan uzaklaşıp inzivaya çekilmesi; bu malın ve makamın gereğini yapmaması helal değildir.

6. İnsanın tüm duyguları, dünya hayatının devamı için gereklidir. Örneğin öfke duygu olmadığına kişi, malını canını namusunu ve dinini koruyamaz. Yine

²⁵ Âli İmrân, 14.

²⁶ Buhârî, Nikâh, 1.

²⁷ Süneni Neseî, 7/61.

²⁸ Müslim, Kader, 34.

²⁹ İbn Sa'd, Tabakât, c.III., s.101.

ticaret ve siyaset için hırs³⁰ gereklidir. Ayrıca hayırlı işlerde yarışmak³¹; ilim ve güzel ahlak gibi konularda insanları kıskanmak meşru kılınmıştır. Büyük filozof ve düşünür Fârâbî, müminin vazifesini şöyle ifade ediyor: **“Kafirin malına ve namusuna tahakküm etmek ve bunları kontrol etmek gerekmektedir. Zira kafir, bu iki şeyi, yer yüzünde fesat çıkarmak için kullanır.”** Ayrıca Fârâbî, iyi insanların kenara çekilmesi durumunda, dünyaya kötülerin hakim kılacağı konusunda bizi ikaz etmektedir.

7. Dünyalık şeylere tamah etmemek ile Allah’ın bize ihsan ettiği nimetleri küçük görmek arasında çok ince bir çizgi vardır. Bu anlamda dünyaya tamah etmemek ifrat fakat dünyayı tümüyle değersiz görmek tefrittir. Dünyayı ve dünyalık şeyleri fazla küçük görmek; bir süre sonra nimete şükretmeyi engellemektedir.

8. Dünyaya değer vermeyen, dünyayı imar için çalışmaz. Peygamberler (Aleyhimüsselâm), eğer dünyaya ve ümmetlerine değer vermeselerdi; onların kurtuluşu için canla başla çalışmazlardı. Dünyayı değersiz gören kişi; dünyada onca zulmün olmasını, insanların hatta çocukların ölmesini, çocukların aç uyumasını nasıl önemser ki! Bir sultan, vatanı mülkü olarak görebildiği için o vatanın tek bir taşını bile müdafaa edebilmektedir. Aksi halde ailesine veya dünyadaki diğer şeylere bağlı olmayan kişi onlara değer vermez.

9. Kainat içinde bir zerre olmayan insana, Allah Teala değer bahşetmiş; bu yüzden tüm kainatı onun emrine vermiş, peygamber göndererek insanı muhatap almış; onca hatasına rağmen insanlara mühlet vermiştir. Üzerinde biz sadece 60 sene yaşayalım diye kainata 13.7 milyar yıl ömür veren; onca makrokozmetik, kozmik ve mikrokozmetik olayı sevk ve idare eden Allah Teala’dır. Şu halde dünyadaki her şey değerlidir. Özenle ve bir hikmet için yaratılmıştır. **“Biz göğü ve yeri, gök ile yer arasındaki herşeyi boş yere yaratmadık. Bu düşünceler, ancak iman etmeyenlerin boş hayallerinden ibarettir.”**³² ayeti kerimesi, bu konuda bize bir ikazdır.³³

Burada temel ölçü; “Yaşamak için yiyoruz ama yemek için yaşamıyoruz” yada Mevlânâ’nın ifadesi ile; **“Dünyada yaşamıyoruz, dünyadan geçiyoruz”** sözü ile ifade edilebilir.

³⁰ Burada hırs kelimesini gayret, azim ve bağlılık anlamında kullandık. Bkz. Tevbe, 128. Ayeti kerime.

³¹ Bakara, 148.

³² Sâd, 27.

³³ Ayrıca bkz. Duhân, 44 ve Enbiyâ 16. Ayeti kerimeler.

Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ölüm döşeginde **“Ya Rabbi! Bana ahirette vereceğın cezayı dünyada ver”** diye dua eden sahabeyi ikaz ederek; **“Hayır böyle deme! Ya Rabbi bana dünyada güzel ve hayırlı şeyler ver. Ahirette de güzellikler ihsan et³⁴ diye dua et”** buyurmuşlardır.

³⁴ Bakara, 201.

Ehli Sünnet'e Çağrı: Ehli Sünnet Olmak İnsaf, İtidal ve Adalet Sahibi Olmaktır

Daha önce dini grup ve bazı öne çıkan şahsiyetlerle alakalı; *hakaret içermeyen* ve *taraf tutmayan* yazılar yazmış idik.

Bu konular ile alakalı son bir yazı daha kaleme alarak, bundan sonraki süreçte “**olanı eleştirmek yerine olması gerekenleri yazmak**” ve “**geçmişte kalanları unutarak yeni ve istekli kişiler ile uğraşmak**” arzusundayız inşallah.

1. Dünyada olduğu gibi ülkemizde ve tüm diğer dinlerde olduğu gibi dinimizdeki mezhep ve gruplar da giderek radikalleşmektedir. Radikalleşmek ile kastımızın; ehli sünnet çizgiden uzaklaşarak bâtinîleşmek ve ılımlılaşmak ya da zahirîleşmek ve haricîleşmek olduğunu daha önce ifade etmiş idik.
2. Mesele ile alakalı üzerinde durulması gereken iki önemli husus vardır:
 - Birincisi, bu radikalleşmeler, gruplar arasındaki uçurumları arttırmakta ve tarafları birbirine karşı kinlendirmektedir.
 - Bu radikalleşmelere karşı tedbir alması gereken makamlar, ihmalkar davranmaktadırlar.
3. Buna ilaveten ülkemizde ve İslam dünyasında yükselen şu grupların da bu durumu desteklediği ve bu durumdan faydalanmak istediğini söyleyebiliriz:
 - İrkçı söylem,
 - İdeolojik ve hizipçi söylemler,
 - Din karşıtı söylemler,
 - Ve diğer menfaat grupları.
4. Bazı cemaat ileri gelenleri ve bazı öne çıkan şahsiyetler; asıl yapması gereken şeyleri terk ederek ve *maalesef kasıtlı olarak*, bu tür faaliyetleri orantısız bir şekilde desteklemektedirler. Kendi amaçları veya menfaatleri için, hem mukaddesatı hem de insanları tehlikeye atmaktadırlar.
5. Her şeye rağmen hala bu insanların peşinden gidenler; eğer bunu **bilmeyerek yapıyorlarsa hamakat; bilerek yapıyorlar ise su-i kasd** sahibidirler.
6. Ehli sünnet olmak, aynı zamanda “insaf” ve “adalet” sahibi olmaktır. Aslında aynı anlama gelen iki kelime ile kastımız şudur:
 - **İnsaf**, olaylara tarafsız ve ortayollu bakmaktır. Yani iki aşırı ucu veya iki karşı tarafı görerek orta halli davranmak; ama şahsiyetsiz de olmamaktır.

- **Adalet** ise insafı tamamlayan bir şarttır ve nihai amaçtır. Adalet, Mevlâ'nın verdiği hakları vermektir. Yani kimseye, şartlara ya da istediğine göre muamele etmek yerine hakkı olanı alacaklısına teslim etmektir. Böylece haktan yana olmakla kişi, ortayollu olma uğruna şahsiyetsiz de olmayacaktır.

7. Ehli sünnet dışı tutumlar; dindarlığı da gerçek anlamından çıkarmaktadır. İlimli tutumlar, meseleleri laçkalaştırıp amel boyutunu ihmal eder iken; harici tutumlar da dini sadece şekil dindarlığına dönüştürmektedir.

8. Bunun neticesinde ise halkın dini inançları suiistimal edilmektedir. ***Fakat bütün bunlarda, hala olaylardan ders almayan ve bunları bu kadar destekleyip şımartan insanlarımızın da maalesef büyük katkısı vardır.*** Burada bazı suiistimal edilen ve bu suiistimali destekleyen örnekler vermek istiyoruz:

- Adamlar gece namazına kalkıyor.
- Adam ayet hadis okuyor.
- Adam dini tebliğ ediyor.
- Adam çok samimi konuşuyor.

9. Cevaben diyoruz ki:

- Gece namazı gizli kılınan bir namazdır. Eğer zatın gece namazını kıldığını herkes biliyor ise mesele maksadını aşmış ve amacından çıkmış demektir.
- Zat; ayet ve hadisi, kendi görüşlerini dayandırmak için okuyor. Zira bunun en büyük nişanesi, bütün ayetleri ve hadisleri okumak yerine; seçme ayet ve hadisleri gündeme getirmesidir. Oysa Kuranı Kerim bir bütündür. **En tehlikeli ve inandırıcı yalan, gerekçeli olarak söylenendir.**
- Zat, dini tebliğ etmiyor; kendini anlatıyor. Kendini meşhur ediyor. Kendi ideallerini gerçekleştiriyor veya kendisine verilen görevleri ifa ediyor.
- Zat, samimi konuşmuyor; samimi görünüyormuş gibi rol yapıyor.

10. Peki niyet mi okuyoruz? Nerden biliyoruz?

- Bu insanların, İslam'ın yayılmasına ve yaşanmasına katkısı mı var yoksa insanları rehabilite mi ediyorlar?
- Madem yolları hak, ne diye bir araya gelemiyorlar? Ne diye didişip duruyorlar?
- Elleriindeki insanları terbiye etmek yerine ne diye mensuplarını arttırmak için kampanya düzenliyorlar?
- Kendi asli işleri yerine ticari ve siyasi faaliyetlerin peşinde ne işleri var?

11. Peki ne yapacağız?

- Bunları dinlemek yerine klasik kaynaklarımızı okuyacağız.

- Temel meselelerde, kimseye pirim vermeyeceğiz. Yani temel ilmihal bilgilerini öğreneceğiz.
- 140 karakter ile okuma, yazma ve düşünme yerine; emek sarf edeceğiz, zihin teri dökacağız.
- Kendi hayatımızı meşrulaştırmak yerine İslam'ın arzu ettiği şeyleri talep edeceğiz.
- Sorumluluktan ve gayret göstermekten geri durmayacağız.
- Tanımadığımız insanların ardından gitmeyeceğiz.
- Kimin projesi ve kimin işine geldiğini bilmediğimiz meselelerden uzak duracağız.

İslam cemaat dinidir fakat iman kalabalıklar arasında değildir.

Hizmet tüm insanlardır ama ahlak, kendimizi insanlara kabul ettirmekte değildir.

Mesele vahim, ciddi ve acildir.

Vesselam...

Ehli Sünnet Olmak İle Ehli Sünnet Görünmek Farklı Şeylerdir

Ehli Sünnet olmayı, daha önceki yazılarımızda;

- İslam'ı Allah (cc), Resûlü (sav) ve Ashâbı Kirâmın (ra) anladığı gibi anlamak;
- Bâtınî veya Hâricî olmamak yani aşırı olmamak,
- İnsaf sahibi ve mutedil olmak yani müteşeddit olmamak,
- Âmentü'yü inkar etmeyen herkesi Müslüman görmek,
- Kâbe'yi kible bilen herkesi Ümmet kabul etmek,
- Kimseyi Müslüman olmaya zorlamamak,
- Tekfir etmeyi ana umde olarak görmemek,
- Ve kendisine saldıranlara karşı müdafaa hariç hiçbir gruba karşı düşmanlık beslememek gibi bazı temel esaslara dayanmak olarak tarif etmiştik.

Bu durumda bizler;

- Hiçbir gruba veya inanca karşı düşmanlık besleyemeyiz.
- İnancı ve görüşü ne olursa olsun, kimsenin temel insani haklarına engel olmayız.
- Kimseyi kendi inancımızı ve görüşümüzü kabul etmeleri hususunda zorlayamayız.
- Kimsenin inancına ve görüşüne hakaret edemeyiz.
- Yani özetle biz, kimseyi, Müslüman olmadığı veya ehli sünnet duruşu benimsemediği için hedef haline getirmeyiz.

Fakat bu demek değildir ki basiretsiz ve korkak davranalım. Asla!

Bu yazımızda;

- Ehli sünnet olmadıkları halde ehli sünnet gibi görünen,
- Ehli sünnet adına söz söylediğini iddia ederek ehli sünnet duruşu ve inancı bozmaya çalışan,
- Bunu bilerek veya bilmeyerek yapan,
- Fakat tâbî değil, metbû (yani öncü) durumunda olan yani bu işe öncülük eden kimseleri muhatap alıyoruz.

Muhatapların hangi tavırlarını kastettiğimize dair birkaç örnek vermek gerekirse:

- Saldırganlık ve tekfirici tutum.
- Geleneği (minare, mevlit, türbe vs dahil birçok örnek verilebilir) bidat olarak görmek veya geleneğe saldırmak.
- Katı şekilcilik (İslam şekle önem verir ama aslolan ruhtur. Kastımız, ruhun ihmâl edilmesidir).
- İslam'ı sadece inanç ve ahlaktan ibaret yani hayatın bazı alanları ile alakalı görmek.
- Mahiyeti ve gerekçesi ne olursa olsun kutsallara saldırmak.

Bu saldırıları yapan ve karmaşa çıkaranlar iki türdür: Mertçe ve açıktan yapanlar, sinsice ve planlı yapanlar. İlk grubu tabii ki tasvip etmemekle birlikte, bunlara karşı mücadele daha kolaydır. Zira bunlar açıkça düşmanlık yapanlardır ve biz insanları, bunların düşmanlığına kolayca ikna edebiliriz.

Fakat bu işi gizlice yapanlar, daha tehlikelidir. Zira bunlar, bize, kendimizden görünerek yaklaşır ve saldırırlar.

Peki bu kimselerin amaçları nedir? Bu tür davranışta olanların hepsini aynı kefeye mi koymak gerekir? Hayır, asla!

Birincisi bilgisizliktir: Maalesef bazıları, saflık ve iyi niyetle, ama bilmediklerinden veya anlamadıklarından, ehli sünnete aykırı bu davranışları tasvip etmektedirler.

İkinci sebep menfaattir: Bazıları ise bilerek ve isteyerek yapmakla birlikte Ehli Sünnet düşmanı olduklarından değil, bir takım menfaatler ya da başka sebeplerden dolayı, ehli sünnete aykırı fikirleri benimsemekte veya desteklemektedirler. Maalesef bu insanlara hidayet dilemekten ve nasihat etmekten başka elimizden gelen bir şey yoktur.

Üçüncü neden, düşmanlık ve art niyettir: Bunlar, ehli sünnet duruşu; bozmak, ortadan kaldırmak veya ele geçirmek için isteyerek, düşmanca ve planlı olarak çalışan kimselerdir.

Dördüncüsü ise; bazen de ehli sünnet fikirlerini benimsemeyenlerin, ehli sünnet davranışlarıdır. Bunlar, ilk etapta, ehli sünnete aykırı veya onu yıkmaya yönelik faaliyetlerde bulunmasalar bile; uzun vadede, bu insanların inanç ve yaşantıları, ehli sünnet inancını benimseyen halk ve özellikle gençler üzerinden olumsuz etkiler yaratacaktır.

Burada en tehlikeli olanlar; üçüncü gruptakiler yani ehli sünnete düşman oldukları halde ehli sünnet gibi davranan ve hatta ehli sünnetin savunuculuğunu yapma iddiasında olanlardır.

Peki bunlar niçin doğrudan değil de gizlice düşmanlık yapmaktadırlar?

1. Tarih boyunca inançlar ve hatta kültürler; asla düşman saldırısı ile yıkılmazlar. Yani düşmanlık ve zorlama, hiçbir insanın hayat tarzını, inancını veya şahsiyetini değiştiremez. Bunun için bir insanın ya kendi kararını kendi değiştirmesi ya da kandırılması gerekir.

2. İnsanların kararlarını değiştirmek zor ve uzun süreli bir iştir. Bu yüzden daha çok tercih edilen yöntem, aldatmadır.

3. Peki biz herkesten şüphe mi edeceğiz? İslam adına konuşan herkes aynı mıdır? Halis niyetli olanları nasıl ayırt edeceğiz? Bu tür hainler yeni olmadığı için bunlara karşı tedbir alınması mümkündür. Burada birkaç hususu değerlendirerek iyi ve kötü niyetli olanları ayırt etmek mümkündür:

- Birinci; bu tür insanların şahsiyetlerine bakmak gerekir. Tabi ki günahsız insan yoktur ama aslolan, insanların genel halleridir. **İnsanların genel hallerini bilmek için de onları tanımak gerekir.**

- İkincisi; bu insanların “dinarları” ve “dirhemleri”dir. Tabi ki insanlar ilim öğretmek ile geçimlerini temin edebilirler. Ama bunun da bir ölçüsü olmalıdır.

- Üçüncüsü; bu tür insanların, peşinden gelenlere ilmen ve ahlaken ne kattıklarıdır. **Peşinden gelenlere ilmen ve ahlaken bir şey katmayanlarda, hayır yoktur.**

- Dördüncüsü; ilim ve ferasettir. Müslüman, ana meseleleri bilmelidir. **Ana meselelerde aldanan kimsede bir takım sorunlar var demektir.**

- ***Son olarak akıllı bir insan, kendinden daha düşük seviyede ahlak, akıl ve ilme sahip kimsenin ardına düşmemelidir.***

4. Bütün bunlara rağmen aldanıp hata ediyor isek; Allah’a teslim olmaktan ve istiğfar etmekten başka çare yoktur. İnsan hata eder. Yeter ki bilerek veya ihmal ile hata etmesin. Yeter ki hatasında ısrar etmesin. Yeter ki hatasını düzeltsin.

Son olarak şunu ifade etmek istiyoruz ki; ehli sünnet görünümlü ehli sünnet düşmanlarının olması, ehli sünnetin hala çok güçlü olduğuna işarettir ki bu yüzden Mevlâ’ya şükretmeliyiz.

Yani hem dünyada hem de ülkemizde Müslüman olmak ve ehli sünnet inanca sahip olmak; hala geçer akçedir veya birileri tarafından saygı duyulması ya da korkulması gereken bir şey olarak görülmektedir. Bu ise İslam ve Müslümanlar adına ümit vericidir. Yeter ki bu imkanları, en güzel şekilde değerlendirmek için gayret edelim.

Dünya Sevgisi ya da Gam ve Emel

1. Dünya, ahiretin tarlasıdır. Yani ahireti burada kazanıyoruz. Ayrıca buradaki nimetlerden istifade etmek, meşru ve gerekli. Yani dünyadan tamamen el etek çekmek ve dünyayı ihmal etmek, meşru değildir.
2. Diğer taraftan dünyanın geçici ve sadece bir araç olduğunu da unutmamak gerekiyor. Yani dünya, baki değil fanidir. Dostluk ve sevgi dahil, buradaki her şey, geçici ve fanidir. Yani; **“Dünyada yaşamıyoruz, dünyadan geçiyoruz.”**
3. Bu yüzden insanın ilk vazifesi, dünyayı imardır yani çalışmaktır. Bu yüzden Fahri Kâinât Efendimiz SAV, acizlik ve tembellikten Allah’a sığınmıştır dualarında.
4. Fakat buradaki çalışmada denge gözetmek icap ediyor.
 - Madde-mana dengesi.
 - Dünya-ahiret dengesi.
 - Çalışma-dinlenme dengesi.
 - Gayret-tevekkül dengesi.
 - İbadet-kendimiz-ailemiz ve diğer işlerimiz arasında denge. Yani bu sayılanlardan hiçbiri, diğeri için feda edilemez.
5. Dünyaya tapmak, sadece dünyaya fazla değer vermek değildir. Dünya kaygısı ve ölüm korkusu da dünyaya bir nevi tapmaktır. Zira ölümden sonra daha güzel bir hayat olduğuna inanan biri için ölmek, sadece Allah’a hesap vermektense dolayı zor bir iştir.
6. Yine dünyaya tapmayan biri, buradaki hastalık ve sıkıntıları gözünde çok büyütmez.
7. Elinden gayreti gösterdikten sonra, sonuçtan endişe etmek de yine dünyaya değer vermekle alakalıdır. Zira gayret ile değil de sonuçla ilgilenmek, başarıya ve dünyadaki diğer şeylere fazla değer vermek ile alakalıdır.
8. Çalışırız, güzel işler düşünürüz. Ama gelecek kaygısı taşımak da, dünyaya gereğinden fazla değer vermek ile alakalıdır. Zira gelecek, meçhuldür. Bize düşen, bildiğimiz ile amel etmektir. Bilmediklerimizle, amel etmeyiz. **“Vaktinden önce çiçek açmak”** ifadesi; hem zamansız konuşmanın hem de daha olmamış bir olayı dikkate alarak yaşamının zararlı olduğunu ifade etmek içindir.
9. Dünyaya, işlerimize, hatta sevdiğimizimize ve geleceğe dair aşırı arzu ve kaygılarımız; bizi huzursuz etmektedir. Yine geçmişteki güzel şeylerin özlemini

çekmek de böyledir. Geçmişteki güzellikleri hayal etmektense şimdiki güzellikler ile ilgilenmek daha uygun ve daha yararlıdır. Bu gereksiz arzu ve kaygılar, hem bizi huzursuz etmekte, hem anı yaşamamıza engel olmakta ve hem de asıl yapmamız gereken işleri ihmal etmemize neden olmaktadır.

10. Yani eğer huzursuz isek ve yaptığımız işlerden zevk almıyor isek veya ne yapacağımız bilmiyor isek;

- Ya yaptığımız işlerde elimizden gelen gayreti göstermiyoruzdur.
- Ya da niyetimizde sıkıntı vardır.
- Veyahut diğer işlerimizde hatalarımız, günahlarımız veya ihmallerimiz vardır.
- Ya da dünyaya gereğinden fazla değer veriyoruzdur.

11. Özetle dünya, insanı aldatır. Bunu bazen nimet ile yapar. Bazen de korku ve endişe ile. Nimetleri zaten biliyoruz. Korku ise bazen açlık ve fakirlik, bazen şan ve şerefini kaybetme, bazen de elindeki diğer şeyleri mesela sağlığını ve malını kaybetmedir. Fakat aslında tüm korkuların temeli, ölüm korkusudur.

12. Peki, hadisi şeriflerde zikredilen ölüm korkusu nedir? Buradaki ölüm korkusu, ölüm acısı ya da dünyadan ayrılma korkusu değil; ölümün Rabbinin huzuruna çıkma ve O'na hesap verme korkusudur. İse Allah'a ve ahirete iman gereğidir. Fakat imanı zayıf olan kimsenin ölüm korkusu, ölüm acısından ya da öldükten sonra ne olacağını bilmemekten yahut elindeki her şeyi kaybetmektendir.

13. Peki, tüm bu kaygıları nasıl yeneceğiz? Tabi ki imanı güçlendirerek. Bu da;

- Tefekkür,
- İbadet,
- Amel,
- Ve kaygılarla yüzleşme ile olur. Aslında amel, yüzleşmeyi de ifade etmektedir. “Kişi bilmediğinin düşmanıdır” yani insan, bilmediği şeyden korkar ve endişe duyar. Buna örnek olarak; trafik kazası geçirmiş olan çoğu kimsenin araba kullanmayı bırakmak bir tarafa; aksine daha cesur araba kullanmaya başlaması verilebilir. Zira kaza geçiren kişi, kazanın normal olduğunu ve kaza geçirdiğinde başına gelebilecekleri idrak eder. Burada yaygın olarak kullanılan “cahil cesareti” ise tamamen başka bir durumdur ve bu hususla alakalı olarak akla gelmesi anlamsızdır. Bilgi, insana gayret ve cesaret verir. Ahireti ve nihayeti bilen insan çok yorulur ama aradaki geçici sonuçlardan ve ara kayıplardan endişe etmez.

14. Kısaca;

- Birgün tek başımıza öleceğimizi,

- Kabre tek başımıza gireceğimizi,
- Sevdiğimiz ve değer verdiğimiz hiçbir şeyin ve hiç kimsenin, bizim yerimize ölmeyeceğini veya bizim yerimize kabre girmeyeceğini,
- Yine Allah'ın huzurunda tek başımıza hesap vereceğimizi,
- Sırat'ı ta tek başımıza geçeceğimizi,
- Ve bütün buralarda yanımızda sadece kendi amel ve imanımızın bulunacağını düşünürsek; dünyada ve dünyadaki şeylere ne kadar değer vermemiz gerektiğini daha iyi idrak ederiz.

15. Ancak cennete girdikten sonra dünyada sahip olduğumuz şeyler, Allah'ın izni ile bize yeniden verilecektir.

Hesap, Ayrıntılıdır Yani Zerre Kadar İyilik Veya Kötülüğün Hesabı ve Karşılığı Vardır

İlmihallerde, başlangıç bilgisi olarak verilen bazı şeylerin, nihai bilgi gibi kabul edilmesi doğru değildir. Örneğin kabirde; “Rabbin kim? Peygamberin kim?” gibi başlayan soruların cevaplarının ezberlenmesi, yanlış olmasa da, nihai manada durum böyle değildir. Zira;

- Bu sorulara verilen her cevabın gerekçesi istenmektedir ki mümin ile münafık arasındaki fark budur. Mümin, kabirde, akli ve nakli deliller ile cevabını gerekçelendirmek için gayret ederken; münafık, “pek bilmiyorum. Herkes öyle diyordu ben de onlara uydum” diyecektir.
- Dünyada basit bir ateşte bile insan beyni ve duyuları sağlıklı çalışmamaktadır. Bu durumda kabirde, dilimizi, kendi irademizle ne kadar kullanabileceğimizi bilemiyoruz. Yani bir başka ifade ile Allah, müsaade eder ise her cevabı veririz. Allah’ın müsaadesi ile iman ve amelimize göredir.

Buna göre;

1. Kabirdeki hesabın, ne zaman başlayıp ne kadar süreceğini bilemiyoruz. Çünkü oradaki zaman ve mekan, dünyadaki gibi değildir. Kabirde bir hayat vardır. Müminler birbirlerini ziyaret ederler kabirde. Kabirdeki kişi, kabrini ziyaret edenden haberdar olur. Önceden vefat eden kimse, sonradan vefat edip gelene, dünyadaki ahvali sorar. Ama biz, bütün bunların nasıl ve ne şekilde olduğunu bilmiyoruz.
2. Fakat kabirdeki hesap, ayrıntılı değil; geneldir. Burada sadece iman ile ve bazı günahlar ile alakalı hesap vardır. Buna göre kişi, kabirde, cenneti ya da cehennemi yaşar. Ama gerçek ve ayrıntılı hesap, mahşerdedir. Yine de bu soruların bile ne kadar vakit alacağını bilemiyoruz.
3. Mahşerde de her fiilin, her sözün, her tavrın ve hatta her düşüncenin hesabı vardır. Mevla güzel düşünceye sevap verdiği halde kötü düşünceye ceza vermeyecek olsa da; yine de tüm düşüncelerimizden de bizi hesaba çekecektir. Hatta mimiklerimizin bile hesabı vardır ki bazı mimiklere ceza ya da mükafat da vaadedilmiştir.
4. Mahşerdeki hesap, herkesin gözü önünde ve açıktan yapılacaktır. Yani herkes, bizim hesabımıza şahit olacak. Özellikle ailemiz ve tanıdıklarımız. Fakat Mevlâ, bazı kusurlarımızı herkese göstermeyecek ve bizi rezil olmaktan kurtaracaktır. Biz insanları

ne kadar affeder, onların kusurlarını ne kadar az araştırır ve ne kadar az gıybet eder isek; Mevlâ da mahşerde bizim onur ve şerefimizi o derece muhafaza edecektir.

5. Mahşerde, peygamberler dahil herkes hesaba çekilecektir. Hatta en çetin hesap, peygamberlerindir. Yine ilk hesaba çekilecek olan Cebrâîl AS'dır. Hazreti Cebrâîl, Allah'ın emirlerini peygamberlere tebliğ edip etmediğinden hesaba çekilecektir. Allah'ın tek bir emrini, tek bir peygambere tebliğ etmemiş bile olsa; bunun hesabını vermeden Allah'ın huzurundan ayrılamayacaktır. Bu da, hesabın ne kadar şiddetli olduğuna işaret etmektedir.

6. Şefaata vardır ve Allah'ın müsaade ettiği herkes, şefaata edecektir. Şefaata, kulun iman ve şahsiyetine göre, Allah'ın müsaade ettiği kimseler içindir. İman sahibi olmakla birlikte herhangi bir nedenden dolayı amelinde eksiklik olanlar için şefaata vardır. Yani iman sahibi, iyi niyetli ve hayırlı kimseler için. Yoksa imanı olmayan, niyetinde sıkıntılı olan kimseler için şefaata yoktur. Şefaatin hikmeti, Allah'ın, her şeyi, bir sebep ile yarattığını ve adil olduğunu ispattır. Böylece herkes, cennette gidenin de cehenneme gidenin de, şefaata nail olanın da mahrum olanın da, bunu kendisinin hakettiğini görecek ve kimse, Allah'ın adaletinden en ufak bir şüpheye düşmeyecektir.

7. Mahşerdeki hesabın ne kadar süreceğini bilemiyoruz. Zira Hz. Adem AS'dan beri yaşamış her insan, tek bir meydanda, herkesin gözü önünde, her işten hesaba çekilecektir. Dünya zamanı ve mekanıyla, bunun ne kadar süreceğini hesap etmek zordur. Tabi ki Mevlâ için her şey kolaydır. Ancak Mevlâ; kötüler için ceza, iyiler için kefarete olsun diye, başkalarının hesabına bizi de şahit tutacaktır. Ayrıca birbirleri üzerinde hakkı olan insanların ve hatta aynı zamanda yaşamış olan bütün insanların, birlikte hesaba çekilmesi icap ediyor. Zira birbirimiz üzerinde haklarımız olduğu gibi birbirimizin başlarına gelenlerden sorumluyuz da. Bu yüzden, birlikte hesaba çekileceğiz ki buna bütün insanların hesabının bitmesini beklemek de dahil edilirse mahşer meydanında çok ama çok uzun süre bekleyeceğiz. Fakat müminler için bu zaman, kolay ve kısa geçecektir. Allah Resûlü SAV, mahşerdeki hesabın, bir mümin için, bir vakit farz namaz kılmak gibi kısa ve kolay olacağını ifade buyurmuştur.

İşte bütün bu zorlukların, bize kolay gelmesini istiyor isek; dünyada rahatımıza az düşkün olmak tavsiye buyurulmuştur. Dünyada Allah'ın emirleri uğruna az uyuyan, kabirde rahat uyuyacaktır. Dünyada Allah yolunda sıkıntı çeken, mahşerde kolaylık görecektir. Dünyada affedici olan, mahşerde affedilecek; dünyada az kusur görenin mahşerde kusurları gizlenecektir.

Mevlâ, Hidayeti İsteyip Hak Edene İhsan Eder

Son zamanlarda sıkça gündeme gelen ama hep endişe ettiğimiz bir mesele var. Hatta bu mesele birkaç soru ile karşımıza çıkmaktadır:

- Ya biz de bir gün, bugün kınadıklarımız ve beğenmediklerimiz gibi olursak?
- Sizin onlardan ne farkınız var?
- Sizin de yarın onlar gibi olmayacağınızı nereden bilebiliriz?

1. Bilemeyiz! Yarın nasıl oluruz, ne halde oluruz bilemeyiz. Bu yüzden her Fâtihâ ile günde en az 5 vakitte ve en az 40 kere; **“Bizi doğru yola ilet. Yanlış yolda olanların ve dolundan dönmüş olanların yoluna değil”** diye dua ederiz. Ve her Cuma hutbede hatip; **“Allah’ın hidayet verdiğini yoldan çıkaracak kimse yoktur. Allah’ın hidayet vermediğini ise kimse doğru yola iletmez”** diye ikazda bulunur.

2. Yani yarınımızdan emin olmak istiyorsak; bunu Mevlâ’dan istemeliyiz. İlk şart budur. Lakin istemekten kastımız dua etmektir. Dua, niyazdır yani yakarıştır. Yoksa dua etmek demek, sipariş vermek ya da haşa emir vermek değildir.

3. Peki Mevlâ, bizi niye hidayet üzere devamlı kılsın? Niye Amr bin Hişâm’a yani Ebû Cehil’e değil de Ömer bin Hattâb’a nasip oldu hidayet? Zira Ömer İslam’dan önce de adam idi. Cesur, açık sözlü, haksızlığa gelemeyen, mert biriydi. Kötü işlere razı değildi. Bu yüzden hidayet ona nasip oldu. **Şu halde hidayet üzere kalabilmek yani yamulmamak dönmemek değişmemek için salih amel işlemeye devam etmeliyiz.** Yoksa sadece iyi niyetle ve sözle hidayet hak edilmez. Adam gibi iman edip inancının gereğini yapmak icap eder.

4. Hidayet üzere Mevlâ’nın bizi devamlı kulmasının, Allah’ın emirlerini yerine getirme ve salih amel işleme haricindeki şartı ise doğru, güzel ve imanlı kimselerle birlikte olmaktır. Bu yüzden İslam, cemaat dinidir.

5. Musa AS; yanlışlıkla birini öldürmüştü ama Mevlâ kendisini affetmiş ve hatta ona peygamberlik ihsan etmiştir. Sebep? O, salih bir kul idi. Yani geçmişte iyi işler yapmıştı. Yunus AS, kavmini terkemişti. Bunu izinsiz yapmıştı. Ve bu, kendisine verilen görevi terketmek ve isyan etmektir. Oysa affedildi. Niye? Çünkü o da salih bir insandı.

6. Yusuf AS, son anda haramdan kurtulmuştu. Eğer biz son anda kendisini kurtarmasa idik, harama düşmüştü buyuruyor Mevlâ. Peki niçin korumuştur kendisini Rabbimiz? **“İşte biz, iyi işler yapan ve yaptıkları işi en güzel şekilde yapanları böyle mükafatlandırırız.”**³⁵

7. Yani eğer üzerimize düşeni yaptığımıza emin isek geleceğimizden endişe etmeye hacet yoktur. Korku, kendinden emin olmayanın işidir. E bunu nerden bileceğiz? Adam olan kendini bilir. Şayet yalan söylemiyor ve gerçeklerden kaçmıyor ise...

8. **Gelecekte ne olacak diye endişe etmek ve geçmişte şöyle şöyle yaptım diye üzülme gaflettir.** Zira bu tür davranışlar hem vakti boşa harcamak hem de kendine zulüm etmektir. **Başkalarına zulmetmek gibi kendine zulmetmek de helal değildir.** Bize düşen geçmişe tevbe edip varsa borçları ödemek ve geçmişi unutmak; bir de geleceğe bakarak hayırlı işler yapmaktır.

9. Bir başka ifadeyle hatalarımıza takılıp kalmak yerine iyilik yapmaya emek harcamalıyız. **Hatalarımızı geri alamayız. Olan olmuş, geçen geçip gitmiştir.**

10. **“Sonunu düşünen kahraman olamaz”** diyor Merhum Şeyh Şamil. Yani kimse yarın ne olacağını bilemez. Yarına, yarın bakarız. “Ben bu işe başladım ama beş sene sonra şartlar değişirse” ya da “birkaç yıl sonra şöyle şöyle olursa” diye o işten vaz geçmek, Şeytanın işidir. **“Bir işe karar verdiysen artık Allah’a tevekkül et”**³⁶ yani “dönme, yılma, vaz geçme” buyuruyor Mevlâ.

11. Yani **“siz de yarın falanca cemaat ya da falan gibi olmayacak mısınız?”** diye soranlara diyoruz ki; **“Sen yarın nerede ne olacağından emin misin? Emin değil isen ne diye konuşuyorsun? Yok emin isen nerden garanti aldın? Yani kesin cennetlik misin?”**

12. **“Biz vakıf, dernek işi ve siyaset yapıyoruz. Ama yarın birileri bu bizim yaptıklarımızdan menfaat elde eder ise biz kötülüğe sebep olmaz mıyız?”** Hayır olmayız. Zira akıbet Allah’a aittir. Bizim niyetimiz temizdir. Biz niyet ve gayretlerimizin karşılığını alırız. “İbrahim AS, salih bir insan idi. Salih evlatlarından sevap alır ama hayırsız evlatlarından mesul değildir.” Bu durum, hepimiz için geçerlidir. **Eğer ihmal ve kastımız yok ise evlatlarımızın ve öğrencilerimizin yanlış işlerinden mesul değiliz. Fakat onların güzel işlerinden payımızı alırız.**

³⁵ Yusuf, 22.

³⁶ Âli İmrân, 159.

13. Evlat ve öğrenci yetiştiriyoruz. Ya yarın evlatlarımız bize düşman olur ise? Ya öğrencilerimiz bizi terkeder, öğrettiklerimize ihanet eder ise? Yukardaki durum burada da geçerlidir. Ve ayrıca bugün dost olan yarın düşman, bugün düşman olan yarın dost olabilir. Kalpler Mevlâ'nın elindedir. Ve dünya fanidir. Mevla, dilerse dostu düşman, düşmanı dost eder. Bize düşen ise sadece teslim olmak ve yeni duruma göre hareket etmektir.

Gerçek dost, Mevlâ'dır.

Gerçek yakın ve gerçek sevgili de O'dur.

Gerçek takdir eden ve en güzel karşılık veren de sadece Cenâbı Hak'tır...

İhlâs; Kul İle Rabbi Arasındadır Yoksa Dindar Görünmeye Çalışmak ya da Dindarlığına Fazla Vurgu Yapmak Değildir

Müslümanız ve bunu ikrar ediyoruz. Zira kalpteki imanı amel, söz ve davranış ile izhar etmek icap ediyor. Ayrıca Müslümanlığımızı her yerde gösteriyoruz yani gizlemiyoruz ya da takiyye yapmıyoruz. Ayrıca diğer insanların da Müslüman olmasını arzu ediyor ve bunun için mücadele ediyoruz. Zira onlar da hem dünyada mutlu olsunlar ve insanca yaşasınlar hem de ahirette kurtulsunlar; felakete uğrayıp rezil olmasınlar istiyoruz.

Fakat her meselede olduğu gibi burada da itidalli ve ölçülü olmayı unutmamak da gerekiyor.

1. İhlas; Allah rızası ve kendi kurtuluşu için imanı tercih etmek ve yine aynı maksatla ahlak sahibi olup güzel işlerde bulunmaktır. Bu durumda iman, amel ve ahlak için başka maksatlar aramak, ihlusa aykırıdır. Tüm diğer çalışmalar için de durum böyledir. Yani güzel işleri; başkalarına şirin görünmek ya da başkalarını razı etmek, birilerinin şerrinden ya da kınamasından korunmak veya kendimize sosyal ya da diğer alanlarda yer açmak için yapmak, ihlas değildir.
2. İhlasın zıddı ise riyâ/gösteriştir ve gösteriş, nifakın özel ve ileri derece bir çeşididir (ki bu tür insanlara mürâî diyoruz). Yani takvalı olmak ihlas, takvalı görünmek ya da takvasını her yerde göstermek gösteriştir. Aynı şekilde güzel işler yapmak ihlas iken güzel işlerimizi başkalarının gözüne sokmak riyadır.
3. Riyanın en tehlikeli ve vahim olanı, riya yapan kişinin bunun farkında olmamasıdır. Buna hidayetin kararması ya da kalplerin mühürlenmesi veyahut yaşadığı gibi inanmak diyoruz. Bu çeşit insanlar, yaptığı her şeyin doğru hatta İslam için olduğunu zannedebilir. Yine bu tarz kimselere nasihat ve ibret fayda vermez.
4. Riyakar ve ne ettiğini bilmez insanlara nasihat etmekle onlarla fazla içli dışlı olmak farklı şeydir. Aynı durum diğer tüm yanlışlara müdahale meselesinde de geçerlidir. Yani insanların hatasını düzeltelim derken onların hatasına alışmak veya onlar gibi olmak tehlikesi vardır. Bu tehlike, kişiden kişiye farklılık arz edebilir. Yani her insanın etkilenme derecesi farklıdır. Bu durumda kişi, daima kendini gözden geçirmeli; başkalarını düzeltme uğruna kendini ihmal etmemelidir.
5. Benzeri bir durum dost ve yakınlarımız ile ilişkide de geçerlidir. Asgari insani ilişki ile dostluk ve fazla içli dışlı olmak, aynı şey değildir. Yani komşuluk, her anlamda anlaşmayı ya da komşumuzun her yaptığını kabul etmeyi; akrabaya yardım etmek de akraba ile fazla içli dışlı olmayı gerektirmez. Her konuda olduğu gibi komşu,

arkadaş ve akraba ile ilişkide de temel ilkeler ve taviz verilmeyecek şeyler; yani bir başka ifade ile her insanla aramızda bir “mesafe” olmalıdır.

6. Mesafenin en güzel ve pratik göstergesi; her yerde ve her zaman kendimiz gibi olmak, kendimizi gizlememek ve temel değerlerimizden taviz vermemek; yani şahsiyetli yaşamak ve şahsiyetli davranmaktır. Amaç tebliğ bile olsa değer ve şahsiyetten taviz verilemez ve maksadı ne olursa olsun şirin görünmek için olduğundan farklı davranılamaz.

7. Yaptığı işlerin maddi ve manevi karşılığını sadece Allah’tan beklemek de ihlastır. İnsanlardan iltifat veya karşılık beklemek yahut yaptıklarının karşılığını göremediğinde üzölmek veya ümitsizliğe kapılmak da ihlusa aykırıdır.

8. İhlusun bir şartı da her işi bilerek ve farkında olarak yani şuurlu ve inanarak yapmaktır. Nifakın bir çeşidi de düşünmeden ve bilmeden, başkalarının yaşadığı gibi yaşamak ve başkalarının yaptığını körü körüne taklit etmektir.

9. Pratik anlamda sık rastladığımız bir samimiyetsizlik de dindarlık ve şahsiyetine fazla vurgu yapmak; mesela fazla yemin etmek, alakalı alakasız yaptığı hayır işlerini dile getirmek; yine mesela ticaret ve alışverişte konuyu, ticareti ile alakası olmayan İslami meselelere dayandırmaktır. Bu çeşit hareketlerden sakınmak zaten farzdır fakat bu tür insanlardan uzak durmak da hem kendimizi korumak hem de bu gibi insanların palazlanmasına mani olmak açısından önemlidir.

10. Dinimiz başta olmak üzere manevi tüm değerlerimizi suiistimal edenlere tenezzöl etmek ve hatta taviz vermek vebaldır. Mesela dilencilere yardım etmek, onları bu işe teşvik etmektir. Aslında dilenciye yardım etmek, hayır değil kolayına kaçmak yani kendimizi kandırmaktır. Zira iyilikte aslolan gizli olandır. Sadakada aslolan ise ihtiyaç sahibi arayıp bulmaktır. Bu yüzden Efendimiz SAV, insanlardan yardım talep edenin fakir olmadığını; asıl fakirin ihtiyaç sahibi olduğu halde edebinden bunu söylemeyenin olduğunu ifade buyurmuşlardır. Hazreti Eyüp AS ise fakiri arayıp bulmanın zenginin görevi olduğunu; fakiri gözetmeyen zenginin ise felakete uğrayacağını buyurmuştur.

11. Tam bu noktada samimiyetsizliğin bir çeşidinin de kolayına kaçmak olduğunu ifade etmek istiyoruz. Kolayına kaçmak tabiri yukarıdaki örnekte olduğu gibi çok anlamda kullanılabilir. Mesela bir kimsenin, karşısındaki insanın işinin görülmesini değil de sadece kendisine yapılan asgari görev tanımını gözetmesi, kolayına kaçmaktır. Yine hayırlı işler yapmak isteyen birinin, bunu düşünmeden yapması da kolayına kaçmaktır. Yapacağı yardımı, hangi alanda ve kime yapacağını araştırmak

yerine sorumluluğu başkalarına havale etmek de işin kolayına kaçmaktır. İnsanlık için güzel işler yapmak isteyen birinin; insanların neye ihtiyacı olduğunu hesaplayıp planlamadan, güncele kapılarak bir şeyler yaptığını zannetmesi de kolayına kaçmaktır.

Din-Devlet, İman-Amel ve Dînî-İslâmî tartışmaları

İlk defa Tebük seferine katılmayanların durumu ile başlayıp zekat vermeyenlere karşı savaşma ile farklı bir boyut kazanan; iman-amel, siyaset-din gibi tartışmalar; Hz. Ali döneminde Müslümanların itikadi olarak farklı fırkalara bölünmesi ile İslam tarihi boyunca ciddi-kritik bir mesele haline gelmiştir. Günümüzde de cemaatler arası mücadele, mezhep taassupları, laik-dinci tartışmaları gibi birçok noktada hala tazeliğini koruyan mesele; son dönemde özellikle “İslâmî terör” propagandaları ile iyice kızışmıştır. Bu yazımızda meseleyi, itidal, insaf ve maslahat prensipleri etrafında tartışabilmek amacıyla birkaç hususu özetlemek istiyoruz:

1. **İmam Âzam merhumun, İslam siyasi ve ilmi geleneğine en büyük katkısı; “iman-amel” ayrımıdır diyebiliriz.** Ehli Sünnet akaidinin en temel prensibi olan bu husus İmam Maturîdî tarafından sistematize edilerek sürdürülmüştür. Buna göre;

- Mümin; iman esaslarını, Efendimiz SAV’in nübüvvetini, İslam dinini, farzları ve haramları kabul etmektir. İman esaslarından birini veya birkaçını, farzları ve haramları inkar eden kişinin ise zerre kadar imanı yoktur.
- **Farz-vacip ve haram-mekruh ayrımı:** Farz, ameli ve idari olarak yapılması zorunlu olduğu gibi farzı inkar eden de mümin kabul edilmez. Oysa vacibin terkedilmesi uhrevi veya idari ceza gerektirirken vacibin inkar edilmesi, kişiyi iman dairesi dışına çıkarmaz. Aynı şekilde Hanefiler, mekruh ve haram ayrımı ile Allah ve Resulü tarafından kesinlikle yasaklanan işleri haram kabul etmişler ve haramı inkar edenleri de tekfir etmişlerdir. Diğer taraftan hakkında kesin hüküm olmayan yasaklar mekruh; mekruhu helal kabule edenler ise günahkar mümin olarak kabul edilmiştir.
- Farzı farz, haramı haram kabul ettiği halde farzı terkeden/terkettiren veya haramları işleyen/uygulayan/uygulatan kişiler de yine tekfir edilmemiş; günahkar mümin olarak kabul edilmiştir. Bu durumda örneğin faize ve zinaya bulaşan kişiler mümindirler.

2. **İman-amel ayrımının bir diğer yansıması ise din-devlet ayrımıdır. Buradan kasıt, devletin; itikadi değil ameli ve idari bir mesele oluşudur. Yani bir başka ifade ile devlet kurmayan kişi kafir değil günahkar olabilir.** Tam bu noktada laiklik tartışması gündeme gelmektedir. Bu durumda laiklik hakkında hüküm verebilmek için önce laikliği tanımlamak gerekmektedir.

- Şayet laiklik; din düşmanlığı ya da dinsizlik olarak telakki edilip uygulanıyorsa bu asla meşru değildir.
- Laiklik; devletin tüm inançları garanti altına alması ise İslam dininde zaten bu hükümler mevcuttur. İslam, kendisine düşman olmamak ve idaresine teslim olmak şartıyla tüm inançlara serbestlik tanır.
- Laiklik; devletin/siyasetin dini/itikadi değil de ameli ve idari bir mesele olarak edilmesi ise; ehli sünnetin en temel vasıflarından birisi de şiiiler gibi imameti imanın bir parçası görmemesidir. Ömer Nesefî ve Taftazânî gibi alimlerin, akait kitaplarından imamet, halifelik ve siyaset meselelerini tartışmalarının sebebi ise; şiiilere cevap verme ve meselenin önemine binaendir.

3. **Dînî kelimesinden kastımız; itikadi olmak yani inanca taalluk etmektir.** İtikâdî anlamında kullanılan dînî meseleleri inkar etmek, imana aykırıdır. Günah işlemek, farzları terketmek, hukuk, siyaset ve iktisat gibi meseleler itikâdî değil ameli ve idaridir.

4. **İslâmî olmak ise; İslam dininde yani hadis, sünnet ve icmada, delili bulunmak demektir.** Bu anlamda hayatın bütün alanları İslâmîdir. Ve bu yüzden İslâmî ve gayri İslâmî ayrımı yapılamaz. Gayri İslâmî kelimesi, ancak, İslam dinine uymayan meseleler için kullanılabilir. Fakat İslâmî olan her şey inançla ilgili değildir.

5. **Bu yüzden her mesele için ayet ve hadis getirmek başka; bu meseleleri tartışmak ve karşı çıkmak başkadır.** Bundan dolayı, mezheplerin, cemaatlerin ve kişilerin; kendi görüşlerini kabul etmeyenleri tekfir etmesi, İslâmî bir tutum değildir.

6. **Bütün bu nedenlerden dolayı; siyasi ve ideolojik görüşler, ayet ve hadislerle delillendirirken dikkat etmek gerekmektedir.** Her ne kadar işin ehli kimseler, meseleyi idrak edebilseler de işin ehli olmayan kişiler; mezhepleri, görüşleri, kişileri ve devleti kutsallaştırabilmektedir.

7. **Gayri müslimlerle ilişkiler, imani değil ameli bir meseledir.** Bu yüzden cihat etmeyen veya gayri müslim/ler/le işbirliği yapan kişi cezalandırılabilir, günahkar olabilir ancak kafir olamaz.

- Yahudi ve Hıristiyanlardan kız alınabilir.
- Yahudi ve Hıristiyanların kendi dinlerine göre kestiği helal hayvanlar yenilebilir.
- Tüm insanlarla komşuluk, ticaret ve siyasi ittifak yapılabilir.
- **Tüm insanlara yardım ve hizmet etmek sadakadır.**
- Bu yüzden İsrail mallarını boykot etmek imani değil amelidir.

- Bu yüzden İsrail ve ABD ile ittifak, küfür değil günahdır.

8. **Fakat kafiri sevmek veya mümini sevmemek, imani bir meseledir.** Yani onlarla dost olmak yani muhabbet duymak, yanlışlarını savunmak, onların hayat tarzlarını beğenmek; imana aykırıdır. Zira kafir Allah'ın düşmanı, mümin ise dostudur. Allah'ın sevdiğini sevmek, beğendiğini beğenmek; Allah ve Resulünün nefret ettiği şeye de buğzetmek, imanidir. Fakat iman kabul etmektir. Kabul edip etmemek imanla alakalı iken yapıp yapmamak ya da aksini yapmak, kişiyi mümin ya da kafir yapmaz. **Bu yüzden tüm hatalarına rağmen bir mümin, en faydalı kafirden bile değerlidir.** Bu yüzden insanlığa faydalı olan kafirler de kafir olarak kalacaklardır.

9. **Mümin ile isyan ve fitne hariç savaşılmaz.** Mümin köle edilmez, malları da ganimet olmaz. Günahkar ve münafık da olsa tüm Müslümanlar, Allah'ın müminlere tanıdığı tüm haklardan istifade edebilirler.

İman, Nifak ve Tekfir

Bu yazımızda güncelliğini hala korumakla birlikte gereğinden fazla abartılan ve zaman zaman da amacından saptırılarak kullanılan iman tartışmaları ve tekfir meselesi üzerine birkaç kelam etmek istiyoruz:

1. İman kalp ile tasdik ve dil ile ikrar ile tamam olur. Neseî akaidinde koyulmuş olan en temel kaide budur. Fakat tam bir ayrıntıyı atlamamak gerekiyor. **Biz sadece kendi kalbimizi bilebiliriz. Oysa bir başkasını kalbi ile değil dil ile söylediklerine ve davranışlarına göre değerlendirebiliriz.** Örneğin bir kimse, kalbinde iman olduğu halde dil ile bunu ifade etmiyor ve davranış ile de bunun gereğini yapmıyor ise; biz bu kişinin imanına şahitlikten mesul değiliz. Böyle bir kimse ahrette; imanını izhar etmediği için hesap verecektir. Diğer taraftan kalbinde iman olmadığı halde dili ile Müslüman olduğunu söyleyen veya davranış ile İslam dininin gereklerini yerine getiren kimseye; bizim “sen Müslüman değilsin” deme hakkımız yoktur. Zira böyle bir davranış suiistimale açık olduğundan Efendimiz SAV tarafından, münafıkların dışlanması yasaklanmıştır.

2. Kalbinde zerre kadar iman olan kişi günahkar da olsa eninde sonunda cennete gidecek ve şefaate nail olacaktır. Fakat buradaki zerre; “kalbimiz temiz”, “biz de az çok Müslümanız”, “Müslüman doğduk”, “anne babamız şöyle iyi adamdı” gibi sözlerle ifade edilen anlamda değildir. Neseî akaidi dikkate alındığında (ki en temel ve sade metin olması anlamında onu tercih ediyoruz) iman bir bütündür. İman konularına dahil olan şeylerden herhangi birini inkar etmek; kişiyi iman dairesine çıkarmaktadır. **Buna göre iman konularına; amentü esasları yani imanın altı şartı, İslam dinini ve Kuran’ı Kerim’i tüm emir ve yasakları ile kabul etmek, Peygamber Efendimizin ve tüm peygamberlerin peygamberliğini kabul etmek, farzı farz haramı haram helali helal kabul etmek, Allah’ın emir ve yasaklarından razı olmak, haramları ve farzları küçümsememek gibi konular dahildir.** Bu durumda; iman şartlarından birini kabul etmemek, farzları inkar etmek, haramlara helal, helalleri haram demek, işlediği günahın veya terk ettiği farzın basit bir şey olduğunu savunmak, (haşa) ben Müslüman değilim başka bir mezhep veya dinim demek gibi söz ve davranışlar; kişinin kalbinde iman olmasında engeldir. İmana aykırı bu işleri açıktan yapan kişiler mümin olarak kabul edilemez. Fakat diğer taraftan söz ve davranışla imanını bu konularını kabul ettiğini söylediği halde bazı

hataları olan kişi de asla tekfir edilemez. Ama namaz kılmamak, cihadı terk etmek, Müslümanlara düşmanlık etmek ve yalan söylemek gibi bazı büyük günahlar; kişiyi iman dairesi dışına çıkarmasa da münafıklık alameti olarak kabul edilmiştir.

3. Ehli kible tekfir edilemez. Yani şeklen veya sözlü olarak yukarda sayılan imanı gösteren halleri taşıyan kişiye; gayri müslim muamelesi yapılamaz. Münafık ya da bidat ehli de olsa iman konularına dair hükümleri kabul eden herhangi bir kimse, Allah ve Resulü tarafından Müslümanlara tanınan tüm haklara sahiptir. **Mümin kimselere karşı savaşılmaz (te'dip ve hadler hariç), bunlar gayri Müslimlere teslim edilemez, Müslümanlara karşı gayri müslimlerle ittifak kurulamaz, Müslümanların malları ganimet alınamaz, kendileri ve aileleri de esir edilemezler.**

4. Kalbinde iman olanlara karşı kin tutmak ve beddua etmek gibi düşmanca davranışlar da helal değildir. **Mümin, Allah'ın dostudur ve Allah Teâlâ, dostunu savunur/kıskanır/kollar.** Bu yüzden mümine yardım edene Mevlâ da yardım eder. Mümine düşman olana Allah savaş ilan eder. Müminin ayıbını örteninin kıyamet günü günahları gizlenir ve silinir. Müminin ayıplarını araştıranı Allah Teâlâ rezil eder. Kalbinde iman olan kimseye edilen beddua da iyi dua da sahibine geri döner. Bu yüzden bize zararı dokunuyor ya da bazı davranışlarını sevmiyoruz diye insanlara düşmanca davranışta bulunurken dikkat etmemiz gerekiyor. Zira kalbinde iman bulunan kişilere karşı yapılmış her hareket; bizim hem dünyada hem de ahirette aleyhimize olacaktır.

5. Bizler, kirâmen kâtibin değiliz yani kimin iyi kimin kötü olduğunu araştırmak gibi bir görevimiz yoktur. Ümmetin bazı kritik işleri de ehil kimselere alimlere ve idarecilere verilmiştir. **Bunun haricinde müminlere düşen kimin mümin olup olmadığına karara vermek değil; tebliğ ve nasihattir.** Gerçek anlamda kimin mümin olup kimin olmadığına mahşer günü karar verilecektir. Şeklen Müslümanlık şartlarını taşıyan kişilerin cenazesine katılmak ve haklarında iyi yani mümin olduklarına dair şahitlik yapmak müminin vazifesi ve hakkıdır.

İmtihan, Nimettir; Nimetin İse İmtihanı Vardır ya da Kulfet Artınca Nimet; Nimet Artınca da Kulfet Artar

Çoğu zaman karşımıza çıkan şeylerin imtihan mı nimet mi olduğu konusunda endişe ederiz. Yine bazen başımıza gelenlerin ceza mı yoksa nimet mi olduğunu sorar dururuz.

1. **“Her zorluğun illa bir kolaylığı vardır.”**³⁷ ayeti kerimesi, aslında durumu en güzel şekilde özetlemiştir. Buna göre Allah; dert verdiği kuluna çıkış, nimet verdiği kuluna imtihan, imtihan verdiği kuluna ecir, hastalığa şifa vermektedir.
2. Aslında aslolan şey “gayret göstermek”, “emek” ve “risk almak”tır. Yani karşımıza çıkan şeyin sebebinden çok bu karşımıza çıkan şey karşısında ne yapacağımız önemlidir. Karşımıza çıkan sıkıntı ise çözmeye çalışmak ve sabretmek; karşımıza çıkan nimet ise hakkını vermek icap eder. Bunun haricindeki tüm tavırlar, duygusal ve geçici birer durumdan ibarettirler.
3. Yani aslında mesele “bedel ödemek” ve karşılık”tır. Yani bir başka ifade ile zarar etmeyi göze almadan kâr etmek; hata yapmayı ve hatanın bedelini ödemeyi göze almadan doğru işler yapmak ve başarılı olmak imkansızdır.
4. **Aslında bizi korkutan hata yapmak değil; hatamızın bedelini ödemektir.** Yani bedel ödemekten kaçtığımız için hata etmekten kaçırız.
5. Buradaki hatadan kasıt günah işlemek ya da farzları terk etmek değildir. Burada hata yapmaktan korkmak ifadesi ile kastımız, hata yaparım endişesi ile güzel işler yapmaktan ve sorumluluğunu yerine getirmekten geri durmaktır.
6. Bu durumda doğru ve yanlış değerlendirmesi yaparken karşımızdakinin emeğini yani sorumluluğunu yerine getirip getirmediğini de dikkate almalıyız.
7. Kulun dünyevi ve uhrevi sorumluluğu, elindeki nimetlere ve imkanlara göredir. Yani her makamın gereği farklıdır. Bu durumda çobandan sultanın işlerini beklemek yanlış olduğu gibi sultanın da çobandan daha çok iş yapmakla başarılı olduğunu iddia etmesi abestir.
8. Küçük işlerde sorumlu davranmayan ve küçük işlerin gereğini yerine getirmeyenler, büyük işlerde de başarılı olamazlar.
9. Burada şunu da ifade etmekte fayda var: Emek vermeyen, malını veremez. Malını değerleri ve mukaddesatı için harcamayan kimse canını hiç veremez. Canını ve malını kaybetmeyi göze alamayan ise dünyada da ahirette de başarısız olacaktır.

³⁷ İnşirha, 5-6.

10. Aslında küçük ya da büyük iş yoktur. Madden bakıldığında dünyanın kendisi zaten kainatta ufacık bir nokta bile değildir. Ayrıca dünya hayatı zaten fanidir ve geçicidir. Bu durumda dünyadaki işleri değerli yapan şey, manevi değeridir. Şu halde bizi başarılı ya da başarısız yapan şey, yaptığımız işlerin büyüklük ya da küçüklüğü değil, gayretimizin derecesidir.

11. Son olarak insanın, kendi vazifesi olan işlerde başkalarının ne dediğine bakmasının yanlış olduğunu ifade etmek istiyoruz. Vazifemiz olan işlere dair birkaç örnek vermek gerekirse:

- İnsanın milli ve manevi değerlerini yani mukaddesatını muhafaza etmesi, hakkı ve görevidir.
- İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak, bir vazife ve haktır.
- Ailemiz ve dostlarımız ile alakalı görev ve haklarımız vardır.
- Görevimiz ve makamımızdan doğan haklarımız ve görevlerimiz vardır. Bu hakları kullanmada ya da görevleri yerine getirmede, sorumluluk almak ve atıl davranmamak icap ediyor.

12. Örneğin bir ilim adamı; görevini yerine getirirken, alanı ile alakalı teklifleri ilgili yerlere iletirken ve de topluma örneklik yaparken, illa başkalarından bir işaret beklemek zorunda değildir. Aksine sürekli etrafından ya da başkalarından bir işaret beklemesi yanlıştır. Zaten o makam, kendisine layık görülmüş ve gereklerini yerine getirmesi için bu makam kendisine emanet edilmiştir.

13. Fakat tabi ki haklarımızı kullanmada ve görevlerimizi yerine getirmede **meşru** dairede hareket etmek ve **makul** davranmak icap ediyor.

14. Aksi halde **kaos** ve **fitne** olacaktır.

Kadere Tabi Olmak, Gelecek Endişesi Taşımak ve Yanlış Yapmaktan Korkmak

Genelde elde edemediğimiz şeylere üzülmüyor ve başımıza gelen şeyler konusunda kendimizi helak ediyoruz.

Sonra da tabii olarak; “**acaba nerede hata yaptık da başımıza bunlar geldi?**” ya da “**ilahi yardım ne zaman gelecek**” gibi soruları insan olmanın acizliği ile soruyoruz. Fakat bu noktada, bazı hataları işleyip işlemediğimizi sorgulamamız gerekiyor. Biz hata deyince ilk olarak; farzları terk ya da harama düşmek olarak algılıyoruz. *Oysa doğru bildiklerini yapmamak ve kaderde karşımıza çıkan hayırlara tabi olamamak yani bir başka ifade ile elimizdeki imkanları gereği gibi kullanmamak da üzerinde durulması gereken ciddi bir durumdur.*

1. Her insanın sorumluluğu farklıdır. Hatta bir tek insanın bile sorumlulukları, hayatı boyunca sürekli değişiklik gösterir. Mesela bir çoban padişah, bir padişah da alim olabilir. Bu durumda padişah iken kendisini çoban olarak görmesi yanlış olduğu gibi artık padişah değilse; bir padişahın sorumluluğunu kendine yükleyerek kendini helak etmesi de doğru değildir. Özetle kul; hayat şartlarını ve imtihan alanlarını kendi tayin edemez. Kula düşen şey, sahip olduğu olumlu ve olumsuz şeylere göre plan yaparak gereğini ifa etmektir. Ki aslında bu; “elimizdeki ile yetinme”nin bir başka ifadesidir.
2. Bu yüzden, kaderde karşımıza çıkan şeyler ve ani değişiklikler hususunda dikkatli olmalıyız. Eğer karşımıza bir şey çıkmışsa ve biz bu şeyin ilerde ne sonuç vereceğini bilmiyoruz isek; “bu şeyde, şer var mı?” sorusunu sormalı ve araştırmalıyız. Eğer o şeyde şer görünmüyor ise ona tabi olmalıyız. Aksi halde bu, kadere tabi olmamak olur ve karşımıza çıkacak olan genelde bundan daha fazla sorumluluk ve imtihan getirecek bir şey olacaktır. **Oysa kul, daima en mükemmelini istemektedir.** Bu ise yanlıştır ve kolaya kaçmaktır. Şu halde karşımıza çıkan fırsatları büyük küçük, kolay zor demeden değerlendirmek gerekir. Aksi durum, kolaycılık ve hayalperestliktir.
3. Peki ya yanılırsak? Yani ya kadere tabi olmak için karşımıza çıkan bu fırsatları değerlendirirken; sonunda pişman olursak? Ya daha iyi düşünmemiz gerektiğine karar verir isek? Geçmişe yönelik tüm bu düşünceler de şeytanidir. Biz geçmişte üzerimize düşeni yaptıysak; zaten başımıza gelen kötü şeylerde sorumluluğumuz yoktur. Bunları bir imtihan olarak görmeliyiz. Şayet geçmişteki bu meselelerde hatalarımız ve ihmallerimiz olduğunu düşünüyoruz isek; o zaman kendimizi heder etmek veya geçmişe isyan etmek yerine; tevbe edip gelecekte yapacağımız şeyleri daha ciddi ve dikkatli yapmak için

çalışmalıyız. **Yanlış yapma korkusuyla atıl kalmak, şeytanın bir hilesidir. Yeter ki yanlış, kasıtlı olmasın ve yanlışta ısrar edilmeyip yanlıştan dönülsün.**

4. Karşımıza çıkan şeyleri kader bilip hayır bildiklerimize tabi olmak ve şer bildiklerimize karşı tedbir alarak; endişe ve korkuyu terk etmek, imanın gereğidir. Zira Allah'a iman etmek; Allah'ın bizi kollayıp gözettiğine, bizi sevk ve idare ettiğine, kaderin de kararın da O'nun elinde olduğuna iman etmektir. Eğer üzerimize düşeni yaptıktan sonra hala geleceğimizden endişe ediyor isek; bu tür bir endişe de şeytanın vesvesesidir.

Özetle; unutmamak gerekir ki kulu kollayıp gözetken ve kulun işlerini yoluna koyan Allah'tır. Hatta Allah, kulunu, kulun kendisini kolladığından daha fazla kollayıp gözetmektedir. Fakat kulunu da ne kadar samimi ve ne kadar kendi yanında diye imtihan etmektedir. Yeter ki kul, temiz bir niyetle ve inanarak, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirsin.

Mevlâ, kulunu ihmal etmez.

Mevlâ, kulunu darda bırakmaz.

Mevlâ, kulunu yalnız bırakmaz.

Mevlâ, kulunu, kulun Mevlâsını sevdiğinden daha fazla sevmektedir.

Mevlâ, kendisine isyan eden kullarına bile zulmetmez.

Mevlâ, kulunun başına, kaderinde yazılı olandan fazla bela getirmez.

Mevlâ, kulunun, kaderde belirlenen rızık ve nimetlerini eksiksiz kula nasip eder.

Ama Mevlâ, kula kaderde yazdığı belaları azaltabilir.

Ama yine Mevlâ, kula, kaderinde yazılıandan daha fazla nimet te ihsan edebilir.

Netice itibariyle olsa da kader, olmasa da kaderdir.

Kaderden kaçmak da kaderdir.

Kadere iman eden kederden emin olur.

Kaderin her şeyi güzeldir.

Olanda hayır vardır...

Tüm Mesele Kendimizi Kurtarmak Değil Midir?

Tebliğ yaparız. Öğretiriz. Anlatırız. Düzeltmeye çalışırız.

Çocuklarımız, ailemiz için mücadele ettiğimizi düşünürüz.

1. Her şey insan için değil midir? İnsan halifedir ve tüm kainatın amacı, insanın imtihan edilmesi ve bu imtihanı kazanmasıdır. Biz de insan olduğumuza göre, aynı zamanda tüm bu şeyler bizim içindir.
2. Tüm insanlar, Hz. Adem Aleyhisselam'ın evlatlarıdır. Yani hepimiz, ya kardeşiz ya da kardeş çocuklarıyız (amcazade, halazade, dayızade veya teyzezade). Yani çocuklarımızla ve öğrencilerimizle hatta babamızla da ya kardeş ya da kardeş çocuklarıyız aynı zamanda. Yani hepimiz eşitiz. Bu durumda başkalarını kurtarmakla, kendimizi kurtarmak aynı şey. Tersine de doğru. Yani kendimizi kurtarmanın, başkalarını kurtarmaya çalışmaktan üstün tarafı yok.
3. Bu durumda, başkaları için çalışırken kendimiz için çalışmamak, kendimizle çelişmektir. Kendimizin ıslahı ve iyiliği için uğraşırken başkalarını ihmal etmek de zulümdür.
4. Hepimiz, aynı dünyada yaşıyoruz. Hadisi şerifin ifadesi ile aynı gemideyiz. Birbirimizden etkileniyoruz ve birbirimizin yaptıklarının bedelini birlikte ödüyoruz. Toplum veya devlet olarak ve hatta tüm dünya olarak bu durum böyle. Mahşerde de birlikte hesaba çekileceğimiz düşünüldüğünde, tüm insanları aynı görmek ve tüm insanlığın huzur ve saadeti için çalışmak gerektiği sonucu ortaya çıkıyor.
5. İnsanın sorumlulukları arasında başta aile ve akraba olmak üzere tüm insanlara karşı görevler bulunmaktadır. Yani başkaları için çalışmak hem görevdir hem de kendimizi kurtarmak için gereklidir.
6. Özetle; tüm mesele kendini kurtarmaktır.
 - Kendini kurtarmak istemeyen, başkalarını kurtaramaz; kurtarmaz da zaten.
 - Kendine değer vermeyen insanların başkalarına değer verdiğini söylemesi ya yalan ya da yanılgıdır.
 - Kendisi için bir şeyler yapmayan kimse, başkaları için niye yapsın?
 - Kendini sevmeyen kimsenin başkalarına merhamet etmesi düşünülemez. Kendini sevmekten kasıt kendini beğenmek değildir. Kendini sevmek; kendine

değer vermek, kendi haklarına riayet etmek, kendine zulmetmemek, dünya ve ahirette mutlu olmak için çalışmaktır.

7. Bunu genişletebiliriz aslında:

- Kendini ikna edemeyen, başkalarını edemez.
- Kendiyle baş edebilen eden, herkesle mücadele edebilir.
- Kendiyle sorunlarını çözemeyen, herkesle sorun yaşar. Örnekleri çoğaltabiliriz. Ama bu durumda kendimizi tanımamız, kendimizle barışık olmamız ve kendimize söz geçirmemiz; diğer tüm vazifeleri yerine getirmek için önemlidir diyebiliriz.

8. Ama kendini seven ve kendine değer veren herkesin, başkalarını da sevip değer vereceği yanılığına da düşmemek gerekiyor. Yani bencil ve gururlu olmak da mümkündür. Peki bencil olmamak için ne yapmak gerekiyor?

- Sağlam bir inanç sahibi olmak; yani tüm herkesin Allah'ın kulu olduğu ve mahşerde hesap vereceğimizi bilmek. Böylece haddimizi ve hayatı biliriz.
- Tevazu sahibi olmak ve bunu muhafaza etmek için gayret etmek. Ahlak, geçici davranışlar değildir. İnsanda yerleşmiş davranışlara ahlak deriz.
- İnsanlar için bir şeyler yapmak ve onların sorunlarıyla ilgilenmek. Böylece insanları tanırız ve ünsiyet kurarız. Bazen yüzyüze olmak veya birlikte bir şeyler yapmak, insanların birbirlerini anlamaları ve ortak bir noktada buluşup kaynaşmaları için vesiledir.
- İnsanlardan gelen sıkıntılara tahammül etmek de insanın bencil olmasını dizginleyecektir. İnsanlardan gelen sıkıntılara tahammül, hem tevazu hem de sabrın öğrenilmesine vesile olur. Ayrıca böyle bir davranış insanlar için bir şey yapmak sayılır ki bu da insanları tanıma ve onlarla ünsiyet kurma için bir imkandır.

Kendini gerçek anlamda kurtarmak ise ancak gerçek olana hazırlanmakla ve geçici olanlara aldanıp kanmamaktır. En gerçek olan ise en son kalacak olandır. Ki biz bu en sona ahiret diyoruz.

Kıyameti Beklemek ya da Bazı Kavimleri Helake Götüren Sebepler

Hadisi şeriflerde kıyamet alametleri olarak zikredilen birçok şeyin, aslında ayeti kerimelerde kavimlerin helak sebebi olarak gösterildiğini hatırlatarak yazımıza başlamak istiyoruz.

Bu yazımızda, Kuranı Kerim'deki kıssaları ve özellikle de Şuârâ Suresini esas alarak, Peygamberlerin (Aleyhimüsselam), kavimlerini hangi hususlarda ikaz ettiğini ve bu kavimleri felakete götüren sebepleri özetlemek istiyoruz.

1. Kabil'i helake götüren sebepler:
 - Gurur.
 - Kıskançlık.
 - Hatada ısrar ve hatasını anlamama. Aslında bu üç ana neden İblis'in de felaketini getirmiştir.
 - Pişmanlığı vicdanını rahatlatmak için kullanma.
2. Nuh kavmini felakete götüren sebepler:
 - Zayıfların güçlüleri ezmesi.
 - İnsanların mallarını hile ile ya da zorla ele geçirme.
 - Fakirlere, yardıma muhtaçlara ve zayıflara sahip çıkmama.
 - Allah'a ibadeti terk etmeleri ve putlara tapma.
 - Kıskandıkları ya da menfaatlerine aykırı gördükleri kimseleri öldürmeleri.
3. Ad kavminin sonunu getiren sebepler:
 - Allah'a ibadet etmeyi terk etmek.
 - Putlara ve başka tanrılara tapmak.
 - Allah'ın görev verdiği peygamberi ciddiye almamak ve ona karşı gelmek.
 - Zulüm, eziyet, cinayet ve işkence.
 - Zayıfları, yetimleri, dulları, yaşlıları, kimsesizleri ve fakirleri ezmek. Onlara sahip çıkmama.

- Şırmarmak ve gururlanmak. Diğer insanları küçük görmek.
 - Hatada ısrar etmek.
 - Kendi hatasını anlamamak ve suçu başkalarında aramak.
4. Semud kavmini helake götüren hatalar:
- Allah'ın emrine karşı gelerek deveyi ve Allah'ın peygamberini öldürmeye karar vermek.
 - Müslümanların kendi inançlarını yaşamalarına izin vermemek.
 - Eşkıyalık yapmak ve savaş çıkarmak.
 - Toplumun ahlakını ve toplum düzenini bozmak.
 - Zalim ve ahlaksız idarecilere yalakalık yapmak ve onları desteklemek.
 - Zulme ve ahlaksızlığa sessiz kalmak.
 - Fakirleri ve zayıfları kollamamak.
5. Nemrud'un helak sebepleri:
- Allah'a isyan etmek ve Allah'a ibadet etmemek.
 - Putlara ibadet etmek.
 - İnsanları sömürmek.
 - Fakir ve zayıflara sahip çıkmamak.
 - Kafasına göre kanun yapmak.
 - Allah'ın peygamberini öldürmeye kalkmak.
 - Müslümanları sürgün etmek.

- Allah'a düşmanlık ve hakaret etmek.
- Allah'ın emir ve cezalarını hafife almak ve Allah'ın emirleriyle alay etmek.
- Allah'ın gücü ve kudretini hafife almak.

6. Lut kavmi ise şu sebeplerden helak olmuştur:

- Allah'ın haram kıldığı şeyleri yapmak.
- Allah'ın emrettiği farzları yerine getirmemek.
- Putlara ibadet etmek.
- Evlilik dışı ilişkilerin yaygınlaşması.
- Zayıfları ve güçsüz kimseleri ezmek ve onları köleleştirmek.
- Fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmemek.
- Sebepsiz yere cinayet işlemek.
- Misafirleri ve yolcuları sevmemek.
- Yabancıları sevmemek yani ayrımcılık yapmak.
- Alışveriş ve ticarete hile yapmak.
- Allah'ın peygamber olarak seçtiği Lut Aleyhisselam'ı kabul etmemek ve ona karşı gelmek.
- Lut Aleyhisselam'ın ikazlarına aldırış etmemek.
- Lut Aleyhisselam'ı yani Allah'ın özel görevlendirdiği kimseyi öldürmeye kalkışmak.
- Allah'ın dininin yayılmasını ve yaşanmasını engellemek.

7. Firavun'un helak sebepleri:

- İnsanları bölmek ve birbirine düşürmek.
- İnsanlar arasında ayırım yapmak.
- İnsanları maddi ve manevi olarak sömürmek.
- İnsanların ahlaki yozlaşmalarına göz yummak hatta bunu desteklemek.
- Kibir, gurur ve hatta tanrılık iddiası.
- Haksız yere adam öldürmek.
- Şirk ve putlara tapma.
- Sihirbazlar ve kahinlere değer verme.

8. İsa Aleyhisselam, Yahudilere ve özellikle hahamlara hangi hususta itiraz etmiştir:

- Allah'ın haram kılmasına rağmen faizi uygulamaları.
- Ayrımcılık yapmaları ve dini sadece Yahudilere tebliğ etmeleri.
- Din adamlarına, Allah'ın emirlerini değiştirme yetkisi vermeleri.
- Tevrat'ın gerçek mahiyetini halktan gizlemeleri ve dini insanlara istedikleri gibi öğretmeleri.
- Fakirleri ve zayıfları ezmeleri.
- Tefecilik ve karaborsacılık yapmaları.
- Rüşvet ve adam kayırma.
- Sihirbazlıkla uğraşmaları.
- Ticarete hile.

9. Efendimiz SAV, Mekkelileri hangi hususlarda ikaz etmiştir:

- Şirk.
- Yoksullara, fakirlere ve zayıflara sahip çıkmama.
- İçki.
- Fal, sihir ve kahinlikle uğraşmaları.
- Zina.
- Faiz ve tefecilik.
- Kumar.
- Kanun ve hak tanımama; güçlünün kafasına göre her istediğini yapma hakkının olması.
- Kibir, gurur ve üstünlük iddiası.
- Ticarete hile.
- Hatasını kabul etmeme ve hatada ısrar etme.
- Hakkı görmeme ve batılda inat etme.
- Haksız yere adam öldürme.
- Yağma ve çapul.

Ceza da mükafat ta Hem Dünyada Hem Ahirettedir; Maddi ve Manevi Karşılık Ayrı Şeylerdir

“Kim bir iyilik yaparsa (en az) on katı mükafat vardır. Kötülüğe ise ancak misliyle mukabele edilir.”³⁸

“Allah, onlara, (dünyada, ahiretteki sevap haricinde) dünya sevabını ve ahirette alacak oldukları sevabın güzelliğini verdi.”³⁹

1. İyiliklere kat kat sevap verildiği doğrudur. Kötülükler de. Bir kötülüğe bir kere ceza verilir adalet gereği. Fakat bir iyiliğe birden fazla kez mükafat verilmesi adalete aykırı değildir. Yine kötülüğe aşırı ceza vermek zulüm olabilirken iyiliğe fazladan karşılık vermek zulüm olmaz.
2. Fakat burada her amelin, hem dünyada hem ahirette karşılığı olduğunu unutmamak gerekiyor. Özellikle Âli İmrân suresi 148. ayeti kerimeye göre iyiliklere üç kez karşılık verileceği ifade buyurulmuştur:
 - Birincisi, ahirette verilecek olandır ki bu zaten bilinmektedir.
 - İkincisi, dünyada verilecek olan karşılıktır. Örneğin birine yardım ettiğimizde ahirette zaten sevap alacağız inşallah. Ama dünyada da bu yardım karşılığında bize de birileri yardım eder. Böylece ahiretteki sevap haricinde dünyada da karşılık almış oluruz.
 - Üçüncüsü ise Allah’ın ihsanı ya da manevi karşılık diyebileceğimiz mükafattır. Buna huzur ve diğer manevi nimetleri örnek verebiliriz. Yukarıdaki örnek üzerinden gider isek; birine yardım ettiğimiz için ahirette sevap alırız, dünyada da bize birisi yardım eder. Bu üçüncü tür karşılık ise birine yardım ederken ya da biri bize yardım ederken aldığımız haz ve yaşadığımız huzurdur.
3. Günahlar ve hatalar için de üç tür karşılık vardır diyebilir bu durumda.
 - Ahiretteki ceza.
 - Dünyada bu hatadan dolayı başımıza gelecek sıkıntılar.
 - Manevi cezalar, huzursuzluk ve diğer manevi sıkıntılar.
4. Buna göre “sünnetullâh” üç türdür diyebiliriz.
 - Tabiat kuralları ki bu kuralların genelde değişmediğini kabul ederiz. Genelde neden sonuç ilişkisinde akıp giden bir dünya ve kainat vardır.
 - Ahirete yönelik kurallar: Bu kurallar da Allah’ın izni ve şefaahat haricinde değişmez.

³⁸ En’âm, 160.

³⁹ Âli İmrân, 158.

- Manevi kurallar: Sosyal ve ahlaki olaylarda, sebeplerin bir takım sonuçlar doğurmasıdır. Örneğin faiz, sosyal eşitsizliği bozar ve bunun sonucu da toplumsal huzursuzluktur. Yalan ve hilekarlık, güveni zedeler. Bunun sonucu ise sosyal güvensizlik ve yalnızlıktır. Adaletin zayı olması, insanların birbirine ve idarecilere olan güvenini azaltır. Bunun sonucu ise anarşi ve kaostur. Ailemizde de bu tür hataların, manevi bir takım sonuçlarını da olduğunu müşahede ederiz.

5. Bu açıklamaların en somut ama anlaşılması en zor olan yansıması; kişinin kendi hayatındadır diyebiliriz. Bir sürü sorun yaşayıp bir çok engeller ya da olumsuz şeyle karşılaşabiliriz. Fakat şayet huzursuz isek veya yaşadığımız hayattan memnun değilsek ya da bir şeylerin eksik olduğunu düşünüyorsak; ya imanımızda zayıflık vardır ya da hatalarımız vardır. Hatalarımız;

- Ya doğrudan hata olan şeylerdir
- Ya ihmal ettiklerimizdir.
- Ya da doğru olduğunu bildiğimiz halde yapmadığımız işlerdir. Yani şayet doğru bildiğimiz şeyleri yapıyor ise hiçbir şeyden korkmaya gerek yoktur. Eğer ihmalimiz yoksa endişe ve pişmanlık duymaya da gerek kalmaz. Allah'a ve ahirete inanıyorsak hayatta asli olan ve olmayan şeyleri ayırt edebilir, dünyadaki her şeyin fani olduğunu ve kabre yalnız başımıza girip mahşerde bir başımıza olacağımızı idrak edebiliriz. Böyle bir iman ise, karşılaştığımız sıkıntılara ya da kaybettiğimiz şeylere üzölmeye veya pişman olmaya engeldir.

Namaz Kötülükten Uzak Tutar Lakin Kötülükleri Meşru Kılmaz

Namazın İslam dininin temel rükunlarından olduğu, imandan ve Allah yolunda cihat etmekten sonra ahirette kula hesabı sorulacak ilk amelin namaz olduğu; kılınmayan veya tadili erkan ile huşû şartlarına riayet edilmeden kılınan namazların yerlerini, diğer amellerin asla dolduramayacağı meselelerinde bir müminin asla şüphe ya da ihmali söz konusu olamaz. Mümin namaz kılmalıdır. Bunun hiçbir bahane ve mazereti yoktur. Buluğa ermiş bir Müslümanın, bilincini kaybedecek bir hastalık haricinde namazı tamamen terketmesi ya da kazaya bırakması; ayrıca erkek bir müminin de çok nadir şartlar haricine namazını cemaatle kılmaması gibi bir durum asla söz konusu değildir. Ayrıca namaz, amellerin ilki olup Müslüman olmaya doğru atılan bir adımdır. Bununla birlikte bir insanın sadece namaz kılması, gerçek bir mümin veya salih bir kul olması için yeterli değildir. Şu halde:

1. Namaz ve özellikle secde, kulun Allah Teâlâ'ya en yakın olduğu andır/zamandır. Namaz, müminin Allah ile buluşması yani müminin miracıdır.⁴⁰ Bu yüzden Ashabı Kiram, namaza duracakları zaman üstlerini başlarını kontrol ederler ve çok ciddi bir iş yapacakmış gibi hazırlanırlardı. Hatta bazı sahabeler, namaz kılacakları zaman endişeli ve korkulu olurlardı. Niçin böyle olduklarını soranlara da; **“Namaz, Allah'ın huzuruna çıkmaktır. Siz nereye çıktığının ne yaptığının farkında değil misiniz”** diyerek tepki gösterirlerdi.
2. Namaz; müminin madden temiz olmasını, elbiselerini ve evini temiz tutmasını sağlar. Namaz için alınan abdest ve gusül, müminin manevi olarak da temiz olması için bir vesiledir.
3. Namaz, günahlara da kefarettir. Kişi abdest aldığı anda küçük günahları abdest suyu ile birlikte akıp gider. Özellikle cemaatle kılınan namaz, kul hakkı hariç diğer günahlara da kefarettir.⁴¹
4. Cemaatle namaz, müminlerin birbiri ile görüşmesi ve kaynaşması için bir vesiledir. Böylece Müslümanlar birbirinden haberdar olurlar. Namaz için inşa edilen mescitler, Müslümanların eğitimi ve diğer faaliyetleri için de birer vesiledir.
5. Namaz, müminin günlük hayatını planlaması için de bir vesiledir. Namaz sayesinde mümin, sabah erkenden kalkar. İşine gücüne koyulur. Yatsı namazından sonra da yatıp

⁴⁰ Müslim, Salât, 215.

⁴¹ Buhari, Sıvâm, 29.

dinlenir. Böylece geceyi dinlenerek geçirir. **Allah Teâla, geceyi dinlenmek; gündüzü de çalışmak için yaratmıştır.**

6. **Namaz, günde beş defa tüm dünya sıkıntılarını arkada bırakarak Allah'ın huzuruna çıkmaktır.** Böylece kişi dünya sıkıntılarını ve telaşını unuttur. Rabbi ile başbaşa kalır. Allah'ın huzuruna çıkıp kul olduğunu ve dünyanın geçici olduğunu hatırlar.

7. Namaz, Kuranı Kerîm okumak ve burada okunan ayetlerin üzerinde düşünmek için bir vesiledir.

8. **Namazın manevi şartı olan huşû da gerçekte kimden korkmamız gerektiğini bilmemizi sağlar. Böylece kainatın gerçek sahibini de hatırlamış oluruz.**

9. Namaz; insanın ahlakının olgunlaşması için de bir eğitimidir. Namaz sayesinde tembellikten kurtuluruz; sabretmeyi ve disiplinli olmayı öğreniriz.

10. Namaz; kabir hayatına ve ahiret yolculuğuna da bir hazırlıktır. Mahşerde zor zamanlarda müminler; secde ederek yada rükûya eğilerek Allah'tan yardım isteyeceklerdir. Namazda kıyamda durmak, mahşerde hesap için beklerken çekilen sıkıntılara hem bir hazırlıktır hem de mahşerde müminin işini kolaylaştıracaktır.

11. **Teheccüt namazı, geceyin kalkıp ibadet etmek ve tefekkürde bulunmak için bir fırsattır.** Ayrıca geceyin insan zihni daha sağlıklı çalışır. Bu yüzden gece ve sabah vakti, ilim öğrenmek için de bir imkandır.

Fakat bütün bunlara rağmen namaz; insanların hata ve kusurlarını mazur göstermeye mazeret değildir. Sadece namaz kılıyor diye insanlara güvenmek, insanlara tabi olmak veya peşlerinden gitmek; onları namazı suiistimal etmeye sevk edebilir. Bizler, insanların niyetlerini sorgulayacak değiliz. Lakin Müslümanların siyaset, ticaret, ekonomi ve eğitim gibi dünya işlerinde namazı bir referans olarak kullanmaları; dinimizde Yahudi ve Hıristiyan din adamları örnek verilerek dini dünyevi menfaatlerine alet etmek, men edilmiş hatta lanetlenmiş bir iştir.

İnsanların namaz kılmaları bizim onlar lehinde;

- Müslüman olduklarına dair şahitlik yapmak,
- Cenaze namazlarını kılmak,
- Sözlerine güvenmek ve şahitliklerini kabul etmek,
- Kız vermek ya da gelin etmek gibi meselelerde referans ve kriter olarak kabul edilebilir. Fakat bunun haricindeki durumlarda insanların amelleri ve niyetleri esas alınmalıdır.

Fazla özür dilemek, kabahatin çok olduğuna delalettir.

Fazla tevazu, kibir alametidir.

Fazla saflık, ya şeytanlığın ya da hamakatin eseridir.

Fazla yemin etmek, yalancılık işaretidir.

Din ve ahlakını (tebliğ ve eğitim hariç diğer meselelerde) çok öne çıkarmak ve bunlarla övünmek de maalesef nifak göstergesinden başka bir şey değildir...

“Namaz kötülük yapmaya ve başa kötü işler gelmesine engeldir.”⁴²

Yani namaz kötü işlerimizi gizlemek ya da hatalarımıza bahane olmak yerine bizi kötü ahlaktan uzak tutmalıdır.

⁴² Ankebût, 45.

Kulluk ve Oruç

İnsanın Yarattığındaki Hikmet

Varlıklar içinde en son yaratılan insanı yaratılmışların en şerefliyi yapan husus, şüphesiz yeryüzünde Allah'ın "halifesi" olarak yaratılmış olmasıdır. **"Allah sizi topraktan yaratmış ve size yeryüzünü imar etmeyi emretmiştir."**⁴³ ayeti kerimesinin meali göz önünde bulundurulduğunda halife oluşun ilk anlamı; yer yüzünün madden, manen, ahlaken, ekonomik ve siyasi olarak imar ve ıslah edilmesidir. Bu husus, yazımızın doğrudan konusu olmadığı için konu hakkında daha geniş bilgi için ilgili ayeti kerimenin tefsirlerine bakılabilir.

İslah ve imarın mahiyeti ve tecellisi üzerinde tefekkür ettiğimiz vakit, "acaba insana niye böyle bir görev verilmiştir?" veya "böyle bir göreve ve görevliye ne hacet vardır?" gibi sorulara verilmiş olan en güzel cevabın, bütün güzellikleri yaratan güzellerin en güzeli tarafından verilmiş olduğuna şahit oluyoruz; **"Ben sizin bilmediklerinizi bilirim."**⁴⁴ Başta tasavvuf ve ahlak alanında yazılmış kitaplara dayanarak, burada zikredilen ilahi hikmetin "Allah'ın sıfatlarının tecellisi" olduğunu ifade etmek mümkündür. Rivayet senedi tartışmalı olmakla birlikte içeriği kabul görmüş olan meşhur "kenz-i mahfi" hadisi bu konuyu özetlemektedir. Genel anlamda kainatın özel anlamda ise insanın yaratılış hikmetine dair söylenmiş en güzel ve özet ifade budur. Şu halde insana hayat verilmesi ve diğer nimetlerin bahşedilmesi, Allah'ın rahmet, merhamet ve ikram sıfatlarının tecellisidir. İnsanın bir takım eylem ve icraatlarda bulunması ile kudret ile ilgili sıfatlar tecelli eder. En önemlisi de insanın kulluğuna ait gerekleri yerine getirmesi ile "rubûbiyet" ve "ulûhiyet" sıfatları tezahür etmektedir. Böylece insanın yaratılışında ve yaptıklarında ilahi isimlerin hepsinin tecelli ve tezahürüne örnek bulmak mümkündür.

İnsana Yüklenen Sorumlulukların Karşılığı

İlahi hikmet açısından meselenin izahı böyle olmakla birlikte; bu yazımızda konuyu "insan" açısından incelemeyi arzu etmekteyiz. Özetle ifade etmek gerekirse bu yazımızda ilahi hikmetin tecelli etmesi açısından durum böyle olmakla birlikte; insanın kendisine yüklenen bu ağır sorumluluk karşısındaki konumu nedir, sorusuna cevap arayacağız. Allah adildir. Bu yüzden hiçbir canlıya tahammül edemeyeceği ve altından kalkamayacağı sorumluluğu

⁴³ Hûd, 61.

⁴⁴ Bakara, 30.

yüklemeyiz.⁴⁵ Dahası adalet, bütün canlılara eşit sorumlulukların yada doğru ifade ile her canlıya verilen nimet ölçüsünden sorumluluk yüklemeyi iktiza etmektedir.

Bakara Suresi 30. Ayeti kerime ile Zâriyât suresi 56. Ayeti kerimelerin meali şerifleri itibara alındığında insana yüklenen temel iki sorumluluk vardır; ibadet ve yer yüzünün imarı. Ağaç dikmek, mescit, bina, yol ve köprü inşa etmek; sadaka-i cariye olarak isimlendirilmiş ve böyle hayırların sevabının kıyamete kadar katlanarak devam edeceği ifade buyurulmuştur.⁴⁶ Ayrıca insanlara faydalı işler yapmak ve insanlardan gelen eziyetlere tahammül etmek, hem kulluğun en güzel şekli hem de ecir bakımından en değerli şeyler olarak tarif edilmiştir. Başta aile ve akraba olmak üzere insanlardan gelen eziyetlerin, birçok günaha kefarete olduğu da ifade edilmiştir. Şu halde insana bu sorumlulukların yüklenmesi, insana bir zulüm yada zorluk değil; bilakis ikram ve ihsandır. İnsan, bu sayede melekler de dahil tüm canlılardan daha faziletli bir konuma gelebilir. Yine bu sayede Allah katındaki değeri artar. Yine insanlara faydalı olduğu ve onlarla iyi geçindiği sürece Allah'ın gazabından emin ve uzakta olur. Ömründe tek bir iyilik yaptığı halde, kıyamet günü, bu bir tek iyiliğini **“benim işime yaramaz ama senin terazinde iyiliklerin ağır basmasına vesile olur”** diye günahları ve sevapları denk gelen mümin kardeşine hediye ettiği için Allah Teâlâ tarafından; **“Ben kullarıma karşı senden daha cömert ve daha merhametliyim”** diye taltif gören ve sırf bu yüzden cennet nasip olan kulun durumu, bu meselenin izahına en güzel örnektir.⁴⁷ Mazlumların gözetilmesi, fakirlerin doyurulması, zulmün defî, insanlar arasında adalet ile hükmetmek gibi sorumluluklar da işte bu gerekçe ile insana yüklenmiş; “bir saatlik adil idarecilik yapmanın yüz yıllık nafîle ibadetten daha makbul olduğu” ifade edilmiş⁴⁸ ve muhtaç/zayıf kimseleri gözetmeyenlerin ilahi gazaba muhatap olacakları ve ilahi cezayı hakettikleri ifade buyurulmuştur.⁴⁹

Genel Olarak İbadetlerin Hikmeti

Şimdi asıl konumuz olan ibadetlerin insan açısından önem ve değerine dönecek olursak ibadetlerin insan üzerinde 5 farklı cihetten faydası olduğunu söyleyebiliriz. Bunu söylerken, ibadetleri öncelikle Allah'ın emri olduğu için yaptığımızı, ilahi hikmetin bizim bildiklerimizden başka da olabileceğini ve ibadetler için sayılabilecek hikmetlerin sadece

⁴⁵ Bakara, 286.

⁴⁶ Müslim, 13/60.; Nesai, 6/39.; Tirmizi, 1665.; İmam Ahmed, 5/440 ve 441.

⁴⁷ Buhari, 6/494.; Nesai, 7/318.; Tirmizi, 1307.; İmam Ahmed, 2/263 ve 5/395. Ayrıca bu konuda İmam Kurtubi; Ebu Nuaym, İbnü'l-Cevzi ve Ebu'l-Ferec'i kaynak göstererek “Tezkira” adlı eserinde başka hadisi şerifler de zikretmektedir.

⁴⁸ Müslim, İmâre, 169.

⁴⁹ Müddessir, 44.

bunlarla sınırlı olmadığını ifade etmekte fayda vardır. Ne doğrusunu ve en iyini bilen Allah'tır. Şeritte bir eksiklik yada kusur veya bir ihmal yoktur. Kusur veya yanlış ifade var ise bu insana aittir.

1. İbadetler, insanın gerçek sahibi ile irtibatı ve asıl görevini unutmaması için bir vesiledir. Örneğin kişi, namaz ile günde beş defa herşeyin sahibinin huzuruna çıkma şerefine nail olur. Böylece hem bütün dünyayı güzellikleriyle ve sıkıntılarıyla arkada bırakır hem de günde beş defa bu dünyada ne yapmakta olduğu üzerinde tefekkür etme fırsatına erişir. Oruç sayesinde de kişi; Allah'ın kendisine bahsettiği yiyecek, içecek ve diğer nimetlerin kıymetini; bu nimetlerin gerçek değerini ve geçiciliğini, asıl geçici olmayan nimetlerin geçici olanlardan ne kadar daha güzel olduğunu tefekkür ve idrak eder.

2. Müminin Allah'ın koyduğu esaslara uygun olarak yaptığı her işte ecir ve sevap vardır. Örneğin besmele çekerek ve Allah Resulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in tarif ettiği gibi su içmek; yine kişinin kendisine helal olan eşyle münasebeti gibi her işte mümine sevap yazılır. Bütün iyiliklere en az on kat sevap vaadedilmiştir.⁵⁰ Fakat oruç ibadeti için bir sınır yoktur. Allah Teâlâ, şartlarına uygun olarak tutulan oruca sınırsız ve sonsuz nimetler vadetmiştir.⁵¹

3. İbadetler başta olmak üzere yapılan tüm iyiliklere en az on kat sevabın verilmesinden başka; ilahi rahmet, yapılan iyilikler miktarınca kulun kötülüklerini de silmektedir. Yine bu bağlamda yapılmak istenen bir kötülükten vazgeçmek, pişman olmak ve tevbe etmek de hem ilahi mükafatı celbetmekte hem de kulun diğer kötülüklerini silip yoketmektedir. Hadisi şeriflerde bir tek gün tutulan orucun karşılığında kulun cehennemden yetmiş veya yüz yıl uzaklaşacağı yani cehenneme girmesinin daha da zorlaşacağı ve bir o kadar da günahının silineceği ifade buyurulmaktadır.⁵² Başka hadisi şeriflerde ise, şartlarına uygun olarak zamanında tutulan tek bir gün orucun karşılığında kul ile cehennem arasında yerle gök arasındaki mesafede daha fazla bir engelin/hendeğin konulacağı müjdesi verilmiştir.⁵³

4. Ecir kazanmak ve günahlardan kurtulmak gibi lütuflar, kula vaadedilen uhrevi mükafatlardır. Bunlardan başka ibadetlerin ayrıca dünyevi hikmetleri bulunmaktadır. Orucun da insanın ruh ve beden sağlığı başta olmak üzere; sosyal ve ekonomik başka faydaları da vardır. Biz bu konudaki açıklamaları ilgili konuların uzmanlarına bırakarak yazımıza devam etmek istiyoruz.

⁵⁰ Bakara, 261.

⁵¹ Buhari, Savm, 9.; Müslim, Sıyam, 163.

⁵² Buhari, 6/47.; Müslim, 8/33.; İbn Mace, 17171.; Nesai, 4/173.

⁵³ Tirmizi, 1624.

5. İbadetlerin uhrevi faydalarından en ehemmiyetli olanı ise insanın ahlak ve imanı üzerindeki etkileridir. Asıl konumuz olması hasebiyle, orucun insanın çıktığı uzun yolculukta ve ahiret hayatına hazırlanmasında ne gibi tesirleri olduğu üzerinde birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz.

Orucun Kul Üzerindeki Etkileri

Dünya hayatında: İnsanın halifelik ve ibadet sorumluluklarını yerine getirirken muhtaç olduğu en önemli şey sabırdır. Temel anlamı zorluklara göğüs görmek ve her türlü durumda isyan etmeyip şükretmek olan sabır kelimesi; iyilik yapma yolunda gayret göstermek ve zorluk çekmek, kötülüklerden kaçmak ve nefse hoş gelen şeyler karşısında iradesine hakim olmak anlamlarını da ihtiva etmektedir. **“Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! Allah’tan sabırla ve namaz kılarak yardım isteyin”**⁵⁴ ayeti kerimesinde kulluğun ve duanın en önemli şartı olarak gösterilen sabrın, en müşahhas olarak tezahür ettiği ibadet oruçtur. **“Ey iman edenler! Allah’a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirilen kitaplara iman edin”**⁵⁵ ayeti kerimesinde ifade buyurulan “imanınızda sebat gösterin” emri ilahisi de yine sabırla mümkündür. Şu halde oruç, Allah’ın emirlerini yerine getirmede, günahlara karşı direnmede ve sıkıntılara göğüs germe esnasında karşılaşılabilecek zorluklara karşı en güzel hazırlık ve eğitimidir.

Ölüm anında: **“İşte ölüm sarhoşluğu gerçekten geldi”**⁵⁶ ayeti kerimesi ve hadisi şerifler, dünyadan ayrılışın zor olduğuna işaret etmektedir. Ölüm anında insanın başına gelecek olan türlü sıkıntılar vardır. Bu sıkıntılardan birisi de susuzluktur.⁵⁷ Can vermenin ve o esnada görülen şeylerin dehşetinden, insanın bu esnada çok çetin bir susuzluğa maruz kalacağı ifade edilmektedir. İnsanın son nefesini iman üzere ve Allah’ın rahmetini umarak vermesi mühimdir. Zira insanın mahşerde, son nefesini verdiği şekliyle haşredileceği ifade buyurulmuştur.⁵⁸ İmanı zayıf olan yada zorluklara tahammül gücü olmayanların, ölüm esnasında isyan edeceklerine dair çokça rivayet mevcuttur. İşte oruç, bize zorluklara tahammül etmeyi ve en zor zamanlarda bile sükunetini korumayı öğretmektedir. Açlığın ve susuzluğun en şiddetli olduğu iftar zamanında yapılan duaların makbul olmasının bir sebebi de, bu zor zamanlarda Allah’ı zikretmeye ve Allah’tan daima hayırlı ve güzel şeyler istemeye teşviktir.

⁵⁴ Bakara, 153.

⁵⁵ Nisa, 136.

⁵⁶ Kaf, 19.

⁵⁷ Buhari, Rikak, 42.

⁵⁸ Tirmizi, 1705.; Ebu Davud, 2541.

Kabre konulunca, kabirdeyken ve kabirden kalkarken: Hadisi şeriflerde, ölen kişinin kabre konulduktan sonra hesaba çekilmek üzere tekrar diriltileceği; yine kıyamet günü mahşer için dirilen insanların, tıpkı uykudan kalkıyormuş gibi, kabirlerinden aç ve susuz olarak kalkacakları ifade buyurulmuştur.⁵⁹

Mahşerde beklerken ve hesap anında: Yine bazı hadisi şeriflerde, kabirlerinden dirilen insanların hesap için yıllarca bekleyeceği, bu esnada açlıktan ve susuzluktan içlerinde buldukları diğer kötü durumları unutacakları, peygamberlerin ilk olarak insanların bir an önce hesaba çekilmeleri için şefaet edilecekleri zikredilmektedir. Başta Efendimiz S.A.V vaadedilen kevser olmak üzere bütün peygamberlere kıyamet günü verilen özel havuzların da hikmeti budur. Kevser, bu bekleyiş esnasında acıkan ve susayan müminlere Allah'ın bir ikramdır. Oruç, hem bu bekleyişe hem de susuzluğa bir tahammüldür. Oruç sayesinde kişi en zor zamanlarda bile Rabbine isyan etmemeyi ve O'ndan daima hayır istemeyi öğrenir. Yine oruca verilen mükafat sayesinde mümine ahirette kolaylıklar gösterili ve kevser ikram edilir.

Sırat köprüsünden geçerken insanın başına gelecek olan zorluklar, çekilecek açlık ve susuzluklar da dikkate alındığında orucun, ölüm ile başlayan ebedi yolculuğa bir hazırlık olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca ebediye yurdu olan cennete insanın zayıf duyguları ve basit şehvi arzuları ile gitmesi de mümkün değildir. Oruç, şehvetin ve iradenin kontrol edilmesi, duyguların ve arzuların helal olana tabi kılınması, basit ve süfli duyguların bastırılması gibi imani ve ahlaki değerleri kazandıran en güzel ibadettir. Günahkar müminlerin günahları nispetince cehennemde azap görmelerinin hikmetlerinden birinin de “müminin günahlarından ve kendisini günaha sevkedecek alışkanlıklardan arınması” olduğunu da dikkate aldığımızda; cennet gibi değerli ve ebedi bir hayatın ancak saf ve temiz kullara nasip olacağını unutmamak gerekiyor.

Mevla, hakkıyla oruç tutanlardan ve orucunun karşılığını en güzel şekilde alanlardan eylesin.

⁵⁹ Buhari, 13/3.; Müslim, 3/136.; İbn Mace, 4302.; İmam Ahmed, 1/357.

Ölmeden Önce Ölmek veya Sahip Olduğu Her Şeyden Vazgeçip Her Halini Değiştirebilmek

1. Hesaba çekilmeden önce kendini hesaba çekmek; günah, kul hakkı ve boş işlerle uğraşma gibi birçok yanlıştan bizi koruyacaktır. Böylece her günün sonunda, o günkü kar ve zararımızı hesap ederek en kısa zamanda zararı telafi etme ve eksik noktaları düzeltme imkanımız olacaktır.
2. İnsanı en çok huzursuz eden şey, kaybedecek şeyi olması ve bir de ulaşamayacağı şeylerin hayalini kurmasıdır. Buna göre her şeyi, mutluluğu ve değerleri uğruna feda etmeyi göze alan kişi; asla huzursuz, endişeli ve korkak olmaz. Yine elde etmesi imkansız ya da gereksiz olan şeylerin hayallerini kurmayan kişi de hayal kırıklığına uğramayacaktır.
3. Ne olursa olsun Allah'ın emrettiği şeyler haricinde bir şeye gereğinden fazla değer vermek, eninde sonunda bizi mutsuz edecektir. Böylece ya o anda verdiğimiz değer karşılığını bulamayacağız ya da eninde sonunda yaptığımız yanlış hesap, illa ki bir yerde bozulacaktır. Böylece bir şeyi gereğinden fazla abartmanın hem dünyada hem de ahirette zararı olmaktadır.
4. Bugün kaygı, korku, gelecek endişesi ve bazı şeylere gereğinden fazla değer verme gibi davranışların; maddi ve manevi olarak bize ve topluma ne kadar zarar verdiği aşikardır.
5. Allah, bizi, her şey ile imtihan edecektir. Sahip olduğumuz her şey ve hatta her arzu ve korkumuzla. Burada amaç, Allah'ın rızasını gerçekten isteyip istemediğimiz ve Allah'tan ne kadar korkup; O'na ne kadar güvenip güvenmediğimizin ortaya çıkmasıdır. Oysa Mevlâ; mallarımız, canlarımız ve sahip olduğumuz her şeyi feda edebilme karşılığında cenneti ve rızasını bize nasip edecektir.
6. Risk almayan, başaramaz. Kaybetmeyi göze almayan ise kazanamaz. Aynı şekilde nefret edilmekten korkan kişi, gerçek anlamda sevemez. Şu halde, elindeki şeyleri kaybetmeyi göze alabilen kişi, aynı zamanda dünyada başarılı olabilecektir.
7. Kabre yalnız, kimsesiz ve tüm duygulardan arınmış olarak gireceğiz. Mahşerde de yine kimsesiz ve hatta çıplak olarak haşrolunacağız. Diğer taraftan sevdiklerimiz ve dostlarımız, kıyamet günü en zor anlarımızda bizi terkedeceklerdir. Şu halde etrafımızdaki her şeyin ve herkesin, bir imtihan vesilesi ve geçici olduğunu

unutmamak gerekiyor. Aksi halde duygusal hareket etmiş olacağız ki bu de olayları doğru anlama ve doğru işler yapma konusunda bize engel olacaktır.

8. Kendimizden ve çevremizden az etkilendiğimiz ölçüde olaylara bakışımız sağlıklı ve kararlarımızı isabetli olacaktır. Bu durumda ölmeden önce ölmek yani gereksiz tüm yüklerden kurtulmak, dünyada da işimizi kolaylaştıracaktır.

9. Gereksiz yüklerden kurtulmak, hızlı hareket etmek ve cesur olmak için faydalı olduğu gibi hayattan çabuk yorulmamıza, bıkmamıza ve yorulmamıza mani olacaktır.

Gereksiz kaygılardan kurtulmak ve bir şeylere gereği kadar değer vermenin pratiği, anı yaşamaktır. Tabi ki haram-helal, adalet-zulüm, güzel-çirkin, iyi-kötü, hak-batıl, doğru-yanlış, ehem-mühim, dünya-ahiret ve madde-mana dengesi, ifrat ve tefrit gibi ölçülere riayet etmek şartı ile.

Mesele Nasıl Öldüğümüzdür

Son nefeste imanla ölmek veya kelimeyi şehadet getirerek can vermek; tabi ki basit ve lafzi anlamda önemsiz değildir. Ama bazen mesele bu ilk düzeyde kalarak asıl ifade edilmek istenen anlamdan uzak durmak tercih edilmektedir.

Zikir meselesi de böyledir. Tabi ki lafzen ve kalben Allah'ın isimlerini anmak veya belli esmâ ile zikretmek emredilmiştir. Fakat bu, zikrin ilk ve en temel anlamıdır.

Kabir sualine cevap vermek de sanki bir sınava hazırlanıyormuş gibi soruları ezberlemek şeklinde de anlaşılabilir bazen.

Oysa son nefeste iman ile ölmek; sağlam bir hayat tarzı ile sağlam bir duruş sahibi olmak ve sürekli dava sahibi olarak Allah yolunda mücadele etme niyeti ve gayreti içinde olmak ile mümkündür. Zira ölümün nerede ve ne zaman geleceğini bilemeyiz. Bu yüzden her an ölüme hazırlıklı olmak yani her an iman ve dava üzerine olmak gerekir. Zaten böyle olduğunda kişi nerede ölürse ölsün Allah yolunda can vermiş olacaktır. Ayrıca ölümün nerede ve nasıl geleceğini bilemiyoruz. Belki ölüm anında şuurumuz açık olmayacak. Veya aniden ölüp gideceğiz. Bu durumda lafzi olarak kelimeyi tevhid ve şehadeti getirmek mümkün olmayabilir. O yüzden son nefesi iman ile vermenin şartı; şu anda iman ve dava sahibi olmaktır. Zira geçmişte ne olduğumuzun bugün çok da önemi yoktur. Gelecek ise meçhuldür. Şu halde aslolan, şu an nerede ve ne yaptığımızdır. Aslolan, hayat meşgalesine rağmen **“dertli olabilmektir.”**

Bu yüzden sufiler; **“hayat bir andır, o da bu andır”** demişlerdir. Zira geçmiş, geçip gitmiştir. Gelecek ise meçhuldür.

Her an Allah'ı zikretmekten asıl kasıt ise; hayatın her anında ve her işinde, Allah'ın emir yasak ve rızasını gözeterek, Allah korkusu ile ve Allah'a hesap vermenin şuuruyla, her an ölecekmiş gibi davranmaktır. Yoksa elinde tespih olduğu halde Allah'ın emir ve yasaklarının şuurunda olmayan kimse, hakiki zikir ehli olamaz. Böyle bir kişinin zikri, ancak dilinde kalmış ve kalbine inmemiştir. Oysa iman ve zikir, kalpte olan bir şeydir. Kalpte olmadığı halde dilde olan inanca iman değil nifak diyoruz.

Kabre ve mahşere bizi hazırlayacak olan da duruş ve amellerimizdir. Bu durum **“Yaşadığımız gibi ölürsünüz. Öldüğünüz gibi dirilir ve dirildiğiniz gibi mahşerde muamele görürsünüz”** hadisi şerifi ile zaten ifade buyurulmuştur.⁶⁰

Burada yeri gelmişken ölüm korkusunun da can verme veya dünyayı terketme korkusu değil; Allah'ın huzuruna çıkma, Allah'a hesap verme, amellerin ve hataları düzeltme imkanının sona ermesinin telaşı olması gerektiğini de hatırlatmak icap ediyor.

Konu ile alakalı önemli bir husus ta “adam gibi ölebilmek”tir. Adam gibi olmakla kastettiğimiz şudur: İnsan, hata ederek doğru işler yapan ve yanlışları yaşayarak doğruları öğrenen bir varlıktır. Bu yüzden bir insanın kemalini tamamlaması yılları alır. Hatta olgunluk çağının kırk yıl olduğu düşünüldüğünde, bir insanın bazı şeyleri öğrenmesi ve anlaması için kırk yıl geçmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Peki o zaman doğruları anlama ve öğrenmenin bize dünyada ne faydası vardır? Zira yıllar içinde öğreneceğimiz bilgileri, hayata geçirmek ve uygulamak için ne kadar zamanımız vardır? Bazen bir meseleyi kırk yılda öğreniriz ama o bilgiyi ancak birkaç kere uygulama imkanı vardır. Bu düşünce de bazen insanı ümitsizliğe sevk etmektedir. Dünya işlerinde de böyledir. Bazen bir insan ömrü boyunca hastalık ya da fakirlik çeker. Sonra tam iyileşir ya da zengin olur; ama bunun sefasını süremez. Bazen bir hatamızı yıllar içinde düzeltiriz. Tam düzelttiğimizde ise ömrümüzün sonuna gelmiş oluruz.

Yine bazı dost ve tanıdıklarımız, yıllarca bizi üzerler ya da yıllarda yanlış içinde yaşarlar. Bu yüzden bazen “İş işten geçtikten sonra düzelse ne olur? Geçen zamanı geri getirebilecek mi?” diye sorarız.

Peki bundaki hikmet nedir? Hayat böyle iken nasıl ümitsiz olmayacağız?

Hikmet gayet açık ve basittir. Bütün mesele, mahşere hazırlanmak ve mahşerde kendimizi kurtarmaktır. Bu yüzden kırk senede bir tek iş öğreniriz. Ama o bir tek iş, bazen iman ve duruşumuzu kurtarır. İman ve duruşumuz ile de ebedi saadeti kazanırız. Yani aslında o kırk yılda öğrendiğimiz tek bir şey ile sonsuz bir hayat kazanmış oluruz.

Etrafımızdaki insanlar da öyledir. Yıllarca bizi üzerler. Kendilerine de zulmederler. Ama son anda kendilerini düzeltirler ve kurtulmuş olurlar. Bu kimselerle de cennette huzur içinde yaşarız. Sonsuz cennetin ve Allah rızasının yanında, dünyadaki yüz sene sıkıntının ya da yüz yıl cahilliğin ne önemi vardır?

⁶⁰ Münâvî, V/663.

İman, tek bir bilgi ve tek bir cümleden ibaret değil midir? Oysa tüm ahiretimizi şekillendirecek olan bu tek cümle ve tek bilgidir.

Bazen dünya hayatında da bir cümle veya bir tek basit bilgi, hayatımızı değiştirmiyor mu?

Ölmek, Son ya da Başlangıç Değil; Hayata Olduğu Yerden Devam Etmektir

1. Ölümünden korkuyoruz. Ama asıl ölümün Rabbinden ve amellerimizden yani nasıl hesap vereceğimizden korkmak icap ediyor.
2. Şayet ölüm korkusu, ölme anında yaşayacaklarımız ise; bu yaşayacaklarımızın ahirette yaşayacaklarımız karşısında bir önemi olmadığı gibi zaten korkunun da ecele faydası yoktur.
3. Ölüm gizlenmiştir. Bu hem rahmettir hem de hayatın devamı için gereklidir. Ölüm gayptır. Kıyamet gibi. Gaybın alametleri de gayptır. Bu yüzden ne zaman öleceğimizi ya da başkalarının ne zaman öleceğini bilmeye ve araştırmaya gerek de yoktur.
4. Ölümüne daima hazır olmak gerekiyor. Yani bir an sonra öleceğimizi bilemeyeceğimiz gibi ölüm kapımızda dediğimiz anda ölüp ölmeyeceğimizi de bilemeyiz. Yani az sonra ne olacağını bilemiyoruz. Uçurumun kenarında olan birinin başına az sonra ne geleceğini bilemeyeceğimiz gibi kanser hastasının trafik kazasından ölme yani kanserden ölmeme ihtimali vardır.
5. Kıyametin koptuğunu görsek de ağaç dikmemizin emredilmesinin bir hikmeti de budur aslında. Yani hayata devam etmek, işlerini ihmal etmemek. Sonrasında ne olacağı endişesiyle değil de üzerine düşeni yapma sorumluluğuyla hareket etmek. Zira ecel, Mevlâ'nın yetkisindedir. Bizim yetkimiz dışındadır. Bize düşen ise kendi yetkimize göre hareket etmektir. **Ölüm kesinleşmiş olsa bile ölmeden önce israf ettiğimiz tek bir nefesin bile hesabı vardır.**
6. Peki ölüme nasıl hazırlanacağız? Aslında gayet basit:
 - Helalinden dünyayı yaşayarak.
 - Üzerimizde düşen sorumlulukları yerine getirerek. Nefis muhasebesi de hesap içindir. Yoksa üzümlük kaygılanmak değildir ölüme hazırlanmak.
7. Ölüm geldiğinde ne yapacağız? Yani nasıl öleceğiz? Aslında bu yazının amacı bu soruya cevap vermektir ve yukardaki maddeler de buna cevap idi ama yine de özetlemek gerekir ise:
 - Helalinden yaşamaya devam ederek.
 - İşlerimizin başında.
 - Ve en güzel kıyafetlerimizi giyip en mutlu halimizde ölüme gideceğiz. Merhum Necip Fazıl Bey'in, son nefesinde sigara içerek "demek böyle

ölünürmüş” demesi aslında hoş bir örnektir. Her ne kadar sigara mübah ve tasvip ettiğimiz bir şey olmasa da üstadın ölüm şekli güzeldir.

8. Zira ölüm;

- Birincisi, Allah’a hesap vermektir ki mahkemeye en güzel kıyafetlerle hazırlanıp gittiğimize göre Allah’ın huzuruna da böyle çıkmak icap ediyor.
- İkincisi ide Allah’a kavuşmaktır ki bu durumda da yine güzelce hazırlanıp Mevlâ’nın huzuruna gitmek gerekiyor. Tıpkı namaza hazırlandığımız ve mescide giderken süslendiğimiz gibi.

9. Peki ölüm nedir? Ölüm, bir son ya da yokoluş olarak tarif edilse de aslında bir sırdır. Zira Mülk Suresinin 2.ayeti kerimesinde ölümün de yaratıldığı; yine geleneğimizde ölümün uykudan uyanma olduğu ifade edilmektedir. Kainatta her an gerçekleşen olaylara bakıldığında; ölüm ve hayat, diğer tüm zıtlar gibi, aynı olayın iki farklı yüzüdür. Tıpkı beyaz ve siyahın birlikte varoluşu gibi bu iki olgu da birlikte sürüp gitmektedir. Bu yüzden felsefe geleneğinde kainattaki olaylar; “değişim”, “akış”, “hareket”, “oluş ve bozuluş” gibi kavramlarla ifade edilmiştir. Bütün bu kavramlarla ifade edilen şey aslında “yaratılış”ın bir türüdür. Yani insanlar doğar, büyür ve ölürler. Yerlerine yenileri gelir. Bitkileri yeriz. Bazen de hayvanlar, bitkileri yer; biz de hayvanları. Sonra bir şekilde yediklerimiz ve en sonunda da biz, yine toprağa dönüşürüz. Bütün bu olaylar birlikte düşünüldüğünde ölümün ne olduğu ve nasıl bir şey olduğuna dair düşüncelerimiz farklı anlamlar kazanmaktadır.

10. Özetle bazı şeylerin gerçek anlamını huzuru ilahide öğreneceğiz. Fakat bu, bir şey yapmayacağımız veya bir şey bilmediğimiz anlamına gelmez. Biz dünyada bildiklerimizle amele etmekle mükellefiz. Sonrasında ne olacağı ise sonrasının konusudur.

Bütün Peygamberler, Üç Temel Esası Emretmişlerdir

Bu yazımızda daha önceki yazılarda da konu edindiğimiz “nerden başlamalı ve ne yapmalı” sorularına cevap aramak için birkaç hususu özetlemek istiyoruz.

1. Şuârâ Suresi'nde özetlenen kıssalar dikkate alındığında bütün peygamberler (Aleyhimüsselam) şu üç emir ile kavimlerinin karşısına çıkmışlardır:

- **Putları terk etmek ve yalnızca Allah'a iman etmek ki biz buna Tevhid inancı diyoruz.**
- **Zulmetmemek ve adalet ile hükmetmek.**
- **Salih amel yani güzel ve faydalı işler yapmak.**

2. Faiz, hırsızlık ve öldürmenin haram kılınması gibi tüm emir ve yasakların temel amacı, zulmün önlenmesidir. Buna örnek olarak:

- Salih Aleyhisselam'ın kavmini zalimlikle suçlaması,
- Şuayb Aleyhisselam'ın kavminin ekonomik karmaşa ve zulmüne engel olmaya çalışması,
- Hz. Musa'nın, Firavun'dan zulmüne son vermesini istemesi gibi birçok ayet verilebilir.

3. Zira zulüm devam ettiğinde:

- İnsanların sağlıklı düşünmesi ve sağlıklı karar vermesi imkansız olur.
- Yine zulüm, tebliğin önünde de engeldir.
- Ayrıca dünya ahiretin tarlasıdır yani ahiret, dünyada yapıp ettiklerimizle kazanılır. Kişinin dünyasının mamur ve sağlıklı olması, ahiretini inşa etmesine imkan tanınması açısından önemlidir. Örneğin; hasta veya özgürlüğünden mahrum olan insanın ibadet ve hayırlı işler yapması nasıl mümkün olabilir?

4. İnsanın yaratılış gayesi olarak imar ve ihsanın gösterilmesi, tevbenin kabul olmasının da yine iyi işler yapmaya bağlanması, iyiliklerin kötülükleri silip götürmesi, sadakayı cariyeden gelen sevapların ölümden sonra da devam etmesi gibi bütün hususlar da salih amelin önemi ve değerine yöneliktir.

5. Zira:

- Salih amel, imanın muhafazası ve güçlenmesi için gereklidir.
- Ayrıca salih amel sayesinde diğer insanların hidayetine vesile olmak da mümkündür.

6. Putlardan kurtulmak ise; zulme son verip adaleti hakim kılmak, salih amel işlemek ve insan olmak için temel şarttır. Put deyince; sadece taştan veya diğer şeylerden/şekillerden yapılan somut şeyler anlaşılmalıdır. Örneğin;

- Hayatımızın amacı haline getirdiğimiz ve uğruna tüm diğer görevlerimizi terkettiğimiz çocuklarımızın ve ailemizin,
- Uğruna hayatımızı şekillendirdiğimiz arkadaşlarımızın ve çevremizin,
- Özellikle “insanlar ne der ve hakkımda ne düşünür” gibi sözlerin,
- İnsanları memnun etme ve onlara şirin görünme arzusunun veya bir başka ifade ile şöhretin,
- Uğruna herşeyi mübah gördüğümüz makamın,
- Yine sahip olduğumuzda bize Allah’ın emirlerini ve adaleti unutturan makamın,
- Elde etmek uğruna tüm inançlarımızı ve şahsiyetimizi feda ettiğimiz para ve malların,
- Yine sahip olduğumuzda malı ve parayı kendimizinmiş gibi görmenin,
- Yine gururun,
- Bazen inadin
- Bazen menfaatin de birer put halini alabileceği ya da birer put olduğunu unutmamak gerekiyor.

7. Peki iman niçin önemli ve gereklidir?

- İnsanın insan olarak kalabilmesi,
- Zulmetmemesi ve salih amel işleyebilmesi,
- Adaleti tesis etme ve zulümle mücadele etme yolunda karşısına çıkan sorunları çözebilmesi için iman önemlidir.
- Şahsiyetlerinde ve imanlarında sorun olan insanların, cennette huzurlu yaşamaları ve başkalarına huzur vermeleri de mümkün değildir.

8. **Bu yüzden imandaki en ufak bir hata kabul edilmemektedir.** Fakat cennete giderken insanın geçireceği manevi değişim, amellerine dair bazı hataları düzeltip temizleyebilir.

Demek ki ilk başlayacak olduğumuz yer insan yetiştirmek ve insanları ıslah etmektir.

Bunun yolu da önce insanları putlarından yani doğru zannettiği ve Allah’tan daha çok değer verdiği şeylerden kurtarmaktır.

Ancak bundan sonra insanların ahlaki ve ameli yanlışları düzeltilip yeryüzünde hak, adalet ve nizamın tesis edilmesi mümkün olur.

Put ve Putlaştırmak

Ayeti kerimede şirk haricindeki tüm günahları, Allah Teâlâ'nın dilerse affedeceği buyurulmuş⁶¹; ayeti kerimenin ifade ettiği anlam ise, hadisi şeriflerde; kalbinde zerre kadar iman edenin veya lâ ilâhe illellâh diyenin cennete gireceği şeklinde izah edilmiştir.⁶² Burada öncelikli olarak şirkin ne anlama geldiği üzerinde durmak istiyoruz.

Şirk kelimesi bazen küfr ile aynı anlamda kullanılmakla birlikte daha başka anlamları da ifade etmektedir. Bunlar;

- **Deizm** yani yaratıcı bir ilah kabul etmekle birlikte; Allah Teala'nın siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda kanun koymadığını kabul etmektir. Nemrut ve Firavun bu anlamda müşrik ve kafirdirler.
- **Çok tanrıcılık yani politeizm:** Hıristiyanların haşa üç tane tanrı kabul etmesi gibi yaratıcı ve kanun koyucunun birden fazla olduğunu kabul etmektir. Şirkin bilinen ilk anlamı budur.
- **Putperestlik:** Bir yaratıcı ve kanun koyucu ilahın varlığını kabul etmekle birlikte başka aracı varlıkları da kutsal kabul etmektir. Ebû Cehil ve arkadaşlarının durumu böyledir.
- **Antromorfizm** yani tanrıyı haşa insana benzer şekilde kabul etmektir. Bu da bir çeşit putperestliktir. Kadim Yunan inancı dahil bu kısma çeşitli örnekler verilebilir. Bütün bunlara celî yani açık şirk diyoruz.
- **Hafî yani gizli şirk yada şirki hafi:** Allah'ın bir tek olduğunu kabul etmekle birlikte Allah'a ait sıfatları başkasına da atfetmektir. Örneğin Allah'tan başkasından korkmak, Allah'tan başkasından rızık istemek gibi.

Putperestlik ve haşa birden fazla tanrı kabul etmek gibi celî şirk, tehlikeli olmakla birlikte bundan sakınmak ve bunlara karşı insanları ikaz etmek daha kolaydır. Büyük günahlardan da kaçınmak kolay olup ayrıca küçük günahlarda ısrar etmek ve onları küçük görmek de tehlikeli bir durumdur. Hem Vedâ Hutbesi'nde hem de başka hadisi şeriflerde; **insanların ekserisinin küçük gördüğü şeylerden dolayı kabir yada cehennem azabına maruz kalacağı** ifade buyurulmuştur.

Bu açıklamalardan sonra gizli şirke birkaç örnek vererek konuyu özetlemek istiyoruz:

⁶¹ Nisâ, 48 ve 116.

⁶² Müslim, İman, 46.

1. Şirk deyince ilk akla gelen “put” meselesidir. Put, her ne kadar taştan ve tahtadan yapılan bir takım şekiller ya da bazı bitki ve hayvanlar gibi totemleri ifade etse de; aslında hayatımızın merkezi haline getirip uğruna Allah rızasını ve Allah’ın emirlerini feda ettiğimiz herşey birer putturlar. **Para, eş, çocuklar, makam, şöhrat, ideoloji ve dava gibi birçok şey; şirk ve küfür olarak kabul edilen ve asla affedilmeyen bir günah olan birer put haline gelebilirler.** Örneğin çocuklarımızı hayatın tek hedefi haline getirip tüm hayatımızı onlara vakfetmek ve bunu yaparken de diğer farzları ve hayatın diğer taraflarını ihmal etmek; çocukları bir nevi putlaştırmaktır. **“Eşleriniz ve çocuklarınız, size düşman olabilirler”**⁶³ ayeti kerimesi; çocuklarımızın, Allah muhafaza, kötü kimseler olabileceği anlamına geldiği gibi; bunların bizi Allah’ın emirlerinden alıkoyacağı anlamına da işaret etmektedir. Şu halde çocuklar bize Allah’ın emanetidirler. Biz onların sahibi değiliz. Onları severiz, onlara hizmet eder onları terbiye ederiz.

2. Bu durumda putlara iman ve ibadet etmek demek illa zahiri anlamda değildir. Yukarda örnek olarak verdiğimiz şeyler uğruna Allah’ın emirlerini ihmal etmek, Allah’ın davasından başka dava edinmek, insanları Allah’ın yoluna davet etmek yerine kendi amaçları uğruna peşinden sürüklemek, Allah’tan başkasından korkmak, rızık için endişe etmek gibi Allah’ın sıfatları konusunda Allah’a başka şeyleri ortak etmek ve herhangi bir şeyi Allah’ın ve emirlerinin önüne geçirmek, bir çeşit gizli şirktir.

3. Putperestliğin bir başka şekli de **ilahlık** iddiasıdır. Gurur ve kendini beğenme ile başlayan ve makam ile paranın tek sahibi olarak kendisini görmeye devam eden kendini ilahlaştırma, ayeti kerimelerde Firavun örneğinde bize anlatılmıştır. **Tebliğ yaparken hidayeti kendimizde görmek de aslında bir şekilde ilahlık iddiasıdır ve sakınılması gereken bir durumdur.** Çocuklarımızı mükemmel bir insan yapmak için gereğinden fazla endişe etmek ve çocuklarımızın hatalarından tek sorumlu olarak kendimizi görmek de bu minvalde verilecek misallerdendir. Bize düşen gayret ve tebliğdir. Hidayet ve terbiye Allah’ın elindedir.

4. Gizli şirk ve gizli putperestlikle ilgili dikkatlerinize sunmak istediğim bir başka mesele de; insanın bazen kendi yaptıklarının farkında olmamasıdır. **Bir insan, Allah muhafaza, münafık olabilir ama bunu kendisi de bilmeyebilir.** İşte bu en tehlikeli husustur. O yüzden sürekli kendimizi hesaba çekmeli, nasihatleşmeli ve Mevla’ya çokça niyazda bulunulmalıdır. Örneğin ölüm korkusu; ölünün ve dirinin Rabbinden

⁶³ Teğâbün, 14.

ve hesap vermektan korkmaktır. Dünyayı terk etmek ya da ölüm acısı gibi şeylerden dolayı ölümden korkmakta; bir çeşit gizli şirktir.

5. Son olarak ta ***dua ve şifa*** meselesiyle şirkin arasındaki hususa değinerek cümlelerimizi nihayete erdirelim. Her derdin devası yaratılmıştır ve şifa/sını aramakta farzdır. Fakat şifanın Allah'tan olduğu unutulmamalıdır. Dua de böyledir. Rızık ve af gibi şeyler sadece Allah Teâlâ'dan istenir. Ancak peygamberler ve salih kimseler, bir şey istemede vesile/aracı olarak kullanılabilir. Hatta bir insan ilmine/ahlakına güvendiği kişilerden kendisi için dua etmesini de isteyebilir. Ama duaları kabul eden ve dualara karşılık veren ise sadece ve sadece Allah'tır. Hidayet ve tövbeleri kabul etmek de sadece Mevlâ'nın elindedir.

Seçilmişlik: İman, Takva ve Amel İledir

Yüce Mevla, hayırlı işlerde yarışmamızı emretmiş; Efendimiz SAV de bu ayeti kerime mucibince güzel ahlak ve ilim konusunda Müslümanların birbirileri ile yarışmalarını, hayırlı işlerle övünmeyi ve düşmana karşı böbürlenmeyi müstehap görmüşlerdir. İşte bu yüzden biz; ecdadımızın bin seneyi aşkın İslam'a verdikleri hizmetler ile ehli sünnet inancını ve Müslümanları müdafaa etmeleri; ayrıca haçlı seferlerini diğer iç düşmanları def etmeleriyle övünürüz. Yine bu güzel özelliklerinden dolayı onların izinden gitmeye da gayret ederiz.

Ecdadımız 1.000 seneyi aşkın bir süre İslam'a hizmet etmiş ve Memlukuluları da sayar isek 650 sene halifelik makamını layıkıyla sürdürmüştür. Ancak son birkaç asırdır içinde olduğumuz durumdan ders almayarak hala rahatımızın kaçmaması için Allah'ın birçok emrini terk etmemiz; endişelendirici bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. İşte tam bu noktada bazı hususlara dikkati çekmek gerekir:

1. Hiçbir kavmin diğerine üstünlüğü olmadığı için **seçilmişlik** diye bir mesele yoktur. Bu konuda Yahudilerin kendilerini seçilmiş zannederek Allah'ın emirlerinden uzaklaşmaları ve sonunda kaç defa belaya uğradıkları; bize defaatle örnek olarak verilmiştir. **İslam davasının önderliği Yahudilerden alınarak Araplara, onlardan alınarak Türklere ve diğer milletlere verilmiştir.** Bunun sebebi seçilmişlik değil; ecdadın ihlas ve samimiyet ile Allah'ın dinine hizmet etmeleri; Müslümanları ve tüm mazlumları muhafaza ederek zalimlere karşı mücadele etmeleridir.
2. Halifeliğin en son bizim uhdemizde olduğu doğrudur. Ecdadın İslam dinine hizmetlerinden dolayı Allah Teâlâ, bu millete nice fırsatlar vermiş; kendilerine çekidüzen vermeleri için nice ikazlarda bulunmuştur. **Eğer bu atıl ve rahat tavrımız devam eder ise Meâzallâh Allah Teâlâ, bu davanın önderliğini bizden alarak belki de beğenmediğimiz ya da küçük gördüğümüz milletlere verecektir.** Zira Allah Teâlâ, yeryüzünü **salih kullarına** miras kılmıştır.⁶⁴
3. Ümmeti Muhammed'in toplu helaka uğramayacağı doğrudur. Bu Allah Teâlâ'nın bize lütfudur. **Fakat Allah'ın yolundan ayrılır isek Mevlâ Teâlâ, bizi; açlık, hastalık, savaş, zulüm, korku (yani terör), toplumsal karmaşa ve huzursuzluk gibi birçok afetle imtihan edecektir.**

⁶⁴ Enbiyâ, 105.

4. Allah Teâlâ, kafirler istemese de hatta bir kısım Müslümanlar istemese de davasını/dinini galip getirecektir. Fakat buradaki **asıl mesele; bizim bunda bir payımız olup olmadığıdır**. Bazen İslam dini galip gelir lakin bunda emeği olmayanlar mağlup olurlar, bir şey kazanamazlar. Bazen de devletimizi kaybederiz; savaşı kaybederiz ama üzerine düşen sorumluluğu yerine getirenler kazanırlar. **“Şayet Allah murat ederse sizi helak edip yerinize başkalarını getirir.”**⁶⁵

5. Şayet Allah'ın davası bize rağmen galip gelirse; Allah muhafaza bu durum, bizim felaketimizle de sonuçlanabilir. Nitekim Mehdî AS geldiğinde, öncelikli olarak kendisine itaat etmeyen ve Allah'ın yolundan uzaklaşmış Müslümanlar ile mücadele edecektir. Şayet biz Allah'ın yolunda olur isek Mehdî AS de bizimle birlikte olur. Şayet biz, Allah'ın yolunda değil isek; Mehdî AS'ın zuhur etmesi bizim kurtuluşumuz değil felaketimiz olacaktır.

6. Geçmişte iyi işler yapmamız ya da iyi insanların çocukları olmamız da bizi kurtarmayacaktır. Zira mühim olan **“âkibet”** yani doğru yolda kalabilmek ve ölüm geldiğinde doğru yolda olabilmektir. Nice doğru insan vardır ki son anlarında yanlış safta oldukları için yanlış üzere ölürler. Bunun sebebi, bu kişilerin samimi olmamasıdır. Nice yanlış yolda olan ama o yoldan kurtulmayı isteyen insanlar da eninde sonunda hidayete nail olacaktır. Allah, hidayet etmeyince kul hidayete eremez. Lakin kul talep etmeyince de Allah hidayeti nasip etmeyecektir. Ayrıca hepimiz Adem AS'ın çocuklarıyız. Lakin dedemizin peygamber olması, bizi kurtarmayacaktır. Yine unutmamak gerekiyor ki **“gâlû belâ”**da yani insan ruhu yaratıldığında, hepimiz Allah'a iman ettik. Fakat mühim olan, dünya hayatına geldiğinde biat ve iman tazelemektir. Bu yüzden kişi, buluğa erinceye kadar bu ilk ahdi üzeredir. Buluğa erdikten sonra kendisinden ahit tazelemesi yani iman etmesi istenir. Eğer ahit tazelemez ise ezelden vermiş olduğu o sözün bir ehemmiyeti olmadığı gibi aynı zamanda Allah'a verdiği sözden döndüğü için ayrıca hesaba çekilecektir.

7. Şu halde geçmişte yaptığımız iyilikler, o günde kalmıştır. Allah bize ömür verdiği sürece iman üzere kalıp Allah yolunda mücadele etmek gerekmektedir. **“Geçmişte çok hizmet ettik”, “biz eski mücahitlerdendik”** gibi sözlerle geçmişle övünmek ya da **“çok hatamız oldu”** gibi geçmiş için pişmanlık duymak gaflettir. **“Biz yaşlandık, bizden iş geçti”** demek de bir nevi hayattan vazgeçmek yani dolaylı yoldan intihar etmektir. Ve bu da Allah'a isyandır, Allah'ın verdiği nimetlere nankörlüktür. Bize düşen; ölüm bize gelene

⁶⁵ Enfal, 133.; Nisâ, 133.

kadar iman ve ihlas ile amel etmek; kıyamet bizim üzerimize kopana kadar elimizdeki ağacı dikmektir.

Semâvî veya İlâhî Kitaplar Meselesi ya da Tek Gerçek Dinin İslâm Olduğu İnancına Yönelik Tartışmalar

“Allah Teâlâ katında tek (gerçek ve değişmeyen) din(in adı) İslâm’dır”⁶⁶

“İlâhî kitaplar”, “kutsal kitaplar”, “semâvî kitaplar”, “ilâhî dinler” ve “semâvî dinler” kavramları; son dönemlerde sıkça kullanılmaktadır. Bu kavramların ilk defe nerede ve kimin tarafından veya hangi maksatla kullanıldığı meselelerini bilmiyoruz. Fakat bildiğimiz bir tek şey vardır; o da tek gerçek ve sağlam dinin İslâm, tek kutsal ve tahrife uğramamış kitabın Kurânı Kerîm olduğudur.

Ehli Kitap Kavramı

Yukardaki adlandırmaları meşru ve sevimli göstermekte kullanılan en temel ifade, bazı ayeti kerimelerde zikredilen “ehli kitâb (kendilerine kitap gönderilmiş olanlar)”⁶⁷ tamlamasıdır. Bu ibare ile alakalı bilinmesi gereken bazı hususları şöylece sıralayabiliriz:

- Ehli kitap ifadesi, sadece Yahudi ve Hıristiyanları kapsamaktadır. Bunun haricinde herhangi bir kavim ya da grup buraya dahil edilemez.⁶⁸
- Ehli kitap yanı Yahudi ve Hıristiyanlar, kafir ve müşriktirler.⁶⁹ Bu yüzden Ehli kitap, ahirette, diğer müşrik ve kafirlerle aynı muameleyi görecektir.⁷⁰
- Fakat dünyada Müslümanlar kız vermek ve kestiklerinin Müslümanlar tarafından yenilmesi gibi bazı ruhsatlarla, kendilerine bir takım ayrıcalıklar verilmiştir. Bu durum onların, makbul kimseler olduğu anlamına gelmez.
- İşte bu yüzden Müslümanlara ehli kitap denilemez. Hatta ümmeti Muhammed kavramı haricinde dini bir tanımlama olarak ancak mümin ve Müslüman kelimeleri kullanılabilir. Zira Allah Teâlâ’nın bizim için emir buyurduğu isim budur.⁷¹
- Bu konular haricindeki tüm meselelerde, ehli kitap da diğer gayri Müslimlerle aynı haklara sahiptirler. Bunlarla ticaret ve komşuluk yapılabilir. Fakat dost ve samimi olunmaz. İslâm’a saldırmalarına izin verilmez ve saldırıları hoş da karşılanmaz.

⁶⁶ Âli İmrân, 19.

⁶⁷ Nisâ, 159.; Mâide, 68.; Tevbe, 29.; Beyyine, 6.

⁶⁸ Bkz. Tevbe, 30 ve Maide, 72-73.

⁶⁹ Bkz. Tevbe, 29 ve Beyyine, 6. Ayrıca bkz. Tevbe, 30 ve Maide, 72-73.

⁷⁰ Beyyine, 6.

⁷¹ Hacc, 78.

Suhuf (Yani Sayfalar)

Kitap halinde olmayan yazılı vahiyler verilen addır. Peygamberlere verilen bu yazılı vahiy ve kurallar şöyledir:

- Adem Aleyhisselam, 10 sayfa.
- Şit Aleyhisselam, 50 sayfa.
- İdris Aleyhisselam, 10 sayfa.
- İbrahim Aleyhisselam, 10 sayfa.

İlk insandan itibaren ibadet ve bazı kurallar varolagelmiştir. İnsanlık tarihi ile alakalı olarak bilinmesi gereken bazı kritik noktaları özetlemek gerekirse:

1. İlk insanlar vahşi değil medenidir. Zira ilk insan aynı zamanda ilk peygamberdir ve cennette büyüüp yaşamış; oradan dünyaya gönderilmiştir.
2. İlk insandan beri insanlık, belli kurallara göre yaşamıştır. Hazreti Havvâ Aleyhisselam, yaratılır yaratılmaz, Hazreti Âdem Aleyhisselam ile nikahlanarak meşru ve belli kurallara bağlı bir hayat yaşaması emredilmiştir.
3. Namaz, kurban ve zekat; Hazreti Âdem Aleyhisselam'dan beri varolan emirlerdir. Kâbe'yi de ilk defa imar eden, Âdem Aleyhisselam'dır. İbrahim Aleyhisselam ise, zamanla yıkılan ve yeri unutulmuş Kâbe'nin geriye kalan temellerini bularak yeniden inşa etmiştir.
4. Allah'a, ahirete ve meleklerle iman, Hazreti Havvâ ve Hazreti Âdem Aleyhisselam'a emredilmiştir. Hemen akabinde Hazreti Âdem'in çocuklarına peygamberlere ve kitaplara iman da emredilmiştir. Kadere iman mevzusu ise Allah'a imandan hemen sonra da şeytanın ilk huzurdan kovulması esnasında ortaya koyulmuş bir iman esasıdır.
5. Bu yüzden insanlık tarihinde aslolan **TEVHİD**'dir. Putperestlik, ateistlik ve diğer tür şirkler; sonradan ortaya çıkmıştır.
6. İlk insanlar, mağaralarda değil, Hazreti Âdem döneminde inşa edilen evlerde yaşamışlardır. Ayrıca çıplak da değillerdir. İlk insanlardan olan İdris Aleyhisselam, kumaşı bulmuştur ve bu yüzden terzilerin piri kabul edilmektedir. Fakat kumaş bulunmadan önce de çeşitli bitkilerden elbise yapılmıştır.
7. Yine ilk binayı yapan Hz. Âdem Aleyhisselam'dır. Ateşin bulunması, tarım ve hayvancılık da yine insanlık tarihi kadar eskidir. Yazı da ilk insandan itibaren

kullanılmıştır. İlk marangozluk yapan ise Âdem Aleyhisselam'ın torunu olan Nuh Aleyhisselam'dır. Şu halde sadece dinin değil medeniyetin kurucuları da peygamberlerdir.

8. Bunun haricinde ilk yazılı vahiylerin içerikleri hakkında daha fazla bilgiye sahip değiliz.

Tevrât ve Zebur

Tevrât, Musa Aleyhisselam'a; Zebur ise Davud Aleyhisselam'a verilmiş kutsal kitaplardır. Tevrât, "yasa ve kural"; Zebur ise "yazılı metin" anlamına gelmektedir. Tevrât, taş levhalara yazılı olarak Musa Aleyhisselam'a Sina Çölündeki Tûr Dağında verilmiştir.⁷² Fakat göçler ve savaşlar esnasında kaybolmuştur.

- Sözlü olarak nakledilen Tevrât, zamanla diğer tarihi bilgiler ve menkıbelerle karışmıştır.
- Ayrıca zamanla hahamların ve diğer Yahudilerin yorumları da Tevrât'a dahil edilmiştir.
- Böylece Tevrât, Musa Aleyhisselam'a vahyedildiği gibi muhafaza edilememiştir.
- Ancak Musa Aleyhisselam'dan 600 sene sonra Yahudi din bilginleri tarafından yeniden yazılarak bugün elimizdeki Tevrât oluşturulmuştur.

Davud Aleyhisselam'a verilen yazılı vahiy olan Zebur da Süleyman Aleyhisselam'ın vefatından sonra unutulmuş ve terkedilmiş⁷³; zamanla savaşlarla kaybolmuştur.

- Daha sonra geriye kalan kısımlar, Tevrât'ın bir bölümü olarak yazılmıştır.
- Fakat bu bölümler de saf ilahi vahiyler olarak değildir. Tarihi bilgi ve yorumlarla karışmış, bazı kısımlar ise çıkarılmıştır.

İncil

Hz. İsa Aleyhisselam'a vahyedildiğine iman ettiğimiz kitaptır. Fakat İsa Aleyhisselam, üç yıldan daha kısa süre peygamberlik yapmış ve kendisine çok az kişi inanmıştır. Bu inananların çoğu ise okuma-yazma bilmeyen kimselerdir.

⁷² A'râf, 150, 154.

⁷³ Bakara, 101, 102.

- Şu halde İncil, Allah katında yani levh-i mahfuz'da yazılıdır. Fakat insanlığa tam olarak tebliğ edildiğini söyleyemeyiz.
- Bugün elimizdeki İncil, İsa Aleyhisselam'a inananların yani Havarilerin anlattığı menkıbeler ve yorumlardan oluş/turul/muştur. Yani İncil; İsa Aleyhisselam'ın bizzat kendisinin söylediği sözler değildir.
- Daha sonra bu menkıbelere havarilerin ve diğer Hıristiyan büyüklerinin mektupları da eklenmiştir. Bu durumda bugün elimizde bulunan İncil, bir tarih kitabı diyebiliriz. O da içindekilere tam olarak güvenemediğimiz bir tarih kitabı.
- İncil'de hep tarihi bilgiler olduğu için; akait ve hukuk kısmının tamamlanması için Tevrât da İncil'in bir bölümü olarak kabul edilmiştir.

Önceki Kitaplar Niye Tahrif Edilmiştir

Kuranı Kerîm'den önceki üç kitabın, neden bugün elimizde, Allah'ın vahyettiği şekliyle bulunmadığına dair birkaç temel gerekçe gösterebiliriz:

1. İncil, zaten hiç yazılamamıştır. Tevrât ve Zebûr'un ise ilk halleri kaybolmuş; ancak yüzyıllar sonra bu peygamberleri hiç görmeyenler tarafından yazılmıştır.
2. Peygamberleri görmeyenler tarafından sözlü geleneğe dayanarak yazıldıkları için, zamanla bazı hükümler unutulmuş ya da ağızdan ağıza aktarılırken bilerek ya da bilmeyerek yanlış aktarılmıştır. Bu da birçok vahiy bilgisinin kaybolmasına sebep olmuştur.
3. Sözlü gelenekle aktarıldığı için bazı tarihi bilgiler ve yorumlarla gerçek vahiyler karışmıştır. Bu durumda Allah'ın emrettikleri ile insanların anladıkları ve yorumladıkları, birbirine karışmıştır. Bu durum da bu üç kitabın güvenilirliğini ortadan kaldırmaktadır.
4. İşte bu kitapların yanlışlarını düzeltmek ve bazı yeni hükümler ilave etmek için, Allah Teâlâ, Kuranı Kerîm'i göndermiş ve eski kitapların hepsini iptal etmiştir.

Önceki Kitapların Hükümü Nedir?

Peki bir Müslüman olarak, bugün dünyada bulunan İncil ve Tevrât'a karşı nasıl davranmamız gerekiyor:

1. Biz, peygamberlerin hepsine ve yazılı vahiylerin tümüne iman ediyoruz.

2. Fakat bunların kaybolduğu ve değiştiğine de iman ediyoruz.
3. O yüzden bugünkü Tevrât ve İncil ile ya da Kuranı Kerîm haricindeki herhangi bir vahiy metni olduğu iddia edilen kitapla amel edemeyiz.
4. Tevrât ve İncil, bizim için ancak tarihi birer bilgi kaynağı olabilir. Asla dini bir kaynak ve metin olamaz. Buradan kaynak olarak kullanacağımız bilgileri de ancak Kuranı Kerîm ve hadisler ile teyit ederek kullanabiliriz.
5. Son olarak özellikle şunu bilmemiz gerekiyor: Tevrât ve İncil’de doğru bilgi olsa bile Kuranı Kerîm ve hadisler de desteklemiyorsa, bu bilgiye güvenemeyiz. Ayrıca oradaki tüm bilgilerin, Kuranı Kerîm tarafından iptal edildiğini de bilmemiz gerekiyor. İslam dini, eski kuralların hepsi iptal etmiş; yerine yeni kurallar koymuştur. Güzel olan kurallar da örneğin evlilik ve ibadet gibi şeyler de daha da güzelleştirilerek İslam ile birlikte devam ettirilmiştir.
6. Yani bu kitapların ve sayfaların içeriğini bilmemiz gerekmiyor. Zaten onlarda bulunan güzel ve doğru her türlü bilgi, Kuranı Kerîm’de bulunmaktadır. Kuranı Kerîm’de olmayan bilgiler ise ya yanlıştır ya da iptal edilmiştir.

Kurâni Kerîm’in Diğer Kitaplara Üstünlükleri Nelerdir?

Kurâni Kerîm, diğer üç kitaptan yani Tevrât, Zebur ve İncil’den, şu açılardan daha üstündür:

1. Kuranı Kerîm, Peygamber Efendimiz’e vahyedildiği andan itibaren yazılmıştır. Diğer kitaplar ise peygamberlerden çok sonra yazılmıştır. Hz. Ebubekir, Kuranı Kerîm’i yeniden yazmamıştır. Taşlara ve derilere yazılı olan bütün vahiyleri bir araya getirmek suretiyle bir kitap olarak yazdırmıştır. Hz. Osman ise, Hz. Ebubekir döneminde tek nüsha olarak yazılan Kuranı Kerîm’i kitaplaştırıp çoğaltarak büyük şehirlere göndermiştir.
2. Kuranı Kerîm, ta Peygamber Efendimiz zamanında beri insanlar tarafından ezberlenmiştir. Böylece hem sözlü hem de yazılı olarak korunmuş ve nesilden nesile kontrol edilerek aktarılmıştır. Oysa diğer üç kitap yani Tevrât, Zebur ve İncil, insanlar tarafından ezberlenmemiştir. Diğer dinlerde ezberlenen kısımlar ise eksik ya da yanlış olmuştur.
3. Ayrıca her Ramazan’da mukabele edilmiş yani karşılıklı okunmuştur. Böylece yanlış yazılan Kuranı Kerîm’ler düzeltilmiştir. Yanlış ezberleyen veya yanlış okuyanlar da bu mukabelelere katılarak hatalarını düzeltilmişlerdir.

4. Kuranı Kerîm, diğ er bütün kitapların doğru olan ve iptal edilmeyen bilgilerini içermektedir. Bu yüzden diğ er kitapları okumaya da gerek yoktur doğrularını araştırıp bulmaya da.
5. Kuranı Kerîm, sadece sözleri Allah Teâlâ'ya ait olan ayetlerden oluşmuştur. Efendimize diğ er gelen vahiyler yani hadisler, tarihi bilgiler ve yorumlar da Kuranı Kerîm ile karış/tırıl/mamıştır. Bu da Kuranı Kerîm'in Allah'tan indirildiği gibi günümüze gelmesine vesile olmuştur. Bu yüzden Kuranı Kerîm'deki tek bir harften bile şüphe etmeyiz. Kuranı Kerîm'deki her harf ve her emir, Yüce Rabbimize ve Mevl mıza aittir. Oysa diğ er    kitap yani Tevrât, Zebur ve İncil, tarihi bilgilerle ve insanların yorumlarıyla karıştırılmıştır.
6. Kuranı Kerîm'de hayatın tüm alanları için emirler vardır. Hem dünya hem de ahiret işleri için kurallar koyulmuştur. Bu açıdan da Kuranı Kerîm, diğ er    kitaptan yani Tevrât, Zebur ve İncil'den üstündür ve farklıdır.

Şükür! Sadece Elimizdeki Güzel Şeylere Değil Başımıza Gelmeyen Kötü Şeylere de Şükür!

İnsanız. Gördüğümüzde ve aklımıza en yakın olan şeylere göre hüküm veririz.

Ve anı biliriz. Geçmiş çabuk unutturuz. Geleceği ise hiç bilmeyiz.

Bu yüzden bazen olayların görünen kısmına göre davranır, uzak sonuçları veya olayların arkasındaki hakikatleri göremeyiz.

İşte isyan ve şükür de yine bu tür davranışlarımızdandır.

1. **İnsanlar genelde güzel bir şeyle karşılaştıkları zaman şükrederler.** Fakat bu güzelliklerin imtihan ve Allah'tan olduğunu bilemez isek; bu nimetler bizi şımartabilir. Yine böyle bir durumda o güzellikleri kaybedince ya da hiç elde edemeyince üzülmürüz ve isyan ederiz.
2. **Allah Teâlâ, adildir. Bu yüzden herkesi her şeyle imtihan eder.** Fakat bazen herkesin imtihanı aynı olmaz; herkes başka başka şeylerle imtihan edilebilir. Bu yüzden bazen, sadece kendimizin imtihan edildiğini veya diğer insanların imtihanlarının hafif olduğunu zannederiz.
3. **Hayat devam ettiği sürece bir imtihan illa olacaktır.** Bu yüzden bir imtihanın bitmesi, diğer imtihanların başlaması demektir. İmtihan, mümin için rahmettir. Zira imtihan sayesinde müminin derecesi artar.
4. **İmtihan sayesinde dünyanın geçici olduğunu unutmayız.**
5. **İşte bütün buraya kadar yazdıklarımızdan dolayı, en çok, başımıza gelmeyen belalar için Mevlâ'ya şükretmeliyiz.** Etrafımızda onca bela, musibet, açlık, savaş, ihanet, kavga, ihtiras, karmaşa ve kriz varken; iyi durumda olduğumuz için şükretmeliyiz. Bu yüzden ecdad **"beterin beteri vardır"** diyerek; bu halimizden daha kötü günlerimizin de olabileceğini hatırd tutarak şükretmemiz gerektiğini ifade etmişlerdir. Peygamber Efendimiz de buyurdular: **"El-hamdülillahi alâ külli hâl sivel küfri ved-dalâl"**⁷⁴. Mealen **"Küfür ve dalâletten başka her türlü hal için Allah'a hamd olsun."**

6. İnsanlar, çoğu zaman ellerindeki kıymetini bilmezler. Zira elimizdekiler, elde edilmiştir ve elde edildikleri için de değersizleşmişlerdir. **Aşk, aşığın maşuğa**

⁷⁴ Tirmizî, Deavât, 45; İbni Mâce, Mukaddime, 23.

kavuşma arzudur bu yüzden. Ve yine bu yüzden, aşık maşuğa kavuşunca aşk sona erer.

7. **İşte bu nedenle; sosyal ve siyasi konumumuz, ekonomik durumumuzu, daha kötü olanlarla kıyaslayarak halimize şükretmeliyiz.** Elhamdülillah Müslüman bir ailede doğup şuurlu bir ortamda büyüdük. Daha kötü, şuursuz, ahlaksız ve inançsız bir ortamda doğabilirdik. Bu nedenle etrafımızdaki dostların ve diğer insanların da güzel taraflarını görüp şükretmek icap eder.

8. Allah, her mahlukun rızıkına kefildir.⁷⁵ Peki nedir bu rızık? Lüks ve rahat mıdır? Yoksa dünya hayatını idame ettirecek ve kulluk/halifelik vazifesini yerine getirecek kadar mıdır? Allah Teâlâ, insanın, zaruri olan rızıkına kefildir. **Bu ise hadisi şeriflerde; günlük yiyecek, haramı örtecek kadar giyecek, mal can ve namusundan emin olabilecek kadar bir sığınak/barınaktır.** Buna bir de sağlığı ekleyebiliriz. Bütün bunlar; hayatı ve vazifemizi devam ettirmek için gerekli olanlardır. Bunları bulduktan sonra şükretmek, fazlasını Allah'ın emrettiği şekliyle harcamak gerekiyor. Aksi halde ihtiyaçların ve lüksün bir sonu yoktur. Bu yüzden Efendimiz SAV; **“En büyük zenginlik, kanaat ve gönül zenginliğidir”** buyurmuşlardır.⁷⁶ En büyük fakirlik ise şükürsüzlük, kıskançlık ve tamahtır.⁷⁷

9. **Dünyadaki tüm zorluklar geçicidir.** Oysa kabirden çıkış yoktur. Ahirette ise bir bitiş yoktur. En darda olduğumuz anlarda hatırlamamız gereken şeylerden birisi de budur.

10. Cenâbı Mevlâ; her şeyi görmekte ve bilmektedir. O, kulunu asla yalnız bırakmaz. Kulunu gözetir. Mevlâ, her şeyden büyük ve güçlüdür. **Bu yüzden ümitsiz olmaya ya da isyan etmeye veya basit şeylerden korkmaya gerek yoktur.**

11. Peygamberler; aç kalmışlar, ölümle tehdit edilmişler, aileleri tarafından terkedilmişler, sürgün edilmişler, aşağılanmışlar hatta şehit edilmişlerdir. Şükre en güzel örnek; Huneyn sonrası *“adil ol ey Muhammed”* diye kendi ashâbı tarafından, ganimet dağıtırken Mekkelileri yani kendi akrabalarını kayırmakla itham edilen Efendimiz SAV'in; **“Allah Musa ve Nuh'a rahmet etsin. Onlar benden daha çok eziyet çektiler de yine de bir gün olsun şikayet etmediler”** sözüdür.

12. **Modern insanın, bu konudaki en büyük kusuru, sıkıntılarının gerçek değil sanal olmasıdır.** Açlık, savaş, korku ve diğer zorlukları görmeyen insanlar; basit

⁷⁵ Hûd, 6.

⁷⁶ Buhârî, Rikâk, 15.; Müslim, Zekât, 120.

⁷⁷ Bkz. Müslim, II/32.

maddi sıkıntılardan, bir takım psikolojik ve duygusal problemlerden, yalnızlık gibi bir takım sanal ya da ikinci/üçüncü derecede sorunlardan dolayı buhranlar yaşamaktadır.

13. **Sanal ve ikinci derece sorunlardan kurtulmanın yolları;**

- İnancı güçlendirmek ve doğru inancı öğrenmek/bilmek,
- Bu inanç doğrultusunda dava ve dert sahibi olmak,
- Zorluklara ve güzel şeylere alışmak için irade sahibi olup gayret göstermektir.

14. Zira;

- Bilgisiz insan çabuk yanılır ve bunalır.
- İnancı sağlam olmayan kişi olaylardan çabuk etkilenecek kolayca sevinir ya da kolayca üzülür.
- Derdi ve uğraşı olmayan kişiler boş ve basit şeyleri dert eder.
- Cesaret ve azim, sabır ve çalışmakla olur. Korkuyu yenmek için onunla yüzleşmek gerekir.
- Güzel şeylere alışkın olmayan sonradan görmeler; çabuk şımarır ve bu güzel şeylerin gerçek amaç olduğunu zanneder.

15. Son olarak üzerinde düşünmemiz gereken husus şudur: Mevla, nimet verirken güzel. Nimeti kullanırken de... Peki nimeti veren, geri aldığına niye kötü olur! İşte buna nankörlük diyoruz. **“İnsan ne de nankördür.”**⁷⁸

Muhterem **Ahmet Ziya Balcı** Ağabeyimizin de dediği gibi: **“Adama bakıyorsun. Bir dakika önce mutlu, bir dakika sonra mutsuz. Niye? Çünkü hakikati bilmiyor...!”**

⁷⁸ İbrahim, 34.

Tahrife Dair: Hiçbir Kavim, Açıkta Tahrif Yaptığını İfade veya Kabul Etmiş Değildir

Yahudiliğin tahrif edildiğine iman ediyoruz. Tevrat'ın ve Zebur'un, indirildiği gibi korunmadığını biliyoruz. Aynı şekilde Hıristiyanlığın da tahrif edildiğini kabul etmekteyiz. Mevcut İncil'i de gerçek İncil olarak kabul etmiyoruz.

Peki bu kitaplar ve bu inançlar, nasıl ve niye tahrif edilmiştir? Dahası bu inançlara mensup olanlar, bu tahrifi kabul etmekte midirler?

8. Hiçbir inanca mensup olan kimse, inancının tahrif edildiğini ya da yanlış olduğunu, ekseriyetle kabul etmeyecektir. Buna tüm diğer görüş ve ideolojiler de dahildir. **Oysa “tahkik”, biz dahil, tüm insanların görevidir.** Ve mahşerde hepimiz, inancımızdan ne kadar emin olduğumuzdan hesaba çekileceğiz. Bir başka ifade ile hiçbirimiz, şuna inanıyorum veya şunu şunu yaptım demekle, huzuru İlahîden ayrılamayız.

9. Tarih boyunca tahrif yapanlar da, bu yaptıklarının tahrif olduğunu asla kabul etmemişlerdir. Genelde bu kimseler, yaptıklarının yenilik veya kendilerine tabi olanların menfaati gereği olduğunu savunmuşlardır. ***Bu yüzden biz de, yaptığımız yeniliklerin, gerçekten ihtiyaç olup olmadığını veya nefsimiz için mi yoksa gerçekten bir delile mi dayandığını tahkik etmeliyiz.***

10. Peki tahrif nasıl yapılır? Buna birkaç örnek vermek gerekebilir.

- Tahrifin ilk şekli, asıl kaynakların olmaması ya da kaybolmasına dayanır. Bu durumda sonrakiler, hatırladıklarını ya da rivayet olarak geriye kalanları, kaynak olarak kabul ederler. Eksik kalan kısımları da bir şekilde tamamlarlar.
- Bir diğer tahrif çeşidi, asıl kaynakların tümünü veya bir kısmını kabul etmemektir. Hadisi şeriflerden bir kısmı ya da tamamını kaynak olarak kabul etmeyenler, buna örnek olarak verilebilir.
- Bir diğer tahrif çeşidi ise mevcut kaynakların, bilerek ya da başka nedenlerle, farklı yorumlanmasıdır.

11. Peki bir inanç ya da ideoloji niye tahrif edilir? Bunun için de örnek olarak birkaç hususa işaret etmek istiyoruz.

- Tahrifin ilk gerekçesi, asıl kaynakların, güncel ihtiyaçlara cevap vermediği düşüncesidir. Bu durum, birçok inanç ve ideoloji için geçerli olsa da İslam dini için geçerli değildir. Zira İslam dini, kıyamete kadar meridir ve buna vesile olan en

temel iki şey; kaynakların muhafaza edilmesi ve temel ilkelerin gayet basit ve genel olmasıdır.

- Bir diğer tahrif gerekçesi, mağlubiyet hissidir. Mağlubiyet; siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ya da psikolojik olabilir. Bu durumda mağlup olanlar, mağlubiyet gerekçesi olarak genelde inanç ve görüşlerini kabul ederler. Sonunda da ya galipleri ya da başka görüş ve inançları taklit ederler.
- Kişisel planlar ve ihtiraslar, dünyaya hakim olma arzusu ve cehalet; tahrif için sayılabilecek diğer belli başlı gerekçelerdir.

12. Peki tahrifi kim yapar? Tahrifi genelde bir inanç ve ideolojinin öncüleri yani idari veya ilmi öncüler yaparlar. Tabiler ise genelde taklit ederler. Fakat bu öncüler, her zaman kendi şahsi ihtirasları için bunu yapmazlar. Bazen tabiler, öncüleri tahrife zorlarlar. Oysa öncülere düşen, tabileri yok saymadan, bu inanç ve görüşleri muhafaza etmek ve tabileri eğitip terbiye etmektir. Yani özetle tahrif, genelde, iç nedenlerle olur. Ama bazen dış baskı ya da müdahalelerle de olabilir.

13. Konuyu, İslam dünyasında anlamları değiştirilen bazı kavramları örnek vererek tamamlamak istiyoruz.

- Tesettür: Tesettür kavramı, iki şekilde anlamını kaybetmiştir. Birincisi, tesettürün modalaşması (ki kastımızı güzel görünmeye karşı olmak değil, tesettürün tarz ve gösteriş haline gelmesidir); ikincisi ise tesettürün başörtüsüne indirgenmesidir. Tesettürün sadece kadınlar için geçerli olmadığını da ifade etmek gerekiyor.
- Sakal da başörtüsü ile aynı akıbeti paylaşan bir kavramdır.
- Zaruret: Klasik dönemde, azâmet yani asıl kaidenin karşılığı olarak ruhsat kavramı kullanılmaktadır. Zaruret ise, ruhsatlara gerekçe olan şeydir. Oysa zaruret, günümüzde “mecburiyet” veya “mecbur hissetmek” zannedilmektedir. Bu durumda da en ufak bir zorlukta, farzlar terkedilebilmekte ve haramlar meşru gösterilebilmektedir.
- Şariat: İslam dininin genelde amel-hukuk kısmını ifade eden kavram, günümüzde şeri cezaların uygulanmasına indirgenmiştir. Oysa şariat, tüm tedbir ve kuralları, eğitim, uygulama ve karşılık boyutlarıyla birlikte içeren daha genel bir kavramdır.
- Din: İnanç ve ahlaka indirgenmiş olan ama aslında hayatın tüm alanlarını kapsayan bir kavramdır.

Tevbe, Günah İşlemek İçin Bahane Değildir

1. **İnsan hata eden bir varlıktır.** Bir hadisi şerifte “Eğer siz hiç günah işlemeseydiniz; Allah Teâlâ, sizi helak eder ve yerinize günah işleyip tevbe edecekleri için Allah’ın mağfîret edeceği kimseler yarattı”⁷⁹ buyurulmuştur. Bu yüzden hata etmek, insanın şerefine bir zarar getirmeyeceği gibi aksine hatasından tevbe etmek, insanın şerefine şeref katmaktadır. İyilik yapmak gibi hatadan pişman olup tevbe etmek de kulun derecesinin ve sevaplarının artmasına vesiledir.⁸⁰
2. **Bu yüzden hata etmek korkusuyla tembel ve korkak davranmak doğru değildir.** Örneğin doğru çivi çakmayı öğrenebilmek için hata etmek şarttır. Zira insan için bir şeyi yaparak öğrenmekten daha güzel bir yol yoktur. Yine insan vücudunun başışıklık kazanması için mikroplarla temas etmesi şarttır. Bunun en güzel örneği, hastalıklara karşı korunma yöntemi olan aşılardır. Bu yüzden en makbul doğru, bedeli ödenerek kazanılmış doğrulardır. Test edilmemiş ve bedeli ödenmemiş bir iyiliğin, kalıcı mı yoksa geçici mi olduğunu bilemeyiz.
3. **Tevbe geçmişisi siler.** Allah’ın sıfatlarından birisi de “Tevvâb” yani “tevbeleri kabul eden”dir.⁸¹ **Bu yüzden Allah’ın affettiği günahları bizim dile getirmemiz, hatırlamamız ve anlatmamız doğru değildir.** “Geçmişte şöyle şöyle günahlar işledim” gibi adeta reklamını yaparak hataları anlatmak yanlış olduğu gibi “geçmişte çok günahımız oldu halimiz ne olacak” diye kendini harap etmek de yanlıştır. Geçmişe üzülmeyle veya kendine kızmakla vakit geçirmek, gaflettir. Gaflet ise mümine helal değildir.
4. **Herkes kendi yaptığı, sebep veya imkanı olduğu halde engel olmadığı günahlardan mesuldür.** Bu yüzden kimse, kendi sebep olmamak şartıyla evladının ya da anne babasının günahından mesul değildir.⁸² Şayet insanları aile, eş dost ve akrabalarının günahları ile ayıplayacak olursak; Nuh AS’ın karısı ve oğlu ile Lut AS’ın karısının kafir olarak öldüklerini hatırlatmak gerekiyor. Böyle bir zihniyette olan kişiler, şayet bu peygamberler zamanında yaşasalardı; “Sen önce karına ya da evladına çeki düzen ver” diyerek iman etmekten imtina mı edeceklerdir?

⁷⁹ Tirmizî, Deavât, 105.

⁸⁰ Meryem, 60.

⁸¹ Tâhâ, 82. Ayrıca bkz. Mâide, 39.

⁸² Bakara, 134.

5. **Tevbe etmenin ilk şartı bilmeden işlenen günahlardan dolayı en kısa zamanda tevbe etmektir. “Allah, bilmeden günah işleyip de en kısa zamanda tevbe edenlerin tevbesini kabul etmeyi vadedmiştir.”**⁸³ Bu yüzden *“nasıl olsa Allah affeder”* diye işlenen günahların tevbesi makbul olmadığı gibi geciktirilmiş tevbelerin de kabul olmayacağını Allah bilir. Fakat her halükarda kula düşen tevbe etmektir. Tevbeyi geciktirmek helal olmadığı gibi hiç tevbe etmemek de haram kılınmıştır. Hadisi şeriflerde Allah Teâlâ'nın kulunun tevbe etmesine sevindiği, tevbe etmeyen kulunu ise kıskandığı ifade buyurulmuştur.⁸⁴

6. **Tevbe etmenin ikinci şartı, yapılan kötülükleri terk etmektir.** Bu da kulun azmi ile olur. Kul, günahı terk etme hususunda en ufak bir ihmal gösterir de “ben bu günahı bırakamıyorum” derse bu mazeret geçerli değildir. **“Bizim kalbimiz mühürlü”** diyerek hatalarına bahane aramaya çalışanlar, Allah tarafından lanetlenmiştir.⁸⁵ Hadisi şeriflerde günahlara ısrarla devam eden kişinin tevbesinin kabul olmayacağı ve kalplerinin mühürleneceği ifade buyurulmuştur.⁸⁶

7. **Tevbe etmekle ilgili üçüncü şart, işlediği günahtan dolayı pişman olup Allah’a samimi olarak sığınmak ve bir daha bu günahı işlemek için söz vermektir. “Ey iman edenler, Allah’a samimi olarak tevbe edin”**⁸⁷ ayeti kerimesi bu anlamı ifade etmektedir. Zira kişinin yaptığı şeyin günah/haram olduğunu kabul etmesi ve günah işlemekten rahatsızlık duyması; iman ile alakalı bir meseledir.

8. **Tevbe etmenin bir diğer şartı; salih amel işlemek yani hayırlı işler yapmaktır.** Kişi üzerinde kul hakkı ya da namaz gibi borçları ödemeli, sadaka vermeli; daha başka iyilikler yapmalıdır. Efendimiz SAV; **“Bir günah işlediğinizde hemen bir iyilik yapın ki o günah silinsin”**⁸⁸ buyurmuşlardır. Bu konuya en güzel misal; Müslüman olarak Efendimiz SAV’in huzuruna gelip tevbe ve biat eden Halit bin Velid RA’a Peygamber Efendimiz’in; **“Şimdi git, bana karşı nasıl savaştıysan, benim ve Allah’ın düşmanlarına karşı da öyle savaş”** diye emir buyurmalarıdır.

9. Hadisi şeriflerde şu kimselerin dualarının ve dolayısıyla tevbelerinin kabul edilmeyeceği ifade buyurulmuştur:

- Çalışmadan dua eden.
- Emri bi'l-ma'ruf ve nehyi ani'l-münker görevini ifa etmeyen.

⁸³ Nisa, 17.

⁸⁴ Müslim, Tevbe, 8.

⁸⁵ Bakara, 88.

⁸⁶ Tirmizî, Zühd, 29.

⁸⁷ Tahrim, 8.

⁸⁸ Tirmizî, Birr, 55.

- Yediği, içtiği ve giydiğine haram karışan kimse.⁸⁹
- Allah'tan korkmayan, gafil olan ve itikadı sağlam olmayan kimse.⁹⁰
- Duada samimi ve ısrarcı olmayan kimse.⁹¹
- Duasının kabul olması için acele eden kimse.
- Akraba ile ilişkilerini kesen, anne babaya kötü muamele eden kimse.
- Yalancı ve hain kimsenin duası da tevbesi de kabul edilmez.⁹²

⁸⁹ Müslim, Zekat, 65.

⁹⁰ Tirmizi, Deavât, 69.

⁹¹ Ebû Dâvud, Vitr, 25.

⁹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Tirmizî, Sünen; Dualar (Deavât) bölümü.

Tevhid, Özgürlük; Şirk İse Köleliktir

Burada köle olarak belli bir grubu, milleti ya da insan grubunu hedef almıyoruz. Sadece bir zihniyeti eleştiriyoruz.

Bugün de farklı şekillerde mevcut olan kölelik düzeni şöyle işler: Efendiler, kölelerin geçimini sağlarlar ve onları rahata alıştıırırlar. Köleler de bu rahatın kaçmasını istemedikleri için efendilerinin sözünden dışarı çıkmazlar. Kölelerin plan yapmaya da ihtiyacı yoktur. Zira her şeyi zaten efendileri düşünmektedir.

Kölelerin her ihtiyacını da karşılamak gerekir. Aksi halde isyan ederler.

Fakat diğer taraftan da kölelere fazla lüks bir hayat vermemek gerekir. Zira bu durumda köleler kontrolden çıkabilir veya kendi başlarına iş yapmaya kalkışabilirler.

Buna en somut örnek, Hazreti Musa Aleyhisselâm'ın mücadelesi verilebilir. Hz. Musa, İsrailoğullarını, Filistin'e yerleşsinler ve burada adil ve hak nizamı tesis etsinler; daha sonra da bu sistemi tüm dünyaya hakim kılınlar diye Firavun'un zulmünden kurtarmıştır. Yoksa sefa sürsünler diye değil. Ama onlar, alışkanlıkları gereği bu sorumluluğun altına girmedikleri için lanetlendiler. Yerlerine gelen yeni nesil ise tevhid inancı üzere; lider, asker, ticaret ehli ve meslek sahibi olarak yetiştiler.

Özetle Hazreti Musa ve diğer tüm peygamberler, yeni nesilleri bu ruhtan yani şirk dediğimiz inançtan kurtararak tevhid inancı ile yetiştirmeye çalışmışlardır. Peki tevhid ne demektir?

1. Öncelikli olarak tevhid, İslam'ın inanç esaslarına iman etmektir.
2. Tevhid, yaratıcı ve yönetici koyucu olarak sadece Allah'ı kabul etmektir.
3. Tevhid, müslümanın yeryüzünde Allah'ın halifesi olmasını kabul etmesi yani yeryüzünün mirasçısı olarak kendisini görmesidir.
4. Tevhid, sadece Allah'tan korkmak ve sadece Allah'a hesap verme şuuruyla hareket etmektir.
5. Tevhid, halife ve kul olma şuuruyla cesur, gayretli ve izzet sahibi olmaktır.
6. Özetle Tevhid, özgür olmaktır. Zira tevhid inancına sahip bir insan sadece Allah'a itaat eder ve O'ndan korkar. Para, güç, şöhret veya başka hiçbir şeye iltifat etmez. Oysa tevhidin zıddı şirkdir. Şirk ise güç, para, şöhret ya da menfaate kul ve köle olmaktır.

Şu halde şirk ile kölelik, sömürü ve zulüm arasında bir ilişki vardır. İşte tam bu noktada Nemrut ve Firavun'un ilahlık iddialarını, zulüm ve sömürü açısından değerlendirmek gerekiyor. Zira:

- Hiç kimse, Allah'a zarar veremez veya zulmedemez.
- Allah, ceza vermekte acele etmez yani kulu kendi haline bırakır ve cezayı ahirete erteler. Mesela Nuh AS'm kavmi, 900 sene, günah üzere yaşayıp gitmiştir.

Peki o halde Nemrut ve Firavun niye ilahi tehdide ve dünyevi cezaya maruz kalmıştır? Aslında bunun sebebi, zulmetmeleridir. Ayet kerimede:

“Firavun, yeryüzünde büyüklük tasladı”⁹³ buyurulmaktadır.

Yani büyüklük ve ilahlık iddiasından kasıt; sadece Mevla'ya karşı işlenmiş bir suç değildir. Aslında ilahlık iddiası, bir insanlık suçu ve zulümdür. Zira bunun sonucu, insanları sömürmektir. Şu halde ilahlık iddiası aslında insanlara karşıdır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi; Firavun ya da Nemrut'un ilahlık iddia etmesinin, Allah indinde zerre değeri ya da zararı olamaz. Fakat bunun sonucu, yeryüzündeki nizamı bozduğu ve insanlara zarar verdiği için, Mevla, Firavun ve Nemrud'a savaş ilan etmiştir. Yoksa cezalarını pekala mahşere erteleyebilirdi.

Sonuç olarak ilahlık iddiasının veya Allah'tan başka ilah aramanın birçok zararı vardır:

- Mahvolmuş bir dünya hayatı. Zira inancı zayıf kimse hem huzursuz yaşar hem de maddi ve manevi bela görür.
- Başkalarına zulüm.
- Bunun sonucunda ise mahvolmuş bir dünya hayatı.

Oysa inançlı kimse:

- Huzurlu olur zira geçmişe üzülmez ve gelecek kaygısı ile de kendini harap etmez.
- Başkalarına zulmetmez. Etse de hatalarını telafi eder.
- Böylece hem dünya hem de ahiret saadetini elde eder.

⁹³ Kasas, 4.

Toplumsal Algı, Hakikatin Ölçüsü Değildir

“Bahane üretmek” ile ilgili yazımızda; insan aklının iyi-kötü, güzel-çirkin, hak-batıl, adalet-zulüm ve faydalı-zararlı ayrımlarını yapabileceğinden; fakat şahsi eğilimler, eğitim, aile ve çevre gibi bazı etkenlerin aklın çalışmasını etkileyeceğinden bahsetmiştik. Bu yazımızda söz konusu olumsuz etkilerden birisi olan ve son zamanlarda oluşturulan/oluşturulmaya çalışılan, gerçeklerin görülmesine engel olan ve “rüzgar”, “mahalle baskısı”, “toplum psikolojisi”, “sosyal veya toplumsal algı” veya “sansasyon” gibi değişik adlarla anılan “kaynağı belirsiz olan ama etkisi geniş çaplı olan” veya “akıllı insanların kendilerinden daha düşük seviyedeki insanlar tarafından ortaya atılan görüş ve tartışmalara kapılıp gitmesi” olarak tarif edebileceğimiz mesele hakkında birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz.

1. **Nuh (AS)**; kendi döneminin insanlarınca ailesine, eşine ve oğluna söz geçiremeyen biri olarak gösterilmek yani itibarsızlaştırılmak istenmiştir. Oysa o, davasını ailesinden üstün tutmuş ve ailesine rağmen hak bildikleri uğruna mücadele etmiştir.
2. **Şuayb (AS)**; **toplumda huzursuzluk çıkarmak ve ekonomik sistemi bozmakla itham edilmiştir.** Oysa Hz. Şuayb’ın amacı insanları, ticarete dürüst olmaya davet etmektir.
3. **Lut (AS)**, **toplumun değerlerini benimsememekle itham edilmiştir.** Oysa onun amacı, toplumu madden ve manen felakete sürükleyen ahlaksızlıklarla mücadele etmektir.
4. **Musa (AS)**; Firavun’un zulmünde kurtarıp Sina’ya kaçırdığı İsrailoğulları tarafından, yurtlarını kaybetmelerinin ve devletle aralarının bozulmasının faili olarak görülmüştür. Oysa Hz. Musa’nın amacı, insanlara inançlarını insanca yaşayabilecekleri bir hayat sunmaktır.
5. **Şuayb ve Yakup (AS)** da itibarsızlaştırılmak istenmiş ve cehaletle ya da bunamakla itham edilmişlerdir. Bunun sebebi ise bu peygamberlerin, insanların ufuklarının erişemeyeceği hakikatleri dile getirmeleridir.
6. **Yunus (AS)** de dönemindeki insanlardan bir teki tarafından bile anlaşılmamış ve bu yüzden kavmine küsmüş bir peygamberdir.
7. **Hz. Zekeriya (AS)**; kendi kavmi tarafından, Hz. Meryem (AS) ile zina ettiği iftirasıyla şehit edilmiştir.

8. **Hız. İsa (AS)**; Yahudiler tarafından, kudretli Roma imparatorluğuna karşı masum halkı kışkırtmak ve onların zulüm görmesine sebep olmakla itham edilmiştir.

9. **Efendimiz Muhammed (SAV)**; mahalledeki üç beş genci etrafında toplayarak huzursuzluk çıkarmaya ve kendini ispat etmeye çalışan, makam ve mevki elde etmeyi amaçlayan biri olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

Yani anlaşılmanın ya da yanlış anlaşılmanın veyahut da itham edilmenin tarihi, insanlık tarihiyle yaşıttır. İblis'e göre de şeytan olmasının tek sebebi Hz. Adem (AS)'dır. Yine Kabil'e göre kendisi aslında Habil'i öldürmeyi istememiş fakat Habil öldürülmeyi hak etmiştir.

Özetle;

- Hakikatin ölçüsü, çevremizdeki insanlar ya da hocalarımız veya metbularımız değil hakikatin kendisi ve hakikatin sahibidir. Hakikatin ölçüsünü başka yerlerde arayanların varacak oldukları bir menzili ve hakikatleri olmadığı gibi şahsiyetleri de yoktur.
- Mühim olan, insanları değil kalbimizi ve o kalbin sahibini razı etmektir. **Herkesi memnun etmek isteyen, kimseyi memnun edemediği gibi kendisini de Hakk'ı da memnun edemez.** Ayrıca herkesi memnun etme hayalinin yegane sonu, hayal kırıklığıdır.
- Hakikat ehlinin kaderi yalnızlıktır ve dava ispat ister. Bu yüzden **“davası olan belalara hazır olsun”** buyuruyor Fahri Kainat Efendimiz Sallelâhu Aleyhi ve Sellem.
- **Kaynağı ne olursa olsun, bu algıların peşinden koşmanın hiçbir bahanesi yoktur.** Cehalet, mazeret gibi kabul edilse de aslında vebaldir ve sadece sorumluluklarımızı arttırmaktadır. Zira hata eden mesuldür fakat hatayı bilmediği için işleyenin, özrü kabahatinden büyüktür.
- **Âkibet salih kullarıdır.** Yani Mevla, salih kulları dünyada iken temize çıkardığı gibi ahirette de zaten nihai adalet tecelli edecektir. Salih kulun sahibi de savunucusu da intikamını alacak olan da Yüce Mevla'dır. Mevla, Yusuf ve Meryem (AS)'nin adlarını temize çıkarmıştır. Habil'in de adı temizdir ve bütün katillerin vebali de Kabil'edir.
- **İnsanlık tarihinde hainler, zalimler ve müfteriler; kendi ettikleri kendi başlarına gelmeden, canları bedenlerinden ayrılmış değillerdir.**

Atalarımız; “Öfke eken zarar biçer.”, “Keskin sirke küpüne zarardır.” ve “Kılıçla yaşayan kılıçla ölür.” diyor.

Bir Hatırlatma: Tenkit tebliğ değildir. Lakin tebliğ; uyarma ve müjdeleme olmak üzere iki türdür. Bizden söylemesi...

Yalnızlık, Mevlâ İle Beraber Olmak; Acizlik İse Mevlâ'ya İltica Etmektir

İnsan her ne kadar kendi başına hayatını tam olarak idame ettiremese de ve bir mümin olarak ümmet şuuru içinde yaşamak zorunda olsa da; ahirette sadece kendisinden/kendi nefsinden sorumlu olacaktır. Allah'ın müsaade ettiği durumlar hariç mahşer günü, ne biz birilerini ne de birileri bizi kurtarabilecektir. Dünyada değer verdiğimiz hatta bize değer veren/bizi seven kim ve ne varsa o gün bizden kaçacak ve bizden yüz çevirecektir. **“O gün herkes kardeşinden, anne babasından, eşinden ve çocuklarından kaçır.”**⁹⁴

Bu yazımızda, günümüzde en çok şikayet edilen yalnızlık, anlaşılama ve ihanete uğrama meseleleri üzerinde duracağız:

1. İnsanların en çok sıkıntı çekenleri, Peygamberlerdir. Oysa Allah'ın en sevdiği kulları da onlardır. Demek ki sıkıntı, mümin için sevaplarının artması ve günahların affedilmesi için birer vesiledir. Şayet peygamberler bile bu kadar sıkıntı çekmişler ise; biz her türlü üzüntüye hazır olmalıyız.
2. İddia ispat ister. Bu yüzden müminler, imanlarında ne derece samimi olduğu ortaya çıksın diye imtihan edilirler. Böylece Allah'a O'nun istediği gibi mi yoksa kendi istediğimiz gibi mi iman ettiğimiz meselesi açıklığa kavuşacaktır. Bu yüzden kendilerinde cesaret gören ve düşmanı mağlup etme arzusunda olan sahabe (Allah hepsinden razı olsun), Uhud ve Huneyn savaşında korku ve yenilgi ile imtihan edilmiştir. Dünya sevgisi de böyledir. Kişi dünyada; mal, evlat, makam, dost gibi sevdiği şeylerle imtihan edilir.
3. Peygamberler (Allah şefaathlerine nail eylesin); bazen kendi eşleri ve çocukları tarafından bile anlaşılmamıştır. Bu durum ne onları yıldırılmış ne de peygamberlik vazifesine bir hanel getirmiştir. Lut AS'ın hanımı, genç erkekler kılığında şehre gelen melekleri, lutilik ile meşhur olan kavme haber veren kişidir. Yakup, AS'a kendi ailesi⁹⁵; Şuayb AS'a da kendi dönemindeki insanlar haşa “sen bunadın” diye iftira etmişlerdir. Şuayb AS da dahil birçok peygamber; menfaatçi olmakla hatta yalancılıkla suçlanmıştır.⁹⁶ Nuh AS, davasını, kendi eşine ve oğluna

⁹⁴ Abese, 33-35

⁹⁵ Yusuf, 85.

⁹⁶ Şuara, 186.

benimsetememiştir.⁹⁷ Ayeti kerimede bu durum; **“Eşleriniz ve çocuklarınız size düşman olabilirler”**⁹⁸ diye ifade edilmektedir.

4. Kul, acizdir. Allah Teâlâ, kulun aciz kalıp kendisine iltica etmesini arzu etmektedir. Musa AS, kendi şehirden kaçmak zorunda kalmış, günlerce aç ve susuz yolculuk etmiştir. Adem ve Yakup AS, kendi evlatlarıyla imtihan edilmiştir. Musa AS aç olduğu için Allah’a yalvarmış⁹⁹; Yakup AS ise evlatlarının kendine ettiklerini Allah’a şikayet etmiştir.¹⁰⁰ Meryem AS de başına gelenlerden dolayı çok üzülmüş ve keşke hiç dünyaya gelmeseydim diye dua ederek Allah’a sığınmıştır.¹⁰¹

5. Gerek din gerekse dünya işlerimizi; birinden iltifat/takdir beklemek için yapmamalıyız. Aslında insanların bize ettiklerine üzülmemenin tek yolu, onlardan bir şey beklemekten geçmektedir. İnsanlardan iltifat beklediğimiz sürece, onlardan gelen olumsuz şeylere üzüleceğiz. İşte bu yüzden her türlü karşılığı ve iltifatı Allah’tan bekleyeceğiz. **“Ben sizden buna karşılık bir şey istemiyorum. Benim ücretim, alemlerin Rabbi’ne aittir”**¹⁰² ayeti kerimesi; ailemizin geçimi ve çocuklarımıza aldığımız hediyeler dahil her şeyi sadece Allah rızası için ve karşılığını yalnızca Allah Teâlâ’dan bekleyerek yapmamız gerektiğini bize emir buyurmaktadır.

6. Hakikatin ölçüsü de bizi bir gün hesaba çekecek olan da Yüce Mevlâ’dır. **Bu yüzden eğer bir şey bizim için hak ve doğru ise; bunun uğruna en yakınımızdakiler dahil herkesi karşımıza alabilmeliyiz.** Hiçbir sevgi, hiçbir iltifat, hiçbir kınama, hiçbir korku ve hiçbir sorumluluk; Allah’ın emrinin önünde olamaz. Zira bu saydığımız şeylerden hiçbiri; mahşer günü bizi hesaptan koruyamayacaktır.

7. Peygamberler; en yalnız ve çaresiz oldukları anda, ölümle yüzleştiklerinde ya da şiddetli hastalıklarda hatta davalarını ailelerine ve yakın arkadaşlarına anlatamadıkları zamanlarda bile asla davalarından şüphe etmemişler, Allah’ın rahmet ve yardımından ümitlerini kesmemişlerdir. Peygamberler, dini tebliğ ederken ve davalarını anlatırlarken; muhatapların kendilerini anlayıp anlamayacağına aldırış etmemişler; sadece Allah’ın emri olduğu için tebliğ ve mücadeleye devam etmişlerdir.

8. Ümmeti olmayan yani sözüne hiç kimsenin kulak vermediği peygamberler vardır. Oysa bugün davet için yola çıkan çoğu insanın peşinde onlarca insan

⁹⁷ Hud, 43.

⁹⁸ Teğâbün, 14.

⁹⁹ Kasas, 24.

¹⁰⁰ Yusuf, 86.

¹⁰¹ Meryem, 23.

¹⁰² Şuarâ, 180.

bulunmaktadır. Hatta Zekeriyâ AS'a iman eden çok az sayıdaki kişiden bazıları, daha sonra Zekeriyâ AS'a ihanet etmişlerdir.

İnsanı Allah'a yaklaştıran, yalnızlığıdır. İnsanı olgunlaştıran hüznü ve dertleridir. Onu şımarmaktan ve Allah'a isyandan aciz kılan şey acizliğidir. Dünyanın geçici olduğu ve ahiretin gerçek yurdumuz olduğunu bize öğreten yegane şey de üzüntülerimiz ve acizliğimizdir. Yalnızlık, değer verdiğimiz hiçbir şeyin kabre bizimle birlikte gelmeyeceğine de en güzel işarettir.

Nasıl Yaşıyoruz?

Üzülüyoruz. Yoruluyoruz. Bazen ümitsizliğe düşüyoruz. Kaybediyoruz tüm kazandıklarımızı. Başarılar geçici. Sevinçler de. Ama kaybetmek ve üzüntüler de geçici.

Sevdiklerimiz ölüyor, dostlarımızdan ayrılıyor. Hatta çocuklarımız bile büyüdülerinde uzak ve ayrı oluyor.

1. Dünya nimeti az birazdır. Yani birazcık meta, azcık rahat, birazcık huzur. Ama bu kadar. Fazlası yok.
2. Buradaki nimet, yaşamaktan vazgeçmeyecek ve hayata devam edebilmek için dinlenecek ve nefes alacak kadardır.
3. Fakat bu nimetin az olması, değersiz olduğu ya da şükretmeyecek olduğumuz anlamına gelmez.
4. Özetle dünya nimeti; kulluğu unutmayacak, şükredecek ve hayatta kalacak kadardır.
5. Fakat yine de burada biz, kendi üzerimizdeki nimetleri dikkate alıyoruz. Oysa bizim hayata devam edebilmemiz için bütün bir kainat hazırlanmıştır. Kainattaki her şey ve her olay bizim içindir. Şu halde dünya nimeti, aslında çok da küçük değildir. Küçük olmasından kasıt, ahirete göre az olması ve geçici olması iledir. Aynı şekilde kendi üzerimizdeki sağlık ve diğer nimetler de çok çok büyüktür.
6. Diğer taraftan insan, çocukluğunu rahat ve huzur içinde, çalışmadan ve kedersiz geçirir. Tabi ki çocukluk ve gençlikte bir takım sıkıntılar çekeriz ama bunu sorumluluk aldığımız dönemlere göre kıyaslarsak; insan, çocukluk ve gençliğinde, hayatı, huzur içinde ve hatta fütursuzca hareketler yapıp hatalar ederek geçirir. Ve bütün bu yaşadıklarımızın bir bedelini istemez Mevla. Yani hayata borçlu başlarız aslında.
7. Aynı şekilde dostluklar ve çocuklarımız da bize emanet. Hem onlarla imtihan ediliyoruz, hem de dostlarımız ve çocuklarımızla vakit geçirip sefa sürüyoruz. Onları veren de Mevla, alan da.

Peki bütün bu olumsuz ve sıkıntılı durumlara nasıl alışacağız? Bir gün kaybedeceğimizi bile bile onlara nasıl değer ve emek vereceğiz? Aslında bütün bunların bir cevabı var güzel dinimizde. Kısa ve genel olsa da bazen, hayatın ana esaslarına dair kurallar belirtilmiş. Onları arayıp bulmak ve anlayıp uygulamak sadece bize düşen.

Daha önceki yazılarda, bunlara dair bir takım şeyler söylemiş idik. Burada özet olarak sadece sonucu zikretmekle yetiniyoruz:

- Sorumlüğümüz gereği tüm işlerimizi yerine getiriyoruz. Yoksa karşılık beklemek için değil.
- Karşılık, ahirette; Allah'ın rızası ve cennettir.
- Dünya, ebedi değil fanidir. Bu yüzden geçmişe takılmadığımız gibi, gelecekte ne olacağına dair de kaygılar taşımak yanlıştır. Aslolan “anı yaşamaktır”. Zira insan, bildiğinden ve gücü yettiğinden mesuldür.
- Özetle; hayata devam etmek ve çalışmak, bir tercih değil; bir görev ve bir idealdir.

Yani mecburuz yaşamaya ve hayata devam etmeye. Her şeye ve herkese rağmen. Bahane bulmadan. Üzülebiliriz ama küsüp terk edemeyiz. Yorulabiliriz ama vazgeçemeyiz.

Zira kuluz... Aciz ve mükellef...

Ama Mevlâ, merhametlidir. Zaten O'nun verdiği nimetlerle O'nun için bir şey yaptığımız halde yine de hem dünyada hem de ahirette, yaptığımız her şeyin karşılığını veriyor...

Şu yaptıklarımıza ve yaşadıklarımıza baktığımızda; aslında vermese de hiçbir hak iddia edemeyiz diyebiliriz. Fakat O, biz hak ettiğimiz için değil; Rab olduğu için veriyor. Adaleti ve merhameti gereği...

Dinde Zorlama Yok Mudur?

1. **Zorlama; tehdit veya vaat ile olabilir.** Genelde zorlama deyince güç kullanma, iktisâdî, siyasi ya da psikolojik baskı gibi olumsuz şeyler anlaşılabilir da ekonomik, siyasi ya da başka türlü vaatler de zorlama kapsamında değerlendirilmelidir. Fakat İslam Tarihi boyunca ehil kimseler tarafından, insanları İslam'a ısındırmak için bir takım faaliyetler yapıldığını da unutmamak gerekiyor. Burada ecdat **“Allah, hayırlı işlerde ısrarcı olmayı pek sever”** hadisi şerifi ile amel etmiştir.

2. **“Dinde zorlama yoktur.”**¹⁰³ Yani kimse Müslüman olmaya zorlanamaz. Bu durum, ayeti kerimede **“Dileyen iman etsin, dileyen de iman etmesin”**¹⁰⁴ şeklinde ifade buyurulmuştur. Zira insanları tehdit, baskı ya da bir takım vaatlerle iman etmeye çalışmak; onların münafık olmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden İslam'ın Mekke döneminde münafık yoktu. Çünkü Mekke'de bedel ödemek vardı. İslam Medine'de güçlendikten sonra münafıklık ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Musa AS'ın otoritesi veya Davud ve Süleyman AS'ın krallıkları döneminde Allah'ın dinine tabi olan Yahudiler; bu peygamberlerin vefatından sonra dini terk etmişlerdir.

3. **Fakat İslam dinini kabul eden kimse; dininin gereklerini yerine getirmeye zorlanır.** Bu yüzden had (şer'î cezalar) ve ta'zîr (idari yaptırımlar) cezaları vardır. Diğer taraftan Efendimiz SAV; on yaşına gelmiş olan çocuklara namazın emredilmesini ifade buyurmuşlardır. Ayeti kerimede de ailemize, akrabamıza, eş ve çocuklarımıza namaz kılmanın emredilmesi emir buyurulmuştur.¹⁰⁵ Zira dinin hükümlerini terk etmek; insanların dünya ve ahirette mutsuz olmasına sebep olacaktır. Daha açık ifade ile dinin emirlerini terk etmenin sonu cehennemdir. Nasıl ki intihar etmek isteyen kişiyi kurtarmak ya da hasta olduğu halde tedaviden kaçan bir yakınımızı tedaviye ikna etmek için gerektiğinde ısrar edip hatta bu kişilerin rızaları dışında hareket ediyorsak; sevdiklerimizin ve yakınlarımızın yanlıştan kurtarılması için gerektiğinde ısrarcı olmak ve onları yönlendirmek, Müslüman olmanın gereklerindedir. Zira biz intihar etmek isteyen birini **“özgürlük var”** diyerek kendi haline bırakamayız; onları kurtarmak için elimizden geleni yaparız.

¹⁰³ Bakara, 256.

¹⁰⁴ Kehf, 29.

¹⁰⁵ Tâhâ, 132.

4. **Bir doktorun hastalığı teşhis etmesi nasıl ki bir hizmet ve iyilik ise insanlara hatalarını söylemek de onlara iyilik etmektir.** Zira hatayı düzeltmenin ilk yolu, hatayı kabul etmekten geçer. Aynı şekilde tedavi de, hastanın hastalığını kabul etmesi ile başlar. Bir başka örnek olarak insanlara yaklaşan bir sel ya da deprem felaketini haber vermenin onlara kötülük etmek olmadığını verebiliriz. Nasıl ki çocuklarımızın dünyevi hatalarına müsaade etmiyor isek manevi hatalarını da aynı şekilde düzeltmeye çalışmalıyız. Bir bardağı kırdığı ya da bir sınavda başarısız olduğu için çocuklarına kızan ya da ceza veren bir anne babanın; bir vakit namazı terk eden çocuklarına **“dinden soğutmamak lazım”** gibi çeşitli bahanelerle müsamaha göstermesi akıl kârı bir iş değildir.

5. **İnsanları dine ısındırmak için onlara taviz vermek yani bazı haramları işlemelerine veya bazı farzları terk etmelerine müsaade etmek; onları münafık olmaya sevk etmektir.** Fakat haramların terk edilmesi ya da farzların uygulanmasında tedricilik uygulanabilir. Yani insanlara bir kötülük alıştıra alıştıra bırakılabileceği gibi farzlar da yine bu şekilde derece derece uygulattırılabilir. Yine de burada nihai hedefin farzlara ve haramlara riayet etmek olduğu unutulmamalı; asla Allah Teâlâ'nın emir ve yasakları hafife alınıp ihmal edilmemelidir. **“Sevdirin nefret ettirmeyin”** veya **“zorlaştırmayın kolaylaştırın”** gibi hadisi şerifler¹⁰⁶; tedriciliği ve Allah'ın emir-yasaklarının güzel bir üslup ile uygulanmasını ifade etmektedir.

6. **Müslüman olmuş kimseleri, İslam dininin gereklerini yapmaya yönlendirmek için ödüllendirmek ya da cezalandırmak da meşrudur.** Örneğin içki, zina ve iftira günahlarına ceza vermek; savaştan kaçanı cezalandırmak; cihada gidene ganimet vaat etmek; devlet işlerinde para ve makam ile ödüllendirmek gibi. Firavun ve Ebu Cehil'in ordusunda sadece para için savaşa katıldıkları halde kafir olarak ölüp cehenneme gidenleri örnek vermek; meselenin izahı için yeterlidir. Özetle burada amaç; insanlara istedikleri/ihtiyaç duydukları şeyleri vererek onları Allah'ın razı olduğu şeylere hizmet ettirmeye çalışmak esastır. **“Siyaset, imkan sanatıdır”** yani siyasette aslolan, bütün imkanları, Allah'ın koyduğu temel prensiplere aykırı davranmamak şartıyla, insanların dünyevi ve uhrevi menfaatlerine/yararlarına kullanmaktır. Selçukluların, haçlı savaşlarında, haçlı elebaşları ve kaleleri için ödül vadederek Türkmen aşiretlerden istifade etmeleri; İslam'ın yayılması ve sınır boylarının muhafaza edilmesi için ganimet vaadiyle Türkmen aşiretlerin sınırlarda

¹⁰⁶ Buhârî, İlim, 12.

iskan edilmesi, bu konuda verilecek en güzel örneklerdendir. Burada son olarak sosyal, siyasi ve iktisâdi uygulamalarda en temel prensibin “**maslahat**” olduğunu hatırlatmak isteriz.